

# Jaarverslag 2007

Fortis Verzekeringen Nederland N.V.



# Jaarverslag 2007

Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

## Inhoudsopgave

### Verslag van het Bestuur van Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

• Verslag van de Raad van Commissarissen van Fortis Verzekeringen Nederland N.V.	8
• Verslag van de Hoofddirectie van Fortis Verzekeringen Nederland N.V.	10

### Geconsolideerde Jaarrekening 2007

• Geconsolideerde balans	14
• Geconsolideerde resultatenrekening	15
• Geconsolideerd overzicht van wijzigingen in het eigen vermogen	16
• Geconsolideerd kasstroomoverzicht	17
1 Algemeen	18
2 Grondslagen voor financiële verslaggeving	19
3 Overnames en desinvesteringen	38
4 Eigen vermogen	39
5 Minderheidsbelangen	40
6 Risicomanagement	40
7 Toezicht en solvabiliteit	69
8 Vergoedingen na uitdiensttreding en andere lange termijn personeelsbeloningen	70
9 Beloning in aandelen en opties	73
10 Bezoldiging van de directieleden en commissarissen van FVNL	74
11 Accountantsvergoedingen	75
12 Transacties met verbonden partijen	75
13 Segment informatie	76
14 Geldmiddelen en kasequivalenten	80
15 Overige activa en vorderingen	80
16 Beleggingen	82
17 Materiële vaste activa	85
18 Goodwill en overige immateriële vaste activa	87
19 Overlopende rente en overige passiva	89
20 Schulden aan banken	90
21 Verplichtingen inzake verzekeringscontracten	90
22 Verplichtingen inzake unit-linked producten	91
23 Overige financieringen	91
24 Acute en latente belastingen	92
25 Voorzieningen	94
26 Achtergestelde schulden	94
27 Niet-cumulatieve gegarandeerde Trust Capital Securities	95
28 Derivaten	95
29 Reële waarde van financiële activa en financiële passiva	99
30 Verzekeringspremies	102
31 Rentebaten	103
32 Dividend- en andere beleggingsbaten	103
33 Overige baten	103
34 Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen op beleggingen	104
35 Schadelasten en uitkeringen	105
36 Operationele- en personeelslasten	105
37 Rentelasten	106
38 Wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen	106
39 Winstbelasting	107
40 Verzekeringen	108
41 Voorwaardelijke verplichtingen	111
42 Lease-overeenkomsten	112
43 Vermogen onder beheer	112
44 Gebeurtenissen na balansdatum	112

**Vennootschappelijke Jaarrekening 2007**

• Balans	114
• Resultatenrekening	116
• Toelichting op de balans en resultatenrekening	116
• Toelichting op enkele balansposten	117
• Toelichting op enkele posten in de resultatenrekening	120

**Overige gegevens**

• Accountantsverklaring	121
• Statutaire bepalingen omtrent winstbestemming	123
• Winstbestemming	123
• Additionele informatie, lijst deelnemingen	124
• Waarschuwing ten aanzien van mededelingen met betrekking tot de toekomst	128
• Plaatsen waar de documenten kunnen worden geraadpleegd	129
• Begrippenlijst en afkortingen	130



# Verslag van het Bestuur

Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

Alle bedragen in de cijferopstellingen van deze jaarrekening luiden in miljoenen euro's tenzij anders vermeld. Door afronding op hele getallen kunnen kleine verschillen zijn ontstaan ten opzichte van eerder gepubliceerde cijfers.

Er hebben enkele herrubriceringen plaatsgevonden in de presentatie van voorgaande jaren in de geconsolideerde jaarrekening om tot een betere vergelijking te komen met de presentatie van het huidige jaar.

## Verlag van de Raad van Commissarissen van Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

### Samenstelling Raad van Commissarissen

**H.C.L. Verwilt**

Plaatsvervangend CEO en Executive Director Fortis

**P. Depovere****B.J.H.S. Feilzer****J.G. de Mey****G.G.H. Mittler**

Lid Group Executive Committee Fortis

De heer J.P.F. Votron is op zijn verzoek per 1 januari 2008 teruggetreden uit de Raad van Commissarissen. De heer Verwilt heeft zijn rol als voorzitter overgenomen.

### Samenstelling Hoofddirectie

**Drs. P.B.G. van Harten**

Per 1 april 2003 lid van de Hoofddirectie van Fortis ASR Verzekeringsgroep thans Fortis Verzekeringen Nederland. Lid van het Group Executive Committee Fortis en verantwoordelijk voor Verzekeringen en Real Estate.

**Mr. J.P.M. Baeten**

Sinds 1 december 2001 lid van de Raad van bestuur van AMEV Stad Rotterdam Verzekeringsgroep (ASR) N.V., thans lid van de Hoofddirectie van Fortis Verzekeringen Nederland. Daarnaast lid van het Business Executive Committee Fortis.

**Drs. J.W.M. van der Knaap**

Per 1 april 2003 lid van de Hoofddirectie van Fortis ASR Verzekeringsgroep, thans Fortis Verzekeringen Nederland.

**M.N. Kok**

Per 24 juli 2006 lid van de Hoofddirectie van Fortis Verzekeringen Nederland.

**Drs. T. Pluijter**

Per 5 maart 2004 lid van de Hoofddirectie van Fortis ASR Verzekeringsgroep, thans Fortis Verzekeringen Nederland.

**Mr. R.H.A. van Vledder**

Per 1 januari 2006 lid van de Hoofddirectie van Fortis Verzekeringen Nederland.

De leden van de Hoofddirectie vervullen verschillende functies als bestuurder of commissaris bij verschillende groepsmaatschappijen.



**Jaarrekening**

De algemene vergadering van aandeelhouders heeft op 27 juni 2008 de jaarrekening over 2007 van Fortis Verzekeringen Nederland N.V. vastgesteld.

**Tot slot**

De Raad van Commissarissen wil graag op deze plaats de leden van de Hoofddirectie en alle medewerkers bedanken voor hun bijdrage en inzet in 2007.

Utrecht, 27 juni 2008

Raad van Commissarissen

H.C.L. Verwilt

P. Depovere

B.J.H.S. Feilzer

J.G. de Mey

G.G.H. Mittler

## Verlag van de Hoofddirectie van Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

### Profiel

Fortis Verzekeringen Nederland bestaat uit de algemene verzekeraar Fortis ASR en de vier specialistische verzekeraars De Amersfoortse, Europeesche, Ardanta en Falcon Leven. De distributie verloopt via een brede mix van kanalen: onafhankelijke tussenpersonen, bankkantoren van Fortis Bank, eigen loondienst intermediairs, op commissiebasis werkende consultants en directe distributie. Fortis Verzekeringen Nederland biedt particulieren en ondernemingen een scala van levens-, schade-, zorg- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, evenals hypotheek-, spaar- en beleggingsproducten.

### Doelstelling

De strategie van Fortis Verzekeringen Nederland is gericht op het initiatief *groei<sup>2</sup>*. Wij willen een innovatieve en consumentgedreven producent en distributeur van financiële producten in Nederland zijn.

### Strategie

De verzekeringssector in Nederland wordt geconfronteerd met veel nieuwe wetgeving en strenger toezicht, een kritischere houding van stakeholders ten aanzien van de verzekeringssector, toenemende concurrentie en veranderingen in de voorkeuren en het koopgedrag van klanten. In deze dynamische omgeving heeft Fortis Verzekeringen Nederland haar strategische focus gericht op het realiseren van winstgevendende batengroei en vergroting van haar marktaandeel. Innovatie, klanttevredenheid, multi-channel distributie en een ondernemende bedrijfscultuur staan daarbij centraal.

Als onderdeel van Fortis Insurance draagt Fortis Verzekeringen Nederland actief bij aan het bereiken van synergie-effecten aan de batenkant door uitwisseling van bewezen vaardigheden met andere Fortis-onderdelen. Om schaalvoordelen te realiseren in lokale markten en best practices te delen binnen de organisatie zijn alle verzekeringsactiviteiten van Fortis onder het leiderschap van één CEO gebracht. De organisatiestructuur is zo ingericht dat het grensoverschrijdend delen van best practices, vaardigheden en expertise wordt ondersteund.

### Operationele hoogtepunten 2007

Fortis Verzekeringen Nederland is blijven investeren in de groeistrategie. Wij hebben onze distributie verder gediversificeerd en één van onze belangrijkste strategische ambities – vergroting van de bijdrage van bankverzekeren en de directe kanalen in vergelijking met de distributie via het intermediair – gerealiseerd door de introductie van het nieuwe directe verzekeringskanaal Ditzo. Deze diensverlener biedt online producten aan klantgroepen die gewoonlijk geen advies zouden inwinnen bij het intermediair. Ditzo is van start gegaan met autoverzekeringen en zal het productenpakket uitbreiden met andere verzekeringsproducten en hypotheeken.

Tegelijkertijd innoveren wij onze proposities om de distributie via het intermediair verder te versterken. Zo introduceert Fortis ASR een website waarmee online verkoopondersteuning wordt geboden aan intermediairs.

Door ons streven naar 'operational excellence' en naar tevredenheid onder onze klanten en tussenpersonen zijn onze performanscores verbeterd. Een jaarlijks tevredenheidonderzoek onder Nederlandse tussenpersonen laat zien dat Fortis voor niet-leven producten tot de top 3 behoort en dat Fortis voor ongevallen- en ziekteverzekeringen de topositie heeft behouden.

Fortis is in het jaarlijkse onderzoek van het weekblad Intermediair uitgeroepen tot beste werkgever van Nederland. Op grond van de overtuiging dat medewerkers het echte verschil maken, hebben onze verzekeringsbedrijven in Nederland een programma ontwikkeld dat is gericht op het bevorderen van klantgerichtheid en ondernemerschap. Vorig jaar hebben alle managers deelgenomen aan dit programma, dat voortbouwt op het Fortis-leiderschapsprogramma. Vanaf februari 2008 volgen alle medewerkers dit programma.

### Focus 2008

- Verder ontwikkelen van het productaanbod voor ons recent gestarte directe kanaal.
- Versnellen van de ontwikkeling van bankverzekeren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de mogelijkheden die ontstaan door de overname van ABN AMRO.
- Blijven streven naar tevredenheid onder tussenpersonen en klanten door voortzetting van het 'operational excellence'-programma.
- Blijven streven naar vernieuwing door ontwikkeling van een volgende generatie leven- en niet-levenproducten.

### Bruto premies

In 2007 zijn de bruto premies met 11% gestegen naar euro 5.197 miljoen. Deze stijging is exclusief een collectief co-assurance contract (euro 710 miljoen) in 2006.

De bruto premie in het Leven-bedrijf nam toe met 14% naar euro 3.108 miljoen. Bij Collectief Leven verdubbelde de bruto premie naar euro 754 miljoen in 2007. Dit is in lijn met de strategie van Fortis Verzekeringen Nederland om te groeien in pensioenverzekeringen. Deze strategie wordt ondersteund door de nieuwe pensioenorganisatie, waarbij zowel individuele als collectieve pensioenoplossingen bij elkaar zijn gebracht. Bij Individueel Leven stabiliseerde de bruto premieomzet van zowel premiebetalende polissen als koopsommen.

De omzet van hypotheek daalde met 33% doordat stijgende rentetarieven een negatief effect hadden op de bereidheid van de consument om over te sluiten. Hierdoor nam de productie van hypotheekgerelateerde verzekeringen ook af. In de sterk op prijs concurrerende hypotheekmarkt hield Fortis Verzekeringen Nederland vast aan haar winstgevendheidsdoelstelling.

De bruto premie van het Niet-leven bedrijf groeide met 9% naar euro 2.124 miljoen. Succesvolle marketingcampagnes, nieuwe distributiemodellen (internet en directe distributie) en productinnovatie zorgden voor een toename in alle branches (Ongevallen & Ziekte + 17%, Motorrijtuigen + 1%, Brand + 2%). In de Nederlandse Niet-leven markt is sprake van toenemende prijsconcurrentie, vooral in de branches Motorrijtuigen en Brand. Ongevallen en Ziekte nam toe door verkopen in de onlangs geprivatiseerde arbeidsongeschiktheidmarkt (WGA-ER). Fortis Verzekeringen Nederland veroverde in deze markt een aanzienlijk marktaandeel van ruim 20%.

### Netto winst

In 2007 nam de netto winst van Fortis Verzekeringen Nederland toe met 42% van euro 624 miljoen naar euro 889 miljoen. Deze toename was voornamelijk toe te schrijven aan een hoger Leven-resultaat door uitzonderlijk hoge beleggingsopbrengsten. Portefeuillebeschermingstechnieken (CPPI) en marktontwikkelingen leidden tot hoge gerealiseerde meerwaarden.

Het Leven resultaat nam in vergelijking met 2006 toe met 62% tot euro 657 miljoen. Bij Leven stond het technisch resultaat onder druk door de gevolgen van de kredietcrisis (euro 158 miljoen voor belasting) en een genomen verplichting gerelateerd aan de unit-linked polissen. Alhoewel Fortis Verzekeringen Nederland van mening is compliant te zijn met de wet- en regelgeving, is besloten, aansluitend op de marktbrede ontwikkelingen, om bij te dragen aan een oplossing. Fortis Verzekeringen Nederland heeft de maatregelen van de 'De Ruiters'-commissie doorgevoerd.

Het negatieve technische resultaat werd echter meer dan gecompenseerd door exceptionele beleggingsopbrengsten (gerealiseerde meerwaarde) wat leidde tot een positieve operationele marge en netto winst.

De netto winst van Niet-leven liet een stijging van 5% zien naar euro 232 miljoen. Het Niet-leven resultaat werd negatief beïnvloed door de storm Kyrill in januari (euro 19 miljoen) en ook door de kredietcrisis (euro 42 miljoen voor belasting). Een hoger beleggingsresultaat voornamelijk als gevolg van gerealiseerde meerwaarden en een lagere belastingdruk zorgden voor de uiteindelijke toename van het resultaat met 5%.

Het kostenniveau bleef nagenoeg hetzelfde, ondanks investeringen in multi-channel projecten, aanpassingen in bedrijfsprocessen als gevolg van wetswijzigingen (zoals Nieuwe Pensioenwet) en een toename van het aantal FTE.

In vergelijking met einde van het jaar 2006 nam het aantal FTE toe van 4.210 naar 4.626. Deze toename is te verklaren uit de toevoeging van SOS International (118 FTE) aan het einde van het eerste kwartaal en het invullen van openstaande vacatures.

### Operationele marge

De operationele marge bij Leven daalde met euro 85 miljoen naar euro 230 miljoen. Een forse daling van het technisch resultaat werd enigszins gecompenseerd door hogere gerealiseerde meerwaarden. Het technisch resultaat van Leven kwam door de gevolgen de kredietcrisis (euro 151 miljoen vóór belastingen) en additionele verplichtingen gerelateerd aan unit-linked polissen uit op euro 86 miljoen negatief. Als we deze eenmalige factoren buiten beschouwing laten is er sprake van een solide onderliggende performance.

De operationele marge van Niet-leven nam af met 13% tot euro 244 miljoen. Het technisch resultaat in Niet-leven nam af met 27% van euro 272 miljoen naar euro 200 miljoen. Deze daling werd enigszins gecompenseerd door hogere gerealiseerde meerwaarden. De daling van het technisch resultaat is te verklaren door de storm Kyrill (euro 19 miljoen vóór belastingen), de gevolgen van de kredietcrisis (euro 42 miljoen vóór belastingen), een groter aantal brandschades in 2007 en de relatief lage entrepremies in de recent geprivatiseerde arbeidsongeschiktheidsmarkt.

De sterke commerciële performance bij Niet-leven die tot uitdrukking komt in een stijgende omzet en een strakke sturing op het kostenniveau, hebben geleid tot een verbeterde kostenratio. De kostenratio daalde van 34,8% in 2006 naar 33,6% in 2007. Mede door de gevolgen van de storm Kyrill steeg de schaderatio van 55,8% naar 59,2% en de combined ratio van 90,6% naar 92,8%.

### **Solvabiliteit**

De solvabiliteit van Fortis Verzekeringen Nederland kan als goed worden gekwalificeerd. De vereiste minimum solvabiliteit nam toe door de sterke premiegroei in het eerste half jaar van 2007. Daarnaast verlaagde een dividend uitkering aan de Fortis Groep (euro 1,2 miljard) het eigen vermogen. Per saldo daalde de solvabiliteitsmarge van 327% (ultimo 2006) naar 283% (ultimo 2007). Met deze marge voldoet Fortis Verzekeringen Nederland aan de DNB-norm en aan interne verdergaande solvabiliteitsnormen.

### **Risicobeheer**

De verzekeringsactiviteiten van Fortis Verzekeringen Nederland zijn onderhevig aan diverse mogelijke risico's. Het beleid en de organisatiestructuur van Fortis Verzekeringen Nederland op het gebied van risicobeheer zijn zodanig opgezet dat deze risico's op afdoende wijze worden gesignaleerd, geanalyseerd, gemeten, opgevolgd en beheerst. Een nadere uitwerking hiervan is opgenomen in hoofdstuk 6 Risicomanagement.

### **Dankwoord aan personeel**

Met name dankzij de inzet en kwaliteiten van haar medewerkers heeft Fortis Verzekeringen Nederland het resultaat dat hier wordt gerapporteerd kunnen realiseren. Wij zien een grote betrokkenheid van medewerkers die zich inzetten om onze doelstellingen in de praktijk waar te maken. Op deze plaats willen wij dan ook onze dank uitspreken aan onze medewerkers voor hun inspanningen.

Utrecht, 27 juni 2008

Hoofddirectie

P.B.G. van Harten

J.P.M. Baeten

J.W.M. van der Knaap

M.N. Kok

T. Pluijter

R.H.A. Vledder

# Geconsolideerde Jaarrekening 2007

Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

## Geconsolideerde balans

(voor winstbestemming)

	Hoofdstuk	31 december 2007	31 december 2006	31 december 2005
Geldmiddelen en kasequivalenten	14	483	1.004	558
Overige activa en vorderingen	15	8.148	8.548	9.081
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	16	15.568	16.059	14.775
Beleggingen tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening	16	1.475	1.749	1.585
Vastgoedbeleggingen	16	1.673	1.625	1.382
Beleggingen in deelnemingen en joint ventures	16	185	211	214
Beleggingen inzake unit-linked producten		10.234	9.504	8.446
Herverzekering		528	568	714
Materiële vaste activa	17	227	329	163
Goodwill en overige immateriële vaste activa	18	405	428	414
<b>Activa</b>		<b>38.926</b>	<b>40.025</b>	<b>37.332</b>
Overlopende rente en overige passiva	19	2.634	2.481	2.708
Schulden aan banken	20	1.207	1.690	0
Verplichtingen inzake verzekeringscontracten	21	20.045	20.233	20.343
Verplichting inzake unit-linked producten	22	10.633	9.797	8.658
Overige financieringen	23	1.057	1.323	1.139
Acute en latente belastingen	24	278	417	587
Voorzieningen	25	26	26	39
Achtergestelde schulden	26	687	747	1.311
<b>Passiva, verplichtingen</b>		<b>36.567</b>	<b>36.714</b>	<b>34.785</b>
Eigen vermogen toewijsbaar aan de aandeelhouders	4	2.262	3.257	2.496
Minderheidsbelangen	5	97	54	51
<b>Eigen vermogen</b>		<b>2.359</b>	<b>3.311</b>	<b>2.547</b>
<b>Totaal verplichtingen en eigen vermogen</b>		<b>38.926</b>	<b>40.025</b>	<b>37.332</b>

## Geconsolideerde resultatenrekening

	Hoofdstuk	2007	2006	2005
<b>Baten</b>				
Verzekeringspremies	30	5.197	5.378	4.591
Rentebaten	31	1.233	1.361	1.090
Commissiebaten		114	122	100
Dividend- en andere beleggingsbaten	32	298	290	270
Overige baten	33	335	144	202
Baten uit beleggingen inzake unit-linked producten		119	998	1.567
Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen	34	768	219	317
Aandeel in het resultaat van deelnemingen en joint ventures		38	31	26
<b>Totale baten</b>		<b>8.102</b>	<b>8.543</b>	<b>8.163</b>
<b>Lasten</b>				
Schadelasten en uitkeringen	35	-4.288	-4.712	-3.770
Commissielasten		-554	-577	-530
Afschrijving van materiële en immateriële vaste activa		-68	-80	-85
Operationele lasten en personeelslasten	36	-862	-727	-749
Rentelasten	37	-369	-329	-339
Lasten inzake unit-linked producten		-785	-1.286	-1.916
Wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen	38	-159	-24	-24
<b>Totale lasten</b>		<b>-7.085</b>	<b>-7.735</b>	<b>-7.413</b>
<b>Winst voor belasting</b>		<b>1.017</b>	<b>808</b>	<b>750</b>
Winstbelasting	39	-111	-179	-214
<b>Nettowinst over de periode</b>		<b>906</b>	<b>629</b>	<b>536</b>
Nettowinst toewijsbaar aan de minderheidsbelangen		-17	-5	-3
<b>Nettowinst toewijsbaar aan de aandeelhouders</b>		<b>889</b>	<b>624</b>	<b>533</b>

## Geconsolideerd overzicht van wijzigingen in het eigen vermogen

	Aandelen kapitaal	Agio reserve	Nettowinst toewijsbaar aan aandeel- houder	Ongereali- seerde winsten en verliezen	Overige reserves	Eigen vermogen	Minderheids- belangen	Totaal
<b>Balans per 1 januari 2005</b>	<b>100</b>	<b>962</b>	<b>449</b>	<b>342</b>	<b>235</b>	<b>2.088</b>	<b>51</b>	<b>2.139</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	0	0	-449	0	449	0	0	0
Nettowinst lopend boekjaar	0	0	533	0	0	533	3	536
Dividend	0	0	0	0	-547	-547	-3	-550
Koersverschillen	0	0	0	0	5	5	0	5
Herwaardering van beleggingen	0	0	0	431	0	431	0	431
Overige	0	0	0	7	-21	-14	0	-14
<b>Balans per 31 december 2005</b>	<b>100</b>	<b>962</b>	<b>533</b>	<b>780</b>	<b>121</b>	<b>2.496</b>	<b>51</b>	<b>2.547</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	0	0	-533	0	533	0	0	0
Nettowinst lopend boekjaar	0	0	624	0	0	624	5	629
Dividend	0	0	0	0	-250	-250	0	-250
Koersverschillen	0	0	0	0	0	0	0	0
Herwaardering van beleggingen	0	0	0	393	0	393	0	393
Overige	0	0	0	0	-6	-6	-2	-8
<b>Balans per 31 december 2006</b>	<b>100</b>	<b>962</b>	<b>624</b>	<b>1.173</b>	<b>398</b>	<b>3.257</b>	<b>54</b>	<b>3.311</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	0	0	-624	0	624	0	0	0
Nettowinst lopend boekjaar	0	0	889	0	0	889	17	906
Dividend	0	0	0	0	-1.200	-1.200	0	-1.200
Toename van kapitaal	0	0	0	0	0	0	23	23
Koersverschillen	0	0	0	0	0	0	0	0
Herwaardering van beleggingen	0	0	0	-686	0	-686	0	-686
Overige	0	0	0	0	2	2	3	5
<b>Balans per 31 december 2007</b>	<b>100</b>	<b>962</b>	<b>889</b>	<b>487</b>	<b>-176</b>	<b>2.262</b>	<b>97</b>	<b>2.359</b>



## Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	2007	2006	2005
<b>Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari</b>	<b>1.004</b>	<b>558</b>	<b>716</b>
Winst voor belastingen	1.017	808	750
Netto gerealiseerde winsten (verliezen) op verkoop	-864	-248	-327
Netto niet-gerealiseerde winsten (verliezen)	89	-8	-8
Baten van deelnemingen en joint ventures (gesaldeerd met ontvangen dividenden)	24	-2	-6
Afschrijvingen en waardeverminderingen	168	187	182
Bijzondere waardeverminderingen	160	34	17
Activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden	-26	-39	-24
Vorderingen op banken	234	18	60
Vorderingen op klanten	283	435	-61
Herverzekering, handels- en overige vorderingen	11	103	19
Schulden aan banken	-483	1.690	-765
Schulden aan klanten	3	-71	-290
Verplichtingen inzake verzekerings- en beleggingscontracten	-39	-35	537
Netto wijzigingen in alle overige operationele activa en passiva	171	-185	1.026
Betaalde winstbelasting	-172	-220	148
<b>Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten</b>	<b>576</b>	<b>2.467</b>	<b>1.258</b>
Aankoop van investeringen	-11.719	-8.481	-3.994
Opbrengsten uit verkoop en aflossingen	12.116	7.551	3.528
Aankoop van vastgoedbeleggingen	-143	-766	1
Opbrengsten uit verkoop van vastgoedbeleggingen	214	497	-98
Beleggingen in deelnemingen en joint ventures	-3	6	-14
Opbrengsten uit verkoop van deelnemingen en joint ventures	1	2	11
Aankoop van materiële vaste activa	-26	-133	-31
Verkoop van materiële vaste activa	0	2	8
Aankoop van groepsmaatschappijen (verminderd met overgenomen kasmiddelen)	-3	94	-11
Verkoop van groepsmaatschappijen (verminderd met verkochte kasmiddelen)	2	47	1
Aankoop van immateriële vaste activa	-4	-43	-19
Verandering in scope	0	-11	-197
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>	<b>435</b>	<b>-1.235</b>	<b>-815</b>
Terugbetaling van schuldbewijzen	0	0	0
Opbrengsten uit de uitgifte van achtergestelde schulden	0	-8	7
Terugbetaling van achtergestelde schulden	-59	-556	-123
Opbrengsten uit de uitgifte van overige leningen	11	97	84
Terugbetaling van andere leningen	-310	-69	-22
Dividenden uitgekeerd aan aandeelhouders	-1.200	-250	-547
Minderheidsbelangen	26	0	0
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>	<b>-1.532</b>	<b>-786</b>	<b>-601</b>
<b>Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december</b>	<b>483</b>	<b>1.004</b>	<b>558</b>

## 1 Algemeen

### Fortis Verzekeringen Nederland

Bij Fortis Verzekeringen Nederland (hierna te noemen FVNL) zijn circa 4.600 medewerkers werkzaam. FVNL heeft een marktaandeel van circa 12% van de Levenmarkt en circa 4% van de Niet-levenmarkt in Nederland. Zij bewerkt de markt via verschillende merken.

### FVNL maatschappijen

FVNL bestaat uit één algemene en vier specialistische verzekeraars.

Fortis ASR is een algemene verzekeraar met een breed productaanbod op het gebied van schade, leven, zorg en financiële diensten. Fortis ASR heeft haar hoofdkantoor in Utrecht en daarnaast vestigingen in Rotterdam en Woudsend.

De specialistische verzekeraars richten zich op een specifiek aanbod van producten en diensten:

- De Amersfoortse: inkomensverzekeraar;
- Europeesche: reis- en recreatieverzekeraar;
- Ardanta: uitvaartverzekeraar;
- Falcon Leven: verzekeraar van levensverzekeringen met een beleggingcomponent.

FVNL maakt deel uit van Fortis, een internationale financiële dienstverlener op het terrein van bankieren, verzekeren en beleggen. Met een beurswaarde van euro 31 miljard (31 december 2007) en circa 62.000 medewerkers behoort zij tot de twintig grootste financiële instellingen van Europa. Meer informatie over Fortis is te vinden op [www.fortis.com](http://www.fortis.com).

### Distributie

Distributie naar de consument geschiedt voornamelijk via zelfstandige, onafhankelijke adviseurs, die bemiddelen in de verkoop van verzekeringen en aanverwante financiële producten. De maatschappijen van FVNL werken daarvoor samen met ruim achtduizend advieskantoren die in aard, omvang en marktwerking sterk variëren. Daarnaast kent FVNL een organisatie van eigen adviseurs in loondienst, Verzekerings Unie.

## 2 Grondslagen voor financiële verslaggeving

### 2.1 Algemeen

Aangezien FVNL deel uitmaakt van de beursgenoteerde onderneming Fortis N.V. is de geconsolideerde jaarrekening van FVNL opgesteld in overeenstemming met IFRS – met inbegrip van de International Accounting Standards ('IAS') en Interpretaties – zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Met betrekking tot IAS 39, *Financiële instrumenten: opname en waardering*, wordt rekening gehouden met het feit dat enkele passages op het gebied van hedge accounting door de Europese Unie op 19 november 2004 zijn verwijderd (zogenaamde 'carved out' versie)

De grondslagen voor financiële verslaggeving die voor het opstellen van de jaarrekening van 2007 gebruikt zijn, zijn consistent met de gebruikte waarderingsgrondslagen voor de jaarrekening van 2006.

Op 1 juni 2007 keurde de Europese commissie de volgende IFRIC-interpretaties goed:

- IFRIC 10, *Tussentijdse financiële rapportering en bijzondere waardeverminderingen*. Deze interpretatie verbiedt de terugname tijdens een volgende periode van bijzondere waardeverminderingen verantwoord in een tussentijdse periode op goodwill, beleggingen in aandelen en beleggingen in financiële activa gewaardeerd tegen kostprijs. De grondslagen voor financiële verslaggeving van Fortis zijn al in lijn met deze interpretatie.
- IFRIC 11, IFRS 2: *Groep en transacties in eigen aandelen*, van toepassing vanaf het boekjaar 2008. Deze interpretatie verschaft verdere toelichting rond de implementatie van IFRS 2, *Op aandelen gebaseerde betalingen*. Fortis onderzoekt momenteel het effect van toepassing van deze interpretatie vanaf 2008.

Op 6 september 2007 heeft de IASB een herziene versie uitgebracht van IAS 1 *Presentatie van de jaarrekening*. Deze is van toepassing vanaf het boekjaar 2009 (nog niet bekrachtigd door de Europese Unie). De wijzigingen zullen alleen een impact hebben op de presentatie, niet op opname of waardering.

Op 21 november 2007 bekrachtigde de Europese Unie IFRS 8, *Operationele segmenten*. Fortis onderzoekt momenteel het effect van toepassing van deze standaard vanaf 2009.

### 2.2 Schattingen

De opstelling van jaarrekeningen op basis van IFRS vereist een aantal schattingen. Van het management wordt gevraagd om een oordeel te geven over de schattingen tijdens het opstellen van dit jaarverslag. Werkelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen en beoordelingen.

Schattingen en beoordelingen vinden vooral plaats op de volgende gebieden:

- Schatting van de realiseerbare waarde bij bijzondere waardeverminderingen.
- Bepaling van de reële waarde van niet-genoteerde financiële instrumenten.
- Bepaling van de verwachte gebruiksduur en restwaarde van materiële vaste activa, vastgoedbeleggingen en immateriële vaste activa.
- Waardering van verplichtingen inzake verzekeringscontracten.
- Actuariële veronderstellingen over de waardering van pensioenverplichtingen en pensioenactiva.
- Schatting van de bestaande verplichtingen die voortvloeien uit gebeurtenissen in het verleden bij de opname van voorzieningen.

### 2.3 Gesegmenteerde informatie

De door FVNL gerapporteerde bedrijfssegmenten leveren financiële producten of diensten die onderhevig zijn aan uiteenlopende risico's en rendementen.

De hoofdactiviteiten van FVNL zijn het leveren van Leven en Niet-leven producten. Voor transacties of transfers tussen de bedrijfssegmenten gelden de gebruikelijke commerciële voorwaarden die ook voor niet-verbonden partijen gelden.

Omdat FVNL hoofdzakelijk acteert op de Nederlandse markt, wordt geen geografische segmentatie toegepast.

## 2.4 Consolidatiegrondslagen

### Dochterondernemingen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de jaarrekeningen van FVNL en haar dochterondernemingen begrepen. Dochterondernemingen zijn die ondernemingen waarin FVNL, direct of indirect, het financiële en operationele beleid kan sturen. Dit om voordelen uit deze activiteiten te verwerven ('zeggenschap'). Dochterondernemingen worden geconsolideerd vanaf de datum waarop de effectieve zeggenschap aan FVNL wordt overgedragen. Ze worden van consolidatie uitgesloten vanaf de datum waarop een einde komt aan die zeggenschap. Dochterondernemingen, die uitsluitend zijn overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht, worden als 'Vaste activa aangehouden voor verkoop' verantwoord (zie hiervoor hoofdstuk 2.22).

'Intercompany'-transacties, saldi en winsten en verliezen uit transacties tussen FVNL ondernemingen worden geëlimineerd. Minderheidsbelangen in de netto activa en netto resultaten van geconsolideerde dochterondernemingen worden in de balans en de resultatenrekening afzonderlijk weergegeven. Minderheidsbelangen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de netto activa op de datum van verwerving. Na de datum van verwerving omvatten minderheidsbelangen het op de datum van verwerving berekende bedrag en het minderheidsaandeel in de eigen vermogensmutaties sinds de datum van verwerving.

Bij de beoordeling van de zeggenschap van FVNL over een andere onderneming wordt het bestaan en effect van potentiële stemrechten die nu uitoefenbaar of converteerbaar zijn in aanmerking genomen.

### Joint ventures

Deze belangen worden verantwoord op basis van de 'equity'-methode, wat betekent dat de joint venture aanvankelijk wordt opgenomen tegen kostprijs. Vervolgens wordt deze prijs aangepast om rekening te houden met de wijziging van het aandeel van FVNL in de netto activa van de joint venture. Het resultaat van FVNL in de joint venture omvat het aandeel in het resultaat van de joint venture. Joint ventures zijn contractuele afspraken waarbij FVNL en andere partijen een economische activiteit aangaan waarover zij gezamenlijk evenredige zeggenschap hebben.

### Geassocieerde deelnemingen

Beleggingen in deelnemingen worden verantwoord op basis van de 'equity'-methode. Dit zijn investeringen waarin FVNL invloed van betekenis heeft, zonder overwegende zeggenschap. Het aandeel van FVNL in de nettowinst over het jaar wordt verantwoord als beleggingsopbrengst. De investering in de deelneming wordt verantwoord op basis van het aandeel van FVNL in het netto actief van de deelneming. Goodwill die resulteert uit de acquisitie van een deelneming wordt verantwoord als een onderdeel van de investering in de deelneming.

Winsten op transacties tussen FVNL en geassocieerde deelnemingen gewaardeerd volgens de 'equity'-methode, worden geëlimineerd naar rato van het aandeel van FVNL. Verliezen worden ook geëlimineerd, tenzij uit de transactie blijkt dat het overgedragen actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan (zie hoofdstuk 2.10).

De jaarrekening van de deelnemingen wordt aangepast als dat nodig is om consistentie te verzekeren met de FVNL grondslagen voor financiële verslaggeving.

Verliezen worden verantwoord totdat de balanswaarde van de investering nihil bedraagt. Verdere verliezen worden alleen verantwoord als FVNL een in rechte afdwingbare of een feitelijke verplichting heeft of betalingen verricht heeft die deze deelneming betreffen.

## 2.5 Vreemde valuta

De geconsolideerde jaarrekening is uitgedrukt in euro, de functionele munt van de Holding van FVNL.

Transacties in vreemde valuta door individuele maatschappijen van FVNL worden verantwoord tegen de valutakoers op de datum van de transactie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen monetaire en niet-monetaire posten.

### Monetaire posten

Op balansdatum worden uitstaande saldi in vreemde valuta verantwoord tegen de slotkoers voor monetaire posten. Translatieresultaten op monetaire posten worden verantwoord in de verlies- en winstrekening.

### Niet-monetaire posten

De omrekening van niet-monetaire posten hangt af van het feit of deze worden verantwoord tegen historische kostprijs of reële

waarde:

- Niet-monetaire posten, die tegen historische kostprijs worden verantwoord, worden omgerekend op basis van de historische wisselkoers op transactiedatum.
- Niet-monetaire posten, die tegen reële waarde worden verantwoord, worden omgerekend op basis van de wisselkoers op de datum waarop de reële waarde werd bepaald.

De resulterende koersverschillen worden als winst of verlies verantwoord onder de post valutakoersverschillen. Dit geldt niet bij wijziging van de reële waarde van niet-monetaire posten die als bestanddeel van het eigen vermogen worden verantwoord.

Het onderscheid tussen valutakoersverschillen (die worden verantwoord in de resultatenrekening) en niet-gerealiseerde herwaarderingen van reële waarden (verantwoord in het eigen vermogen) op voor verkoop beschikbare financiële activa wordt bepaald volgens de volgende regels:

- De valutakoersverschillen worden bepaald op basis van de ontwikkeling van de wisselkoers ten opzichte van de voorgaande verslaggevingsperiode;
- De niet-gerealiseerde resultaten (qua reële waarde) worden bepaald op basis van het verschil tussen de in euro uitgedrukte saldi van de voorgaande en de nieuwe verslagperiode op basis van de nieuwe wisselkoers.

### Omrekening van vreemde valuta

Bij consolidatie worden de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht van entiteiten, waarvan de functionele munt niet in euro is uitgedrukt, omgerekend in de voor presentatie gehanteerde munt van FVNL, namelijk de euro. Dit tegen gemiddelde dagwisselkoersen voor het lopende jaar of bij uitzondering tegen de wisselkoers op de dag van de transactie als de wisselkoersen significant schommelen. Hun balansen worden omgerekend tegen de slotkoers op balansdatum.

Wisselkoersverschillen uit omrekening worden verantwoord in het eigen vermogen.

Wisselkoersverschillen die ontstaan bij de omrekening van monetaire posten die een onderdeel zijn van een netto investering in een buitenlandse entiteit, worden in de geconsolideerde jaarrekening verantwoord in het eigen vermogen tot de netto investering wordt vervreemd.

Wisselkoersverschillen op geleende bedragen en andere valuta-instrumenten, die als afdekkingen van die investeringen zijn aangemerkt, worden ook in het eigen vermogen verantwoord. Dit geldt niet voor een indekkingsineffectiviteit die onmiddellijk in de resultatenrekening wordt verantwoord. Bij afstoting van een buitenlandse entiteit worden de wisselkoersverschillen in de resultatenrekening verantwoord als onderdeel van de winsten of verliezen uit verkoop.

Goodwill die voortvloeit uit de acquisitie van een buitenlandse activiteit en uit aanpassingen van de reële waarde van activa en verplichtingen die voortvloeien uit de acquisitie van die buitenlandse activiteit, worden behandeld als activa en verplichtingen van de buitenlandse entiteit. Ze worden tegen de slotkoers op balansdatum omgerekend. Alle verschillen die hieruit voortvloeien worden in het eigen vermogen (rubriek 'Koersverschillen') verantwoord. Bij verkoop van de buitenlandse entiteit vindt er een overdracht naar de resultatenrekening plaats.

### De koersen van de belangrijkste vreemde valuta:

	Koers per jaareinde			Gemiddelde koers		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005
1 euro=						
Pound sterling	0,73	0,67	0,69	0,68	0,68	0,68
US dollar	1,47	1,32	1,18	1,37	1,26	1,24
AUD dollar	1,67	1,67	1,61	1,63	1,67	1,63
Zuid-Afrikaanse rand	10,03	9,21	7,49	9,66	8,62	7,92

### 2.6 Transactiedatum en afwikkelingsdatum

Alle aan- en verkopen van financiële activa en passiva, die moeten worden afgewikkeld binnen het tijdsbestek dat door regelgeving of een marktconventie is vastgesteld, worden verantwoord op basis van de transactiedatum. Dat is de datum waarop FVNL als partij betrokken wordt bij de contractuele bepalingen van het instrument.

Termijnaankopen en -verkopen anders dan deze die moeten worden afgewikkeld binnen het tijdsbestek dat door regelgeving of een marktconventie is vastgesteld, worden tot het moment van afwikkeling verantwoord als afgeleide termijntransacties.

## 2.7 Saldering

Financiële activa en passiva worden gesaldeerd en het nettobedrag wordt in de balans gerapporteerd als er een wettelijk afdwingbaar recht is om de verantwoorde bedragen te salderen. Dat geldt ook als er de intentie is om tot een afwikkeling op netto basis te komen of tegelijkertijd het netto actief te realiseren en de verplichting af te wikkelen. Activa worden (in voorkomende gevallen) verantwoord na aftrek van bijzondere waardevermindering.

## 2.8 Verantwoording en waardering van financiële activa en passiva

FVNL verantwoordt financiële activa en passiva op basis van het doel van die transacties.

### Financiële activa

Financiële activa worden verantwoord als activa aangehouden voor handelsdoeleinden, beleggingen, vorderingen op banken en vorderingen op klanten.

De waardering en de verantwoording van de resultaten hangen af van de indeling van de financiële activa, namelijk:

- a) Leningen en vorderingen;
- b) Tot einde looptijd aangehouden beleggingen;
- c) Financiële activa tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening;
- d) Voor verkoop beschikbare financiële activa.

Deze indeling bepaalt de waardering en de verantwoording van de resultaten als volgt:

- a) Leningen en vorderingen worden eerst gewaardeerd tegen reële waarde (inclusief transactiekosten). Vervolgens gebeurt dit tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. Daarbij wordt de periodieke amortisatie in de resultatenrekening verantwoord.
- b) Tot einde looptijd aangehouden beleggingen zijn instrumenten met vaste of bepaalde betalingen en een vaste looptijd. Daarbij geldt dat FVNL stellig voornemens is en in staat is deze aan te houden tot het einde van de looptijd. Deze instrumenten worden eerst gewaardeerd tegen reële waarde (inclusief transactiekosten). Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode, waarbij de periodieke amortisatie in de resultatenrekening wordt verantwoord.
- c) Financiële activa tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening omvatten:
  1. Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden, inclusief derivaten die niet voor 'hedge accounting' in aanmerking komen, en
  2. Financiële activa die FVNL onherroepelijk bij eerste opname of eerste toepassing van IFRS heeft aangemerkt als aangehouden. Dit tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening.

Deze financiële activa zijn gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij waardeveranderingen het resultaat beïnvloeden.

- d) Voor verkoop beschikbare financiële activa zijn financiële activa die niet worden verantwoord als (a) leningen en vorderingen, (b) tot einde looptijd aangehouden beleggingen, of (c) financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening. Voor verkoop beschikbare financiële activa worden eerst tegen reële waarde gewaardeerd inclusief transactiekosten. Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen reële waarde met opname van niet-gerealiseerde winsten of verliezen uit wijzigingen in de reële waarde in het eigen vermogen.

### Soorten financiële activa

Aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet-vastrentende waardepapieren: dit betreffen alle niet-afgeleide financiële activa die bij eerste opname aangemerkt zijn als beschikbaar voor verkoop. Voor verkoop beschikbare financiële vaste activa worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren: deze beleggingen worden met uitzondering van de synthetische CDO's (Collateralised Debt Obligations) gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen. De onder dit hoofd opgenomen preferente aandelen die uitsluitend recht geven op een vast dividend worden ook gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen. Synthetische CDO's zijn gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

Informatie over derivaten en hedging is te vinden in hoofdstuk 2.23.

Hypothecaire leningen en andere leningen; deze beleggingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde (inclusief transactiekosten) en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interest methode.

Belangen in beleggingspools: deze belangen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in het eigen vermogen.

### Financiële passiva

Financiële passiva worden verantwoord als passiva aangehouden voor handelsdoeleinden, schulden aan banken, schulden aan klanten, schuldbewijzen, achtergestelde schulden en overige financieringen.

De waardering en de verantwoording van de resultaten hangen af van de IFRS-indeling van de financiële passiva, namelijk:

1. Financiële passiva tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening en
2. Overige financiële passiva.

Deze IFRS-indeling bepaalt de waardering en de verantwoording van de resultaten als volgt:

1. Financiële passiva tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening omvatten:
  - a) financiële passiva aangehouden voor handelsdoeleinden, inclusief derivaten die niet voor 'hedge accounting' in aanmerking komen en
  - b) financiële passiva die FVNL onherroepelijk bij eerste opname of eerste toepassing van IFRS heeft aangemerkt als aangehouden tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening.
2. Overige financiële passiva worden eerst tegen reële waarde gewaardeerd (inclusief transactiekosten). Vervolgens worden ze tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd met behulp van de effectieve rentemethode, waarbij de periodieke amortisatie in de resultatenrekening wordt verantwoord.

### 2.9 Reële waarde van financiële instrumenten

De reële waarde van een financieel instrument wordt bepaald op basis van gepubliceerde prijsnoteringen in een actieve markt. Als er geen actieve markt is voor het financiële instrument, wordt de reële waarde bepaald met behulp van waarderingmethoden. Waarderingmethoden maken zoveel mogelijk gebruik van marktinformatie. Ze worden echter beïnvloed door de gehanteerde veronderstellingen, zoals disconteringsvoeten en inschattingen van toekomstige kasstromen. Dergelijke methoden bevatten marktprijzen van vergelijkbare beleggingen, contante waardeberekeningen, optiewaarderingsmodellen en waarderingmethoden voor markt-'multiples'. In het zeldzame geval dat het niet mogelijk is de reële waarde van een financieel instrument te bepalen, wordt het tegen kostprijs verantwoord.

Bij eerste opname is de reële waarde van een financieel instrument de transactieprijs, tenzij de reële waarde blijkt uit waarneembare recente markttransacties van hetzelfde instrument, of wordt ze gebaseerd op een waarderingmethode waarvan de variabelen alleen uit gegevens bestaan afkomstig uit waarneembare markten.

Hierna volgen de belangrijkste methoden en veronderstellingen die FVNL hanteert bij het bepalen van de reële waarde van financiële instrumenten:

- De reële waarde van voor verkoop beschikbare effecten en van effecten tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening wordt bepaald met behulp van marktprijzen van actieve markten. Als geen genoteerde prijzen in een actieve markt beschikbaar zijn wordt de reële waarde bepaald met behulp van contante waardeberekeningen. Disconteringsfactoren worden hierbij gebaseerd op de 'swap curve' plus een spread ter weerspiegeling van de kenmerken van het instrument.
- De reële waarde van derivaten wordt verkregen uit actieve markten of wordt, als dat van toepassing is, bepaald met behulp van netto contante waardeberekeningen en optie-waarderingsmodellen.
- De reële waarde van leningen wordt bepaald met behulp van contante waardeberekeningen op basis van FVNL's huidige rentevoeten voor leningen van hetzelfde type. Voor leningen met een variabele rente, die frequent van prijs wijzigen en geen aanwijsbare wijziging van het kredietrisico vertonen, wordt de reële waarde benaderd door de balanswaarde. Voor het waarderen van rentevoetplafonds en vooruitbetalingsopties, die in leningen opgenomen zijn en op basis van IFRS separaat worden verantwoord, worden optie-waarderingsmodellen gebruikt.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde 'private equity'-beleggingen wordt geschat met behulp van de toepasselijke markt-'multiples' (bijvoorbeeld intrinsieke waarde, koers -winstverhoudingen of koers -kasstroomverhoudingen). Deze

worden verfijnd om de specifieke omstandigheden van de emittent te weerspiegelen.

- Verbintenissen en garanties buiten de balans worden toegelicht in de jaarrekening. Deze zijn gebaseerd op vergoedingen die momenteel aangerekend worden om soortgelijke overeenkomsten aan te gaan, rekening houdend met de overige voorwaarden van de overeenkomsten en de kredietwaardigheid van de tegenpartijen.
- Voor overige financiële activa en passiva, zoals kortlopende schulden en vorderingen, wordt verondersteld dat de balanswaarde de reële waarde benadert.

### 2.10 Waardering van activa die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan

Een actief heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan wanneer zijn balanswaarde hoger is dan zijn realiseerbare waarde. FVNL onderzoekt al zijn activa op elke balansdatum op indicatoren die aanleiding kunnen geven tot een bijzondere waardevermindering.

De balanswaarde van activa die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan, wordt verlaagd tot hun geschatte realiseerbare waarde. Het bedrag van de wijziging van de voorziening over de lopende verslagperiode wordt verantwoord in de resultatenrekening. Herstellingen, afboekingen en terugnamen van bijzondere waardeverminderingen worden in de resultatenrekening verantwoord als onderdeel van de wijziging in bijzondere waardevermindering.

Als in een volgende periode het bedrag van de bijzondere waardeverminderingen op activa, anders dan goodwill of voor verkoop beschikbare eigen-vermogensinstrumenten, als gevolg van een gebeurtenis die zich voordoet na de waardevermindering daalt, wordt het bedrag teruggeboekt via de resultatenrekening.

#### Financiële activa

Een financieel actief (of een groep van financiële activa) heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan als er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen door een of meer gebeurtenissen die zich hebben afgespeeld na de eerste opname van het actief. Deze tot verlies leidende gebeurtenis(sen) heeft (hebben) een effect op de geschatte toekomstige kasstromen uit het financiële actief (of groep van financiële activa) dat betrouwbaar kan worden geschat. Een financieel actief heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan als er sprake is van een langdurige of significante daling van de realiseerbare waarde.

Afhankelijk van het soort financieel actief kan de realiseerbare waarde als volgt worden geschat:

- De reële waarde door middel van een waarneembare marktprijs;
- De contante waarde van verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het financieel actief; of
- Op basis van de reële waarde van verkregen zekerheden.

Bijzondere waardeverminderingen die worden toegerekend aan voor verkoop beschikbare eigen-vermogensinstrumenten kunnen in latere periodes niet worden teruggeboekt via de resultatenrekening.

#### Overige activa

Voor niet-financiële activa wordt de realiseerbare waarde bepaald als de hoogste van enerzijds de reële waarde verminderd met verkoopkosten en anderzijds de waarde in gebruik. De reële waarde verminderd met verkoopkosten is het bedrag dat wordt verkregen door de verkoop van een actief in een marktconforme ('arm's length') transactie tussen bewuste, bereidwillige partijen, na aftrek van verkoopkosten. De waarde in gebruik is de contante waarde van geschatte toekomstige kasstromen waarvan verwacht wordt dat ze zullen voortvloeien uit het voortgezette gebruik van een actief en uit zijn vervreemding aan het einde van zijn gebruiksduur.

### 2.11 Geldmiddelen en kasequivalenten

#### Inhoud

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten liquide middelen, vrij beschikbare tegoeden bij banken en andere financiële instrumenten met een vervaldatum korter dan drie maanden vanaf de datum van verwerving. Deze worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

#### Kasstroombestemmingen

FVNL presenteert de kasstromen uit bedrijfsactiviteiten op basis van de indirecte methode. Daarbij wordt het netto resultaat aangepast met het oog op de gevolgen van transacties van niet-geldelijke aard, eventuele overlopende posten voor al ontvangen of toekomstige kasontvangsten of kasbetalingen uit exploitatie en posten van baten of lasten in verband met



investerings- of financieringskasstromen.

Ontvangen en betaalde rente worden in het kasstroomoverzicht verantwoord als kasstromen uit bedrijfsactiviteiten. Ontvangen dividenden worden in het kasstroomoverzicht verantwoord als kasstromen uit bedrijfsactiviteiten. Betaalde dividenden worden verantwoord als een financieringsactiviteit.

## 2.12 Vorderingen op banken en vorderingen op klanten

### Classificatie

Vorderingen op banken en vorderingen op klanten omvatten leningen die FVNL heeft geïnitieerd door rechtstreeks geld te verschaffen aan de lener of tussenpersoon. Ook bij derden aangekochte leningen die tegen geamortiseerde kostprijs worden verantwoord vallen in deze categorie. Titels van schuldvorderingen, die op de primaire markt rechtstreeks van de emittent werden overgenomen, worden als leningen verantwoord op voorwaarde dat er geen actieve markt voor deze titels is. Leningen, die worden geïnitieerd of aangekocht met het voornemen ze op korte termijn te verkopen of effectueren, worden verantwoord als activa aangehouden voor handelsdoeleinden. Leningen, die worden aangemerkt als aangehouden tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening of als voor verkoop beschikbaar, worden als zodanig verantwoord bij eerste opname.

### Bijzondere waardevermindering

Een individuele bijzondere waardevermindering op een lening staat vast wanneer er objectieve aanwijzingen zijn dat FVNL niet alle verschuldigde bedragen, in overeenstemming met contractuele voorwaarden, zal kunnen innen. Het bedrag van de waardevermindering is het verschil tussen de balanswaarde en de realiseerbare waarde, hetzij de contante waarde van de verwachte kasstromen of, als alternatief, de waarde van de zekerheden, indien de lening door een zekerheid is gedekt, verminderd met de kosten om deze zekerheden te realiseren.

Een 'bestaande maar niet gerapporteerde' ('incurred but not reported' 'IBNR') waardevermindering op leningen wordt verantwoord wanneer er objectieve aanwijzingen zijn dat verliezen aanwezig zijn in componenten van de portefeuille leningen, zonder dat voor deze leningen een bijzondere waardevermindering werd verantwoord. De IBNR wordt geschat op basis van historische patronen van verliezen in elk segment. Hierin wordt het huidige economische klimaat waarin de leners opereren weerspiegeld, en wordt op basis van een analyse van de politiek-economische situatie in bepaalde landen ook rekening gehouden met een verhoogd risico op betalingsmoeilijkheden.

Bijzondere waardeverminderingen worden verantwoord als een daling van de balanswaarde van vorderingen op banken en vorderingen op klanten.

FVNL hanteert voor groepen van vergelijkbare leningen, zoals hypotheekleningen en kredieten, een portefeuille-aanpak voor het bepalen van de bijzondere waardedalingen. Op basis van historische gegevens worden voor verschillende achterstandstermijnen de verwachte verliezen berekend. De parameters voor oninbaarheid worden periodiek herzien.

Wanneer een specifieke lening wordt geïdentificeerd als oninbaar, en alle wettelijke en procedurele middelen uitgeput zijn, wordt de lening in mindering gebracht op de daarmee verband houdende lasten van bijzondere waardevermindering; latere realisaties worden onder wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen in de resultatenrekening verantwoord.

## 2.13 Verkoop- en terugkoopovereenkomsten en het uitlenen/inlenen van effecten

Effecten, die onder een terugkoopovereenkomst ('repo') vallen, blijven in de balans verantwoord. De schuld die voortvloeit uit de verplichting tot terugkoop van de activa is begrepen in schulden aan banken of schulden aan klanten, afhankelijk van de tegenpartij. Effecten, die zijn aangekocht via een overeenkomst tot terugverkoop ('reverse repo'), worden niet verantwoord in de balans. Het recht op de geldmiddelen van de tegenpartij wordt verantwoord als vorderingen op banken of vorderingen op klanten, afhankelijk van de tegenpartij. Het verschil tussen de verkoopprijs en de terugkoopprijs wordt verantwoord als rente en toegerekend over de looptijd van de overeenkomsten met behulp van de effectieve rentemethode.

Effecten die uitgeleend zijn aan tegenpartijen blijven in de balans verantwoord. Naar analogie worden geleende effecten niet op de balans verantwoord. Als geleende effecten aan derden worden verkocht, worden de opbrengsten uit de verkoop en de schuld uit de verplichting tot teruggave van de zekerheid verantwoord. De verplichting tot teruggave van de zekerheid wordt gewaardeerd tegen reële waarde. Deze verplichting wordt verantwoord als een passief aangehouden voor handelsdoeleinden, met waardeveranderingen in de resultatenrekening.

### 2.14 Activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden

Een financieel actief of een financieel passief wordt verantwoord als aangehouden voor handelsdoeleinden als het:

- Verworven of aangegaan is hoofdzakelijk met het doel dit actief of passief op korte termijn te verkopen of terug te kopen;
- Deel uitmaakt van geïdentificeerde financiële instrumenten die gezamenlijk worden beheerd en waarvoor aanwijzingen bestaan van een recent, feitelijk patroon van winstnemingen op korte termijn;
- Een derivaat is (behalve een derivaat dat wordt aangewezen als een afdekkingsinstrument en het een effectieve dekking betreft).

Activa en passiva aangehouden voor handelsdoeleinden worden zowel bij de eerste opname als daarna gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening. De (gerealiseerde en niet-gerealiseerde) resultaten worden verantwoord als 'Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen'. Rente ontvangen (betaald) op activa (passiva) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden wordt verantwoord als rentebaten (rentelasten). Ontvangen dividenden worden verantwoord als beleggingsopbrengsten.

### 2.15 Vastgoedbeleggingen

Een vastgoedbelegging is vastgoed dat wordt aangehouden om huuropbrengsten of een waardestijging of beide te realiseren. FVNL kan bepaalde vastgoedbeleggingen ook voor eigen gebruik aanwenden. Als de delen aangewend voor eigen gebruik afzonderlijk kunnen worden verkocht of geleast via een financiële lease worden die delen verantwoord als materiële vaste activa. Als de delen aangewend voor eigen gebruik niet afzonderlijk kunnen worden verkocht worden de onroerende goederen alleen als vastgoedbeleggingen behandeld als FVNL een onbelangrijk deel voor eigen gebruik aanhoudt.

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijving wordt berekend met behulp van de lineaire methode om de kosten van de betreffende activa over hun geschatte gebruiksduur te verlagen tot hun restwaarde. De restwaarde en de geschatte gebruiksduur van vastgoedbeleggingen worden afzonderlijk bepaald voor elk belangrijk onderdeel ('component approach'). Ze worden op elke balansdatum opnieuw bekeken. Afschrijvingen worden berekend totdat de restwaarde wordt bereikt. De restwaarde is altijd nihil. Terreinen worden niet afgeschreven.

FVNL verhuurt zijn vastgoedbeleggingen aan derden niet-verbonden ondernemingen door middel van diverse niet-opzegbare huurcontracten. Bepaalde contracten bevatten hernieuwingsopties voor diverse periodes. De huuropbrengsten worden als beleggingsopbrengsten lineair verantwoord over de periode waarop ze betrekking hebben.

Overboekingen naar of van vastgoedbeleggingen vinden alleen plaats als er een wijziging is van het gebruik:

- In vastgoedbeleggingen aan het einde van het eigen gebruik of bij aanvang van een operationele lease aan een andere partij of aan het einde van bouw of ontwikkeling;
- Uit vastgoedbeleggingen bij aanvang van het eigen gebruik of bij aanvang van ontwikkeling met het oog op verkoop;
- Nieuwe aankopen in aanbouw c.q. ontwikkeling die gereed zijn.

### Projecten (Vastgoedbeleggingen in ontwikkeling)

De vastgoedbeleggingen in ontwikkeling bestaan uit projecten in ontwikkeling en projecten in uitvoering. Tot het moment dat er gestart wordt met de verkoop van het project wordt het project geclassificeerd onder projecten in ontwikkeling. Acquisitiekosten worden alleen geactiveerd wanneer op basis van een haalbaarheidsonderzoek voldoende zekerheid bestaat dat de voorbereidingskosten zullen resulteren in voldoende economische voordelen. Op enig moment als last verantwoorde voorbereidingskosten komen niet meer in aanmerking voor activering. De vastgoedbeleggingen in ontwikkeling worden bij de materiële vaste activa geclassificeerd als gebouwen in aanbouw.

Wanneer het resultaat van een bouwcontract op betrouwbare wijze kan worden geschat worden de contractopbrengsten en -kosten in verband met het bouwcontract verantwoord als baten respectievelijk lasten. Dit gebeurt naar rato van de voortgang van het contract op balansdatum. Wanneer het waarschijnlijk is dat de totale contractkosten hoger zullen zijn dan de totale contractopbrengsten, wordt het verwachte verlies onmiddellijk verantwoord onder de lasten.

#### *Projecten in ontwikkeling*

Een project in ontwikkeling behelst vastgoed dat in aanbouw of ontwikkeling is voor toekomstig gebruik als vastgoedbelegging. Het gaat hierbij niet om bestaand vastgoed dat wordt herontwikkeld. Dit blijft geclassificeerd als vastgoedbelegging. Projecten in ontwikkeling worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verhoogd met vervaardigingskosten en toegerekende rente of op de lagere geschatte opbrengstwaarde.

*Projecten in uitvoering*

Een project in uitvoering betreft een project in opdracht van derden met de intentie om te verkopen. Het is niet bestemd voor toekomstig gebruik als vastgoedbelegging. Projecten in uitvoering worden gewaardeerd conform projecten in ontwikkeling, met dien verstande dat gedeclareerde termijnen hierop in mindering worden gebracht.

Vanaf het moment dat er voor een project een verkoopcontract is gesloten met een derde en de belangrijkste rechten op economische voordelen en de belangrijkste risico's aan deze partij zijn overgedragen wordt het resultaat naar rato van de projectvoortgang verantwoord.

**2.16 Lease-overeenkomsten****FVNL als leasingnemer**

FVNL sluit hoofdzakelijk operationele lease-overeenkomsten af voor de huur van materieel en terreinen en gebouwen. Betalingen als gevolg van dergelijke leasetransacties worden lineair over de looptijd van de lease-overeenkomst geamortiseerd in de resultatenrekening. Wanneer een operationele lease wordt beëindigd voordat de leaseperiode is afgelopen, worden de vergoedingen die bij wijze van boete aan de leasinggever moeten worden betaald, verantwoord onder lasten in de verslagperiode waarin de beëindiging plaatsvindt.

Eventuele voordelen die van de leasinggever in verband met operationele leasetransacties zijn ontvangen, worden lineair over de leaseperiode verantwoord als een vermindering van de leasinglasten.

Als de lease-overeenkomst vrijwel alle risico's en beloningen overdraagt die aan het bezit van het actief verbonden zijn, wordt de lease als financiële lease verantwoord en wordt het betreffende actief geactiveerd. Bij aanvang van de leaseperiode wordt het actief verantwoord tegen de reële waarde van het geleasede actief of, als ze lager zijn, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Het geleasede actief wordt afgeschreven over de verwachte gebruiksduur van het actief of over de leaseperiode indien deze laatste korter is. De overeenkomstige leaseverplichting, na aftrek van financiële kosten, wordt verantwoord onder leningen. Het rente-element van de financiële kosten wordt in de resultatenrekening over de leaseperiode ten laste genomen. Zo ontstaat er een constante periodieke rentevoet op het resterende verplichtingsaldo voor elke verslagperiode.

**2.17 Beleggingen inzake unit-linked contracten**

Beleggingen in unit-linked verzekerings- en beleggingscontracten hebben betrekking op beleggingen die aangehouden worden om te voldoen aan specifieke investeringsdoelstellingen van derde partijen die het beleggingsrisico lopen. Eigen aandelen Fortis aangehouden voor de polishouders worden geëlimineerd.

**2.18 Herverzekering, handels- en overige vorderingen****Herverzekering**

Herverzekeringsvorderingen omvatten hoofdzakelijk saldi die zowel verzekerings- als herverzekeringsondernemingen verschuldigd zijn voor gecedeerde verzekeringsverplichtingen. Bedragen die vorderbaar zijn op herverzekerders, worden geschat op een wijze die strookt met de bedragen die verbonden zijn aan de herverzekerde polissen en in overeenstemming zijn met het herverzekeringscontract.

Contracten die een aanzienlijk verzekeringsrisico overdragen, worden verantwoord als herverzekeringscontracten.

Herverzekeringscontracten worden geëvalueerd om te bepalen of binnen het contract een belangrijk verzekeringsrisico wordt overgedragen. Herverzekeringscontracten, die geen belangrijk verzekeringsrisico overdragen, worden verantwoord op basis van de stortingsmethode. Ze worden onder leningen (kredieten of leningen) verantwoord als financiële activa of financiële passiva voor herverzekeringscontracten. Een financieel actief of financieel passief voor herverzekeringscontracten wordt verantwoord tegen de betaalde respectievelijk ontvangen vergoeding, verminderd met de eventuele expliciet geïdentificeerde premies of 'fees' die toekomen aan de herverzekerde. De betaalde respectievelijk ontvangen bedragen voortvloeiend uit deze contracten worden verantwoord als deposito's met behulp van de effectieve rentemethode.

**Handelsvorderingen en overige vorderingen**

Handelsvorderingen en overige vorderingen, die voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering en door toedoen van FVNL ontstaan, worden tegen hun eerste reële waarde onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen verantwoord.

## 2.19 Materiële vaste activa

Alle voor eigen gebruik aangehouden vastgoed en alle vaste activa worden verantwoord tegen kostprijs. Dit bedrag wordt verminderd met geaccumuleerde afschrijvingen (behalve voor terreinen die niet worden afgeschreven) en eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs is het equivalent van de contante prijs die is betaald, ofwel de reële waarde van de vergoeding die is gegeven om het actief te verwerven op het moment van de verwerving of de bouw van het actief.

De afschrijving op gebouwen wordt lineair berekend om de kosten van deze activa over de verwachte gebruiksduur tot hun restwaarde af te schrijven. De gebruiksduur van de gebouwen wordt voor elk afzonderlijk onderdeel vastgesteld (componenten benadering). Deze wordt elk jaareinde opnieuw beoordeeld. Het vastgoed wordt gesplitst in de volgende componenten: grond, casco, buitenschil, installaties en inrichting (zowel ruwe afwerking als detailafwerking).

De maximale levensduur van componenten is als volgt:

(Uitgedrukt in jaren)

Componenten	Woning	Kantoor	Winkels	Parkeren
Grond	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Casco	50	50	40	50
Buitenschil	40	30	30	40
Installaties	20	20	15	30
Inrichting	15	15	10	15

IT, kantoor- en andere apparatuur en motorrijtuigen worden afgeschreven over hun respectievelijke levensduur die individueel is vastgesteld.

Als algemene regel zijn de restwaarden op nul gesteld.

Uitgaven voor reparaties en onderhoud worden in de resultatenrekening als last verantwoord in de periode waarin ze zijn gedaan. Uitgaven die de voordelen van vastgoed of vaste activa zodanig verbeteren of uitbreiden dat hun oorspronkelijk gebruik wordt overstegen, worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

Informatie over financieringskosten voor de financiering van de bouw van materiële vaste activa is te vinden in hoofdstuk 2.35 'Financieringskosten'.

## 2.20 Goodwill en overige immateriële vaste activa

### Immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief is een identificeerbaar niet-monetair actief. Het immaterieel vast actief wordt verantwoord tegen kostprijs als het toekomstige economische voordelen zal opleveren en de kostprijs van het actief betrouwbaar kan worden bepaald.

Immateriële vaste activa met onbepaalde gebruiksduur worden niet afgeschreven maar ten minste eenmaal per jaar getoetst op bijzondere waardevermindering. Geïdentificeerde eventuele bijzondere waardeverminderingen worden in de resultatenrekening verantwoord. Immateriële vaste activa worden op de balans verantwoord tegen kostprijs, verminderd met eventuele geaccumuleerde afschrijvingen en eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De restwaarde en de geschatte gebruiksduur van immateriële vaste activa worden op elke balansdatum opnieuw bekeken. Met uitzondering van goodwill, heeft FVNL geen immateriële vaste activa met onbepaalde levensduur.

Immateriële vaste activa met een bepaalde levensduur worden doorgaans lineair over hun gebruiksduur afgeschreven.

### Goodwill

Overnames van ondernemingen worden verantwoord op basis van de overnamemethode. Goodwill vertegenwoordigt het positieve verschil tussen enerzijds de kostprijs (reële waarde van de activa, passiva en uitgegeven eigenvermogensinstrumenten) en anderzijds het belang van FVNL in de reële waarde van de activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen. Goodwill uit de overname van een dochteronderneming wordt op de balans als immaterieel vast actief weergegeven. Goodwill die bij bedrijfscombinaties van vóór 1 januari 2005 is ontstaan, is in mindering gebracht op het eigen vermogen en wordt in het kader van IFRS niet geherwaardeerd. Op overnamedatum wordt de goodwill toegewezen aan de kasstroomgenererende eenheden die naar verwachting voordeel zullen halen uit de synergie in de bedrijfscombinatie. Goodwill wordt niet afgeschreven, maar wel

getoetst op bijzondere waardevermindering. Goodwill uit de overname van een minderheidsdeelneming wordt verantwoord als een onderdeel van de minderheidsdeelneming.

Het positieve verschil tussen enerzijds het verworven belang in de netto reële waarde van de activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen van de overgenomen partij en anderzijds de overnamekosten wordt onmiddellijk in de resultatenrekening verantwoord.

FVNL waardeert goodwill jaarlijks, of frequenter als gebeurtenissen of wijzigingen in omstandigheden aangeven dat de balanswaarde mogelijk niet realiseerbaar is. In dat geval wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waaraan goodwill is toegerekend. Als de realiseerbare waarde van de eenheid lager is dan de balanswaarde van de eenheid, wordt een bijzondere waardevermindering onmiddellijk verantwoord in de resultatenrekening.

Bij een bijzondere waardevermindering verlaagt FVNL eerst de balanswaarde van de goodwill die aan de kasstroomgenererende eenheid is toegerekende. Daarna volgt die van de andere activa van de eenheid, naar rato van de balanswaarde van elk actief in de eenheid. Eerder verantwoorde bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot goodwill worden niet teruggeboekt.

FVNL kan de zeggenschap over een dochteronderneming in verschillende stappen verkrijgen. In dat geval behandelt FVNL elke ruiltransactie afzonderlijk. De kosten van elke transactie worden vergeleken met de reële waarde van elke transactie om het bedrag aan goodwill te bepalen dat aan die individuele transactie verbonden is. Voor FVNL zeggenschap over de entiteit krijgt, kan de transactie worden beschouwd als investering in een minderheidsdeelneming en verantwoord op basis van de 'equity'-methode. In voorkomende gevallen wordt de reële waarde van de identificeerbare netto activa van de partij waarin wordt deelgenomen bepaald door de 'equity'-methode op de investering toe te passen. Dit op de datum van elke eerste transactie.

### **Overige immateriële vaste activa**

#### *Value of business acquired (VOBA)*

Value of business acquired vertegenwoordigt het verschil tussen de reële waarde bij acquisitie en de boekwaarde van een portefeuille van contracten verworven in het kader van een acquisitie van een business of portefeuille. VOBA wordt verantwoord als immaterieel vast actief en afgeschreven over de opnameperiode van de opbrengsten van de verworven portefeuille.

#### *Intern gegenereerde immateriële vaste activa*

Intern gegenereerde immateriële vaste activa worden geactiveerd wanneer FVNL alle navolgende punten kan aantonen:

- De technische uitvoerbaarheid om het immaterieel vast actief te voltooien, zodat het beschikbaar zal zijn voor gebruik of verkoop;
- De intentie het immaterieel vast actief te voltooien en te gebruiken of te verkopen;
- Het vermogen om het immaterieel vast actief te gebruiken of te verkopen;
- Dat het immaterieel vast actief waarschijnlijk toekomstige economische voordelen zal genereren;
- De beschikbaarheid van adequate technische, financiële en andere middelen om de ontwikkeling te voltooien en het immaterieel vast actief te gebruiken of te verkopen;
- Het vermogen om de uitgaven die aan het immaterieel vast actief kunnen worden toegerekend tijdens zijn ontwikkeling betrouwbaar te waarderen.

Immateriële vaste activa die ontstaan uit onderzoek en intern gegenereerde goodwill worden niet geactiveerd.

#### *Software*

Software voor computerhardware die zonder die specifieke software niet werkt, zoals het besturingssysteem, vormt een integraal onderdeel van de betreffende hardware en wordt behandeld als materiële vaste activa. Wanneer de software geen integraal onderdeel van de betreffende hardware uitmaakt, worden de kosten die zijn gemaakt tijdens de ontwikkelingsfase geactiveerd als immaterieel vast actief en lineair afgeschreven over de geschatte gebruiksduur, mits FVNL kan aantonen dat aan alle hierboven vermelde criteria is voldaan. Over het algemeen wordt software afgeschreven in maximaal vijf jaar.

#### *Overige immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur*

Overige immateriële vaste activa zoals immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur, zoals handelsmerken en licenties, worden doorgaans lineair over hun gebruiksduur afgeschreven. Immateriële vaste activa met bepaalde gebruiksduur worden op elke verslaggevingsdatum getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Over het algemeen hebben dergelijke immateriële vaste activa een gebruiksduur van maximaal 10 jaar.

### 2.21 Geactiveerde acquisitiekosten

De kosten van het verwerven van nieuwe en hernieuwde verzekeringen worden geactiveerd en afgeschreven. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om commissies en uitgaven met betrekking tot tussenpersonen en uitgifte van nieuwe polissen. Kosten variëren en houden hoofdzakelijk verband met de productie van nieuwe verzekeringen. Geactiveerde acquisitiekosten ('deferred acquisition costs' of 'DAC') worden periodiek getoetst op realiseerbaarheid op basis van schattingen van toekomstige winsten van de onderliggende contracten.

Voor levensverzekeringsproducten en beleggingsproducten van het type 'leven' zonder discretionaire winstdelingselementen worden de geactiveerde acquisitiekosten geamortiseerd naar verhouding tot de verwachte premies of tot de in de premie begrepen opslag voor terugbetaling van de acquisitiekosten. Verwachte premies worden geschat op de datum van de polisuitgifte en worden consequent toegepast tijdens de looptijd van de contracten. Afwijkingen tussen de werkelijke resultaten en de op basis van ervaring geschatte resultaten worden weergegeven in de resultatenrekening in de verslagperiode waarin die afwijkingen zich voordoen. Voor deze contracten kunnen de amortisatieperiodes gelijk zijn aan de totale looptijd van de premiebetaling of een kortere periode, afhankelijk van de soort verzekering.

Voor kortlopende contracten worden de overlopende acquisitiekosten geamortiseerd over de verslagperiode waarin de betreffende geschreven premies worden verdiend.

### 2.22 Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten

Vaste activa of een groep van activa en passiva die door FVNL worden verantwoord als aangehouden voor verkoop zijn die waarvan de balanswaarde hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd in een verkooptransactie die naar verwachting binnen het jaar zal plaatsvinden en niet door het voortgezette gebruik ervan.

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een onderdeel van FVNL dat is afgestoten of is verantwoord als aangehouden voor verkoop en dat aan de volgende criteria voldoet:

- Het vertegenwoordigt een afzonderlijke belangrijke activiteit of geografische locatie;
- Het is een onderdeel van een specifiek gecoördineerd plan om een afzonderlijke belangrijke bedrijfstak of geografisch bedrijfsgebied af te stoten; of
- Het is een dochteronderneming die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling om te worden doorverkocht.

Op activa (of groepen van activa) die als aangehouden voor verkoop worden verantwoord, wordt niet afgeschreven. Deze worden gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde en reële waarde min verkoopkosten en worden afzonderlijk verantwoord op de balans.

Resultaten op beëindigde bedrijfsactiviteiten worden afzonderlijk verantwoord in de resultatenrekening.

### 2.23 Derivaten en hedging

#### Opname en verantwoording

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten zoals swaps, termijncontracten, futures en (geschreven en gekochte) opties. Dergelijke instrument hebben een waarde die wijzigt als gevolg van veranderingen in onderliggende instrumenten of waarden. Ze vergen weinig of geen netto aanvangsinvestering en worden op een tijdstip in de toekomst afgewikkeld.

Alle derivaten worden eerst op de balans verantwoord tegen reële waarde op de transactiedatum:

- Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden in 'Activa aangehouden voor handelsdoeleinden' en 'Passiva aangehouden voor handelsdoeleinden';
- Derivaten aangehouden voor afdekkingsdoeleinden in 'Overlopende rente en overige activa' en 'Overlopende rente en overige passiva'.

Latere wijzigingen van de reële waarde van derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden ('trading') worden in de resultatenrekening onder 'Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen' verantwoord.

Financiële activa of passiva kunnen in een contract besloten derivaten omvatten. Dergelijke financiële instrumenten worden dikwijls 'hybride financiële instrumenten' genoemd. Als het basiscontract niet wordt verantwoord tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening en de kenmerken en risico's van het in een contract besloten derivaat niet nauw aansluiten bij die van het basiscontract, dan dient het in een contract besloten derivaat te worden afgezonderd van het

basiscontract en gewaardeerd tegen reële waarde als een op zichzelf staand derivaat. Reële-waardeveranderingen worden in de resultatenrekening verantwoord. Het basiscontract wordt verantwoord en gewaardeerd door toepassing van de regels van de betreffende categorie van het financiële instrument.

Als het basiscontract echter wordt verantwoord tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening of indien de kenmerken en risico's van het in een contract besloten derivaat nauw aansluiten bij die van het basiscontract, dan wordt het in een contract besloten derivaat niet afgezonderd en wordt het hybride financieel instrument gewaardeerd als een enkel instrument.

De af te scheiden derivaten worden afhankelijk van de situatie verantwoord als derivaten aangehouden voor afdekkingsdoeleinden of als derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden.

### **Hedge accounting**

FVNL past hedge accounting toe. Dit houdt in dat op de datum waarop een derivaat wordt afgesloten FVNL dat contract kan aanmerken als een afdekking van toekomstige kasstromen toerekenbaar aan een verantwoord actief of passief of een verwachte transactie (kasstroomafdekking). Afdekking van vaststaande toezeggingen zijn hedges tegen reële waarde, uitgezonderd afdekkingen van valutarisico's die verantwoord worden als kasstroomafdekkingen.

Bij het begin van de transactie documenteert FVNL de relatie tussen afdekkingsinstrumenten en afgedekte posities. Het zelfde gebeurt met de doelstelling en het beleid op het vlak van risicobeheer met betrekking tot hedgetransacties. FVNL documenteert ook de beoordeling, zowel bij aanvang van de afdekking als doorlopend per rapportagedatum, in hoeverre het afdekkingsinstrument effectief is geweest bij het compenseren van veranderingen in de reële waarde of kasstromen van de afgedekte positie, alsmede de aanhoudende verwachte effectiviteit naar de toekomst toe.

Alleen activa, passiva, vaststaande toezeggingen of heel waarschijnlijke verwachte transacties waarbij een partij van buiten FVNL betrokken is, worden als afgedekte posities aangemerkt.

De reële-waardeverandering van een afgedekte positie, die aan het afgedekte risico toerekenbaar is en de reële-waardeverandering van het afdekkingsinstrument in een reële-waardeafdekkingstransactie, worden verantwoord in de resultatenrekening. De reële-waardeverandering van rentedragende derivaten wordt afzonderlijk van de overlopende rente verantwoord.

Als de afdekking niet langer voldoet aan de afdekkingscriteria of beëindigd wordt, wordt de aanpassing van de balanswaarde van een afgedekt rentedragend financieel instrument die uit de hedge accounting voortvloeit, afgeschreven. Dit gebeurt op basis van een herberekende effectieve rentevoet op de datum waarop de afdekkingstransactie wordt beëindigd.

Reële waardeveranderingen van derivaten die zijn aangewezen en in aanmerking komen als kasstroomafdekkingen, worden in het eigen vermogen verantwoord als een ongerealiseerde winst of een ongerealiseerd verlies. Niet-effectieve afdekkingen worden onmiddellijk verantwoord in de resultatenrekening.

Als de afdekking van een verwachte transactie of vaststaande toezegging tot de opname van een niet-financieel actief of een niet-financieel passief leidt worden de winsten en verliezen die eerder in het eigen vermogen waren verantwoord, uit het eigen vermogen overgeboekt en verwerkt in de eerste waardering van dat niet-financiële actief of dat niet-financieel passief. Daarnaast worden in het eigen vermogen verantwoorde bedragen naar de resultatenrekening overgeboekt en als baten of lasten verantwoord in de periodes waarin de afgedekte vaststaande toezegging of verwachte transactie de resultatenrekening beïnvloedt.

Dit is ook het geval als de afdekking niet langer voldoet aan de criteria voor hedge accounting of op een andere wijze stopgezet wordt, maar de verwachte transacties of vaststaande toezeggingen wel naar verwachting zullen plaatsvinden. Als de verwachte transacties of vaststaande toezeggingen naar verwachting niet meer zullen plaatsvinden, worden de in het eigen vermogen uitgestelde bedragen overgebracht naar de resultatenrekening.

Voor afdekkingen van netto-investeringen, zie hoofdstuk 2.5 Vreemde valuta.

## 2.24 Verplichtingen inzake verzekeringscontracten

### Verantwoording

FVNL geeft contracten uit die het verzekeringsrisico of financiële risico of beide overdragen van de verzekeringsnemer naar FVNL. Contracten met een aanzienlijk verzekeringsrisico worden verantwoord als verzekeringscontracten en herverzekeringscontracten. Die contracten kunnen ook een financieel risico overdragen.

### Levensverzekeringscontracten met discretionair winstdelingselement

De meeste levensverzekeringscontracten houden een gegarandeerd voordeel in. Sommige kunnen ook een discretionair winstdelingselement inhouden. Dat element geeft de houder van het contract het recht om, boven op gegarandeerde uitkeringen, aanvullende uitkeringen of bonussen te ontvangen:

- die waarschijnlijk een aanzienlijk deel van de totale contractuele uitkeringen vormen;
- waarvan het bedrag en/of de timing contractueel onderworpen is aan de autonome beslissing van FVNL; en
- die contractueel gebaseerd zijn op:
  - de prestatie van een specifieke 'pool' van contracten of een bepaald type van contract;
  - gerealiseerde en/of niet-gerealiseerde beleggingsrendementen op een specifieke 'pool' van activa in handen van FVNL; of
  - de winst of het verlies van FVNL, een fonds of een andere entiteit die het contract uitgeeft.

Als het besluit tot winstdeling voor het einde van het boekjaar is genomen wordt de winstdeling als verplichting opgenomen.

Voor levensverzekeringscontracten met discretionair winstdelingselement worden lopende polishouderdividenden toegerekend. Dit gebeurt op basis van het contractueel verschuldigde bedrag op basis van de statutaire nettowinst, beperkingen en betaaltermijnen.

### Shadow accounting

Bij sommige van de financiële instrumenten die FVNL aanhoudt hebben (on)gerealiseerde winsten of verliezen op activa een rechtstreeks effect op de waardering van (een deel van de) verzekeringsverplichtingen of hieraan gerelateerde overlopende acquisitiekosten. FVNL past 'shadow accounting' toe op de reële-waardeveranderingen van de beleggingen en activa en verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden die samenhangen met, en dus invloed hebben op, de waardering van de verzekeringsverplichtingen. Die reële-waardeveranderingen zullen daarom geen deel uitmaken van het eigen vermogen of het nettoresultaat.

Shadow accounting wordt toegepast voor zover eerder genoemde beleggingen samenhangen met winstdelende polissen. Voor niet-winstdelende polissen vindt shadow accounting plaats voor zover de actuele rentestand lager is dan de actuariële rekenrente waarop de verplichting wordt berekend. Door de toepassing van shadow accounting worden (on)gerealiseerde waardeveranderingen ook verantwoord in de voorziening voor Verzekeringsverplichtingen. De (on)gerealiseerde waardeveranderingen zullen daarom per saldo geen deel uitmaken van het eigen vermogen of de resultatenrekening.

### Toereikendheidstoets voor de verplichtingen (LAT)

Deze toets wordt ieder jaareinde uitgevoerd om te bepalen of de opgenomen verplichtingen toereikend zijn. Er wordt gebruikgemaakt van de huidige portefeuilerendementen om de toekomstige kasstromen te schatten. De toereikendheid van de verplichtingen wordt getest op het niveau van homogene productgroepen. Als de verplichtingen niet toereikend zijn om te voorzien in toekomstige kasstromen, inclusief kasstromen zoals beheerskosten, als ook kasstromen die voortvloeien uit in een contract besloten opties en garanties en afschrijvingen van de overlopende acquisitiekosten ('DAC'), dan worden de overlopende acquisitiekosten extra afgeschreven en/of worden bijkomende verplichtingen verantwoord op basis van zo goed mogelijke schattingen. In voorkomende gevallen wordt een opgenomen tekort onmiddellijk in de resultatenrekening verantwoord.

Een vergelijkbare toereikendheidstoets is uitgevoerd, waarbij de huidige marktrendementen van de beleggingsportefeuille, exclusief ongerealiseerde winsten, zijn toegepast voor de berekening van de toekomstige kasstromen. Het beleid van FVNL voor de uitvoering van toereikendheidstoetsen omvat geharmoniseerde processen in de Fortis-ondernemingen.

### Verplichtingen inzake verzekeringscontracten

#### Leven

Voor levensverzekeringscontracten worden toekomstige verplichtingen voor polisuitkeringen berekend met behulp van een netto premiemethode (de contante waarde van toekomstige netto verplichtingen minus de contante waarde van de toekomstige netto premies) op basis van de grondslagen waarop ook de premie van de verzekering is bepaald. Voor contracten waarvan de toekomstige duur van de premiebetaling korter is dan de toekomstige duur van de verzekering of waar geen premie meer voor



wordt betaald, wordt een voorziening voor toekomstige administratiekosten opgenomen. Winstdelende polissen omvatten eventuele bijkomende verplichtingen voor eventuele contractuele dividenden of winstdelingen.

Voor bepaalde aangemerkte contracten zijn de toekomstige verplichtingen voor polisuitkeringen geherwaardeerd om met de huidige marktrentevoeten rekening te houden.

Acquisitiekosten worden geactiveerd en afgeschreven. Zie hoofdstuk 2.21.

### **Niet-leven**

Claims en schadebehandelingskosten worden in de resultatenrekening verantwoord op het moment dat de uitgaven worden gedaan. Niet-betaalde claims en schadebehandelingskosten omvatten schattingen voor gerapporteerde claims en voorzieningen voor claims die zijn voorgevallen maar niet gerapporteerd. Schattingen van voorgevallen maar niet gerapporteerde claims komen tot stand op basis van ervaring uit het verleden, de huidige claimtendensen en het heersende sociale, economische en wettelijke kader. De verplichting voor schadeverzekeringsclaims en schadebehandelingskosten (na aftrek van schadeloosstellingen, verhaalde schaden, restwaarden en subrogatie) is gebaseerd op schattingen van verwachte toekomstige betalingen en kosten. Rekening wordt gehouden met de beoordeling door het management wat betreft het verwachte inflatiepeil, de kosten van de behandeling van claims, juridische risico's en de claimtendensen. Schadeverplichtingen op het gebied van arbeidsongeschiktheid worden verantwoord tegen hun netto contante waarde. De aangelegde verplichtingen zijn toereikend om de uiteindelijke kosten van claims en schadebehandelingskosten te dekken. De daaruit voortvloeiende aanpassingen worden in de resultatenrekening verantwoord. FVNL disconteert zijn verplichtingen voor schade alleen voor claims met bepaalbare en vaste betaaltermijnen.

### **Herverzekeringsverplichtingen**

Verplichtingen met betrekking tot in herverzekering aangenomen zaken die geen aanzienlijk verzekeringsrisico overdragen, kunnen worden beschouwd als financiële passiva. Deze passiva worden op dezelfde wijze als overige financiële passiva, zoals vermeld onder 2.8, verantwoord.

De administratieve verwerkingsvoorschriften voor verplichtingen uit aangenomen herverzekeringscontracten met een aanzienlijk verzekeringsrisico zijn dezelfde als de voorschriften die voor rechtstreekse, geschreven verzekeringscontracten gelden.

Deposito's van herverzekeraars in het kader van in herverzekering gecedeerde zaken die een aanzienlijk herverzekeringsrisico overdragen, zijn gelijk aan het op balansdatum verschuldigde bedrag.

Herverzekeringsverplichtingen worden gerapporteerd onder 'Overige passiva'.

### **2.25 Verplichtingen inzake unit-linked contracten**

De beleggingsovereenkomsten van Fortis zonder winstdeling zijn voornamelijk unit-linked overeenkomsten waarbij de beleggingen namens de polishouder worden aangehouden. Unit-linked overeenkomsten zijn een specifiek type van levensverzekeringscontracten waar de uitkeringen worden gekoppeld aan ICBE's (instellingen voor collectieve belegging in effecten), aan een aandelenmand, een referentiewaarde of een combinatie van die waardecijfers of rekeneenheden die in de overeenkomst zijn vastgelegd. Artikel 25 van EU-richtlijn 2002/83/EEG geregelt deze contracten. De verplichtingen voor dergelijke overeenkomsten worden gewaardeerd tegen waarde per eenheid. Dit is de reële waarde van het fonds waarin de unit-linked overeenkomst heeft belegd, gedeeld door het aantal eenheden van het fonds.

Bepaalde producten houden garanties in, die ook worden gewaardeerd tegen reële waarde en worden verantwoord in verplichtingen met betrekking tot polishouders. Daarbij wordt de reële waardeverandering verantwoord in de resultatenrekening. Er wordt rekening gehouden met verzekeringstechnische risico's op basis van actuariële veronderstellingen.

### **2.26 Schuldbewijzen, achtergestelde schulden en overige financieringen**

Schuldbewijzen, achtergestelde schulden en overige financieringen worden eerst verantwoord tegen reële waarde zonder de directe transactiekosten. Vervolgens worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en in voorkomende gevallen wordt het verschil tussen de netto-opbrengst en de aflossingsprijs verantwoord in de resultatenrekening over de periode van de lening op basis van de effectieve rentemethode.

### **2.27 Personeelsbeloningen**

#### **Pensioenverplichtingen**

FVNL heeft voor eigen medewerkers een aantal 'defined benefit plans'. Dit zijn pensioenregelingen op basis van vaste

toezeggingen. De betalingen worden vastgesteld door middel van periodieke actuariële berekeningen.

Een pensioenregeling op basis van vaste toezeggingen is een regeling waarin een vaste toezegging aan een werknemer op pensioenleeftijd wordt vastgelegd. Deze is doorgaans afhankelijk van een aantal factoren zoals leeftijd of dienstjaren. Tenminste één keer per jaar berekenen actuarissen de pensioenactiva en -passiva.

De voorziening voor 'defined benefit plans' is de contante waarde van de pensioenverplichtingen op balansdatum verminderd met de reële waarde van de beleggingen. Deze voorziening wordt aangepast voor niet-verantwoorde resultaten en kosten met betrekking tot verstreken dienstjaren.

De voorziening voor 'defined benefit plans' wordt bepaald aan de hand van interne en externe actuariële modellen en berekeningen. De pensioenverplichtingen worden berekend in overeenstemming met de 'projected unit credit method'. Inherent aan deze actuariële modellen is het gebruik van aannames op het gebied van disconteringsvoeten, stijgingspercentage van toekomstige salarissen en beloningsniveaus, sterfte, trends in kosten voor gezondheidszorg, consumenten prijsindex en verwacht beleggingsrendement. De aannames worden jaarlijks geactualiseerd en zijn gebaseerd op beschikbare marktinformatie en beleggingsrendementen uit het verleden.

De actuariële aannames kunnen aanmerkelijk verschillen met de werkelijke resultaten vanwege veranderingen in marktomstandigheden, economische trends en sterftetrends en andere aannames. Iedere verandering in deze aannames kan een aanzienlijke invloed hebben op de hoogte van de voorziening voor 'defined benefit plans' en de toekomstige pensioenlasten.

Verschillen tussen het verwachte en werkelijke rendement op beleggingen door veranderingen in actuariële aannames en aanpassingen van ervaringscijfers worden niet in de winst- en verliesrekening verantwoord. Dit is wel het geval als het totaal van de cumulatieve wijzigingen buiten een bandbreedte ('corridor') van 10% van de grootste van de verplichting uit hoofde van de regeling óf de reële waarde van de bijhorende beleggingen valt. Het deel dat buiten de bandbreedte valt, wordt ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht over het verwachte gemiddeld resterend aantal dienstjaren van de deelnemers.

Pensioenkosten van verstreken diensttijd worden onmiddellijk in de resultatenrekening verantwoord. Dit gebeurt niet als de wijzigingen aan een pensioenplan afhankelijk zijn van het aantal werknemers dat in dienst blijft gedurende een bepaalde periode ('wachtperiode' of 'vesting period').

De fondsbeleggingen die bij de pensioenverplichtingen behoren moeten aan bepaalde criteria voldoen om te worden verantwoord als 'in aanmerking komende fondsbeleggingen van pensioenregelingen'. Die criteria hebben betrekking op het feit dat de fondsbeleggingen juridisch dienen los te staan van FVNL of de crediteuren van FVNL. Als niet aan die criteria is voldaan, worden de fondsbeleggingen in de relevante rubriek in de balans verantwoord (beleggingen, materiële vaste activa, etc.). Als de fondsbeleggingen aan de criteria voldoen, worden ze met de pensioenverplichting verrekend.

Verrekening van de reële waarde van fondsbeleggingen met de contante waarde van de verplichtingen uit pensioenregelingen op basis van vaste toezeggingen kan tot een negatief bedrag leiden (een actief). In dat geval mag het verantwoorde actief niet groter zijn dan het totaal van:

- de cumulatieve niet-verantwoorde actuariële nettoverliezen en
- de pensioenkosten van verstreken diensttijd en
- de contante waarde van economische voordelen die beschikbaar zijn in de vorm van terugbetalingen uit de regeling of verlagingen van toekomstige bijdragen aan de regeling.

Regelingen die voordelen voor langdurige diensttijd voorzien maar geen pensioenregelingen zijn, worden gewaardeerd tegen contante waarde op basis van de 'projected unit credit'-methode.

De werkgeversbijdragen aan toegezegde bijdrageregelingen ('defined contribution') voor pensioenen worden in de resultatenrekening als last verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben.

### **Andere verplichtingen na uitdiensttreding**

FVNL biedt vergoedingen na uitdiensttreding, zoals hypothecaire leningen tegen voordelige rentevoeten en ziektekostenverzekeringen. Om het recht op die beloningen te genieten is het gewoonlijk verplicht dat de werknemer in dienst blijft tot en met de pensioenleeftijd en een minimumduur in dienstverband heeft gehaald. De verwachte kosten van die beloningen worden toegerekend over de periode van het dienstverband. Dit gebeurt op basis van een methodologie die lijkt op die voor toegezegde pensioenregelingen. De verplichtingen worden bepaald aan de hand van actuariële berekeningen.

### **Bezoldiging op basis van aandelen (of regelingen voor deelneming in aandelenkapitaal)**

Aandelenopties van het moederbedrijf Fortis N.V. worden aan bestuurders en aan werknemers toegekend als tegenprestatie voor ontvangen diensten. De reële waarde van de ontvangen diensten wordt bepaald met verwijzing naar de reële waarde van de toegekende aandelenopties. De vergoedingskosten worden gewaardeerd op toekenningsdatum. Dit gebeurt op basis van de waarde van de opties en de kosten worden verantwoord over de wachtperiode ('vesting period') van de opties. De reële waarde wordt bepaald op basis van een optiewaardering. Die houdt rekening met de aandelenkoers op toekenningsdatum, de uitoefenprijs, de verwachte looptijd van de optie, de verwachte volatiliteit van de onderliggende aandelen en de verwachte dividenden erop, evenals met de risicovrije rentevoet over de verwachte looptijd van de optie.

Wanneer de opties worden uitgeoefend en nieuwe aandelen worden uitgegeven, wordt de ontvangen opbrengst na aftrek van eventuele transactiekosten in het aandelenkapitaal van de moeder Fortis N.V. verantwoord (nominale waarde). Het surplus wordt verantwoord bij de uitgiftepremie (het agjo). Als Fortis N.V. voor dit doel eigen aandelen heeft ingekocht brengt zij deze in mindering op de rubriek eigen aandelen.

### **Personeelsrechten**

Personeelsrechten inzake jaarlijkse toegezegde vakantiedagen en door langdurige diensttijd verdiende vakantiedagen worden verantwoord op het moment dat ze voor de werknemers opneembaar worden. Als werknemers de hen rechtens toekomende vakantiedagen aan het einde van een periode niet hebben opgenomen, wordt hiervoor een verplichting gevormd.

## **2.28 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en financiële garanties**

### **Voorzieningen**

Voorzieningen zijn verplichtingen met onzekerheden qua bedrag of tijdstip van betaling. Voorzieningen worden verantwoord op de balans als er een bestaande verplichting is tot overdracht van economische voordelen, zoals kasstromen, als gevolg van gebeurtenissen in het verleden en als op de balansdatum een betrouwbare schatting mogelijk is. Voorzieningen worden aangelegd voor bepaalde garantieovereenkomsten waarvoor FVNL bij niet-betaling verantwoordelijk is. Voorzieningen worden geschat op basis van alle relevante factoren en informatie die op balansdatum bestaan en worden verdisconteerd tegen de risicovrije rentevoet.

### **Voorwaardelijke verplichtingen**

Voorwaardelijke verplichtingen zijn die onzekerheden waarvan het bedrag niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden geschat of waarvan het niet waarschijnlijk is dat betaling vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen. Deze gebeurtenissen worden vermeld bij Niet uit de balans blijvende verplichtingen.

### **Financiële garanties**

Financiële garantiecontracten die betalingen voorzien als gevolg van veranderingen in een bepaalde rentevoet, effectenkoers, grondstoffenprijs, valutakoers, index van prijzen of rentevoeten, kredietrating of kredietindex, of andere variabele worden verantwoord als derivaten. Voorwaarde is dat ingeval van een niet-financiële variabele deze niet specifiek is voor een van de partijen in het contract.

Financiële garantiecontracten die voorzien in bepaalde betalingen door FVNL aan de houder als vergoeding voor een verlies doordat een bepaalde debiteur niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, worden verantwoord als verzekeringscontracten als een belangrijk verzekeringsrisico overgedragen wordt aan FVNL.

## **2.29 Eigen vermogen**

### **Aandelenkapitaal en eigen aandelen**

#### *Kosten van aandelenuitgifte*

Kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de uitgifte van nieuwe aandelen met uitzondering van die bij een bedrijfscombinatie, worden in mindering gebracht van het eigen vermogen na aftrek van eventuele winstbelasting die daarmee verband houdt.

### **Andere eigen vermogenscomponenten**

Andere elementen die in eigen vermogen worden verantwoord hebben betrekking op:

- Vreemde valuta (zie hoofdstuk 2.5);
- Voor verkoop beschikbare financiële activa (zie hoofdstuk 2.8);
- Kasstroomafdekkingen (zie 2.23);
- Discretionaire winstdelingscomponenten (zie 2.24).

### 2.30 Rentebaten en -lasten

Rentebaten en -lasten worden verantwoord in de resultatenrekening voor alle rentedragende instrumenten. Het maakt daarbij niet uit of ze zijn verantwoord als tot einde looptijd aangehouden, als voor verkoop beschikbaar, als tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening of als derivaten. Voor de verantwoording wordt het toerekeningsbeginsel ('accrual basis') gehanteerd met behulp van de effectieve rentemethode op basis van de werkelijke aankoopprijs inclusief directe transactiekosten. Onder rentebaten op instrumenten tegen vaste of variabele rente wordt de verdiende nominale couponrente verantwoord. Ook de amortisatie van agio of disagio volgens de effectieve rentemethode valt hieronder.

Wanneer de waarde van een financieel actief is verminderd tot de geschatte realiseerbare waarde, worden de rentebaten verantwoord op basis van een effectieve rentevoet. Dit is de rentevoet die werd gebruikt voor het disconteren van de toekomstige kasstromen bij de bepaling van de realiseerbare waarde.

### 2.31 Verzekeringspremies, -claims en -uitkeringen

Een kortlopend verzekeringscontract (korter dan 1 jaar) is een contract dat voorziet in verzekeringsbescherming voor een vaste, maar korte periode. Het geeft de verzekeraar de mogelijkheid om het contract op te zeggen of de bepalingen ervan te wijzigen aan het einde van een contractperiode.

Een langlopend contract is een contract (langer dan 1 jaar) dat over het algemeen niet onderhevig is aan eenzijdige wijzigingen in de voorwaarden, zoals een niet-opzegbaar contract of een contract met vooraf bepaalde aanpassingen, en waar verschillende diensten (waaronder verzekeringsbescherming) voor een lange periode worden geleverd.

Premies afkomstig van levensverzekeringspolissen worden verantwoord als opbrengsten wanneer ze ten aanzien van de polishouder invorderbaar zijn. De hieruit voortvloeiende geschatte toekomstige uitkeringen en uitgaven worden als lasten verantwoord. Dit gebeurt om winsten over de geschatte looptijd van de polissen te realiseren. Deze 'matching' wordt bereikt door het vaststellen van verplichtingen van de verzekeringspolissen en het activeren en vervolgens afschrijven van acquisitiekosten.

Voor contracten met een looptijd korter dan één jaar (hoofdzakelijk schade) worden premies verantwoord zoals deze in rekening zijn gebracht bij aanvang van het contract. De premies worden proportioneel over de duur van de betreffende polisdekking in de resultatenrekening verantwoord. De voorziening voor niet-verdiende premies vertegenwoordigt het deel van de in rekening gebrachte premies dat op de termijnen na balansdatum van de dekking betrekking heeft.

Bij ziektekosten gaat het om kortlopende, maar niet door de maatschappij opzegbare contracten.

### 2.32 Gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen

Voor financiële instrumenten die als voor verkoop beschikbaar worden verantwoord, vertegenwoordigen gerealiseerde winsten of verliezen uit verkopen en desinvesteringen het verschil tussen de ontvangen opbrengst en de (geamortiseerde) kostprijs van het verkochte actief of passief. Dit onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen die reeds in vorige periodes zijn verantwoord in de resultatenrekening en nadat rekening is gehouden met de impact van eventuele aanpassingen uit hoofde van hedge accounting.

Voor financiële instrumenten die tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening zijn verantwoord, wordt het verschil tussen de balanswaarde aan het einde van de lopende verslagperiode en de vorige verslagperiode verantwoord onder 'Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen'.

Voor derivaten wordt het verschil tussen de reële waarde exclusief opgelopen rente ('clean fair value') aan het einde van de huidige verslagperiode en de vorige verslagperiode verantwoord onder 'Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten en verliezen'.

De in het verleden rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkte niet-gerealiseerde winsten en verliezen (het verschil tussen de balanswaarde en geamortiseerde kostprijs) worden bij verkoop overgeboekt naar de resultatenrekening. Gerealiseerde winsten en verliezen uit verkopen worden verantwoord in de resultatenrekening in de rubriek 'Gerealiseerde winsten (verliezen) op beleggingen'.

### 2.33 Commissiebaten

Commissies op verrichte diensten worden over het algemeen verantwoord als opbrengsten wanneer de dienst wordt verricht. Als het onwaarschijnlijk is dat een bepaalde lening zal worden toegestaan en de kredietverbintenis niet wordt beschouwd als een derivaat, dan wordt de verbinteniscommissie, proportioneel over de duur van de verbintenis gespreid, onder opbrengsten verantwoord.

### 2.34 Transactiekosten

Transactiekosten worden verantwoord in de eerste waardering van financiële activa en passiva, met uitzondering van die financiële activa en passiva die worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening. Vervolgens worden transactiekosten die gemaakt worden bij het aangaan van financiële activa of passiva met de effectieve rentemethode als rentebaten of lasten verantwoord in de verlies- en winstrekening. Transactiekosten zijn de extra kosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving of vervreemding van een financieel actief of een financieel passief. Daarin zijn commissies die worden betaald aan agenten, adviseurs, makelaars en effectenhandelaars begrepen. Dat zelfde geldt voor heffingen door de regelgevende en toezichhoudende instanties en beurzen en voor diverse soorten van overdrachtsbelasting.

### 2.35 Financieringskosten

Financieringskosten worden over het algemeen als last verantwoord in de periode waarin ze zijn gemaakt. Financieringskosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de verwerving of de ontwikkeling van een actief worden, terwijl het actief in ontwikkeling is, geactiveerd als onderdeel van de kosten van dat actief. De activering van financieringskosten moet ingaan wanneer:

- uitgaven voor het actief en de financiering worden gedaan; en
- werkzaamheden die nodig zijn om het actief klaar te maken voor het bedoelde gebruik of de verkoop ervan gaande zijn.

De activering wordt beëindigd wanneer het actief vrijwel klaar is voor het beoogde gebruik of verkoop. Als de ontwikkeling van het actief voor een lange periode wordt onderbroken, wordt de activering opgeschort. Als de bouw in verschillende delen wordt voltooid en elk deel afzonderlijk kan worden gebruikt terwijl de bouw van andere delen wordt voortgezet, wordt de activering beëindigd voor elk deel wanneer dat deel vrijwel voltooid is.

Voor een lening die met een bepaald actief samenhangt wordt de effectieve rentevoet op die lening gebruikt. In andere gevallen wordt een gewogen gemiddelde van de betaalde rentevoet gehanteerd.

### 2.36 Winstbelastingen

Winstbelasting die op winsten moet worden betaald, wordt als last verantwoord op basis van de belastingwetgeving die in elk rechtsgebied geldt in de periode waarin de winsten ontstaan. De belastingeffecten van verrekenbare verliezen van de winstbelasting worden verantwoord als een uitgestelde belastingvordering als het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winst aanwezig zal zijn waartegen die verliezen kunnen worden benut.

Uitgestelde belastingen worden verantwoord op basis van de balansmethode op alle tijdelijke verschillen tussen de balanswaarde van de activa en passiva in de geconsolideerde jaarrekening en hun fiscale balanswaarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden verantwoord voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winst voorhanden zal zijn waartegen de tijdelijke verschillen kunnen worden benut.

Uitgestelde belastingschulden en belastingvorderingen zijn bepaald tegen de belastingtarieven waarmee deze posities naar verwachting zullen worden afgewikkeld.

Een uitgestelde belastingverplichting wordt verantwoord voor belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met beleggingen in dochterondernemingen, minderheidsdeelnemingen en belangen in joint ventures. Dit geldt tenzij het tijdstip waarop het tijdelijke verschil wordt afgewikkeld kan worden bepaald en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de nabije toekomst niet zal worden afgewikkeld.

Winstbelastingen en uitgestelde belastingen die betrekking hebben op herwaardering tegen reële waarde van voor verkoop beschikbare deelnemingen en kasstroomafdekkingen die rechtstreeks als lasten of baten in eigen vermogen worden verwerkt, worden ook rechtstreeks als baten of lasten in eigen vermogen verantwoord. Ze worden vervolgens samen met de uitgestelde winst of het uitgestelde verlies verantwoord in de resultatenrekening.

### 3 Overnames en desinvesteringen

	2007		2006		2005	
	Overnames	Verkopen	Overnames	Verkopen	Overnames	Verkopen
Activa en passiva van overnames en verkopen						
Geldmiddelen en kasequivalenten	0	0	5	0	2	0
Beleggingen	0	0	1	0	0	0
Herverzekering, handels- en overige activa	0	0	22	0	5	0
Materiële vaste activa	0	0	1	0	0	0
Goodwill en overige immateriële vaste activa	0	0	40	0	0	0
Overlopende rente en overige activa	0	0	57	0	1	0
Verplichtingen inzake verzekerings- en beleggingscontracten	0	0	0	0	-15	0
Voorzieningen	0	0	-17	0	0	0
Overlopende rente en overige passiva	0	0	-39	0	-1	0
<b>Netto verworven activa / Netto vervreemde activa</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>70</b>	<b>0</b>	<b>-8</b>	<b>0</b>
Geldmiddelen (gebruikt) voor overnames / ontvangen van verkopen	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal aankoopprijs/verkoopopbrengst</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>70</b>	<b>0</b>	<b>-8</b>	<b>0</b>
Min: Verworven/vervreemde geldmiddelen en Kasequivalenten	0	0	-5	0	1	0
<b>Geldmiddelen (gebruikt) voor overnames / ontvangen voor verkopen</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>65</b>	<b>0</b>	<b>-7</b>	<b>0</b>

In 2007 hebben geen overnames en desinvesteringen plaatsgevonden.

## 4 Eigen vermogen

De samenstelling van het eigen vermogen per 31 december 2007 is als volgt:

<b>Aandelenkapitaal</b>	<b>2007</b>
- Gewone aandelen; 200.000 uitgegeven à euro 500 nominaal	100
Agioreserve	962
Netto winst toewijsbaar aan aandeelhouder	889
Ongerealiseerde winsten en verliezen	487
Overige reserves	-176
	<b>2.262</b>

### 4.1 Ongerealiseerde winsten en verliezen begrepen in het eigen vermogen

De mutaties in de ongerealiseerde winsten en verliezen zoals begrepen in het eigen vermogen zijn over 2007, 2006 en 2005 als volgt:

	Voor verkoop beschikbare financiële activa	DPF component	2007 Totaal
<b>Balans per 1 januari 2007</b>	<b>1.426</b>	<b>-78</b>	<b>1.348</b>
Mutatie in ongerealiseerde winsten	373	0	373
Mutatie in ongerealiseerde verliezen	-1.163	0	-1.163
Wijziging in DPF	-24	24	0
<b>Bruto balans per 31 december 2007</b>	<b>612</b>	<b>-54</b>	<b>558</b>
Gerelateerde belasting	-82	11	-71
<b>Netto balans per 31 december 2007</b>	<b>530</b>	<b>-43</b>	<b>487</b>
			<b>2006</b>
<b>Balans per 1 januari 2006</b>	<b>998</b>	<b>-65</b>	<b>933</b>
Mutatie in ongerealiseerde winsten	420	0	420
Mutatie in ongerealiseerde verliezen	-5	0	-5
Wijziging in DPF	13	-13	0
<b>Bruto balans per 31 december 2006</b>	<b>1.426</b>	<b>-78</b>	<b>1.348</b>
Gerelateerde belasting	-188	13	-175
<b>Netto balans per 31 december 2006</b>	<b>1.238</b>	<b>-65</b>	<b>1.173</b>
			<b>2005</b>
<b>Balans per 1 januari 2005</b>	<b>482</b>	<b>0</b>	<b>482</b>
Mutatie in ongerealiseerde winsten	455	0	455
Mutatie in ongerealiseerde verliezen	-4	0	-4
Wijziging in DPF	65	-65	0
<b>Bruto balans per 31 december 2005</b>	<b>998</b>	<b>-65</b>	<b>933</b>
Gerelateerde belasting	-163	10	-153
<b>Netto balans per 31 december 2005</b>	<b>835</b>	<b>-55</b>	<b>780</b>

FVNL sluit verzekeringscontracten af met, naast de gegarandeerde winstdelingen, winstdelingscomponenten waarvan de omvang en het moment van toekenning volledig onder de verantwoordelijkheid van FVNL vallen. Afhankelijk van de contractuele en wettelijke voorwaarden en condities worden ongerealiseerde waardeveranderingen in de reële waarde van de beleggingsmix die verband houden met dergelijke contracten, na de toepassing van shadow accounting, verantwoord in een afzonderlijke discretionaire winstdelingscomponent ('DPF') als onderdeel van de niet-gerealiseerde winsten en verliezen in het eigen vermogen. Het belang van shadow accounting in bovenstaande opstelling bedraagt per 31 december 2007 euro 264 miljoen negatief bruto. Na aftrek van belastingen bedraagt de shadow accounting euro 197 miljoen negatief. Deze is gesaldeerd met de ongerealiseerde winsten en verliezen in de kolom voor verkoop beschikbare financiële activa. Onder de ongerealiseerde winsten en verliezen bevindt zich ultimo 2007 een kasstroomafdekkingsreserve van euro 0,4 miljoen (2006: euro 0,9 miljoen en 2005: euro 11.000,-).

## 4.2 Dividend

Verschillende vennootschappen van FVNL zijn onderhevig aan juridische beperkingen ten aanzien van de hoogte van het dividend dat zij mogen uitkeren aan hun aandeelhouders. Het Nederlands Burgerlijk Wetboek bepaalt dat dividenden alleen mogen worden uitgekeerd door Nederlandse ondernemingen voor zover het eigen vermogen van de onderneming het totaal van het gestorte en opgevraagde kapitaal en de wettelijk of statutair vereiste reserves overtreft. Daarom is uit het eigen vermogen ultimo 2007 van FVNL maximaal euro 713 miljoen uit te keren aan dividend. Dit vrije vermogen bestaat uit de overige reserves en de onverdeelde winst boekjaar 2007. Zie ook de toelichting op de vennootschappelijke balans in het hoofdstuk Vennootschappelijke jaarrekening 2007.

### Dividendvoorstel voor het jaar 2007

De Hoofddirectie zal aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 27 juni 2008 voorstellen om geen aanvullend dividend over 2007 uit te keren. In september 2007 is over 2007 euro 900 miljoen aan interimdividend uitgekeerd.

## 5 Minderheidsbelangen

	Omvang minderheidsbelang	Bedrag per 31 dec. 2007	Bedrag per 31 dec. 2006	Bedrag per 31 dec. 2005
<b>Groepsmaatschappij</b>				
Fortis Fixed Rate Quarterly Capital Funding Trust		50	50	50
Fortis Verzekeringen Vastgoed Maatschappij N.V.	5%	43	0	0
Overig		4	4	1
<b>Totaal</b>		<b>97</b>	<b>54</b>	<b>51</b>

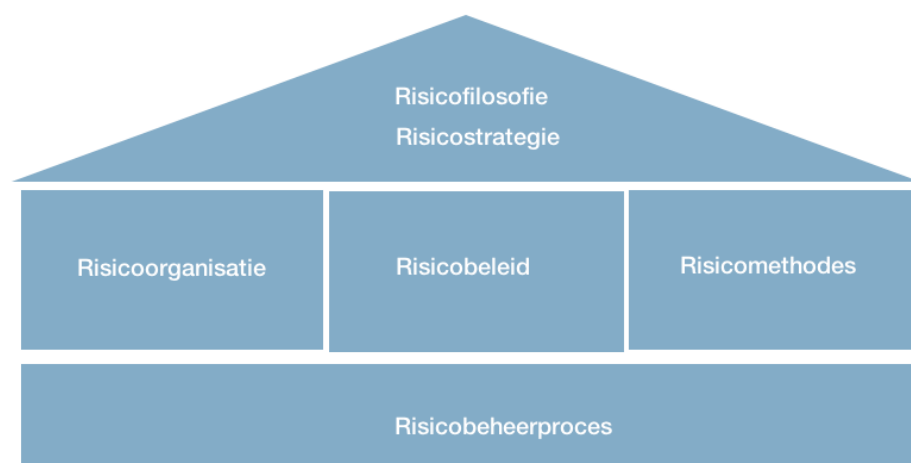
Zie hoofdstuk 27 voor meer informatie over Capital Funding Trust.

## 6 Risicomanagement

### 6.1 Inleiding

Geavanceerd risicobeheer is een essentiële voorwaarde voor het realiseren van duurzame winstgevendende groei. FVNL onderkent dat en beschouwt risicomanagement als een van haar kerncompetenties. Om aan de hoge kwalitatieve maatstaven van risicobeheer te voldoen en het inzicht in de risico's die worden aangegaan te waarborgen voor het executive management, gaat FVNL uit van een solide en samenhangend risicomanagement raamwerk dat in alle geledingen van de organisatie wordt geïmplementeerd. Dit raamwerk stelt FVNL ook in staat de risico-rendementverhouding te optimaliseren en het economisch kapitaal van de hele groep in kaart te brengen.

Binnen dit raamwerk tekent FVNL haar risicostrategie uit en worden de risicodragende activiteiten beheerst. Daarbij worden aspecten uit het kernbeleid, methoden en processen op één lijn gebracht met een brede supervisie, gedragen door een toezicht op de kwaliteit van het risicobeheer op zowel groeps- als op lokaal business niveau. FVNL is continu bezig met het evalueren en verbeteren van het risicomanagement raamwerk om afstemming te verzekeren met de langetermijnstrategie. Dit gebaseerd op de eigen en algemeen aanvaarde best practises. Onderstaand figuur toont het risico governance raamwerk van FVNL.





FVNL heeft als doelstelling de principes en het raamwerk van risicomanagement van Fortis te volgen. Hierdoor kunnen Fortis en FVNL door elkaar gebruikt worden tenzij uiteraard onderdelen specifiek voor FVNL gelden.

Elk van de componenten van het risicobeheer raamwerk zal hieronder worden toegelicht, inclusief een kwantitatief en kwalitatief overzicht van de risico's waaraan FVNL is blootgesteld.

## 6.2 Filosofie, strategie en principes voor solide risicomanagement

### 6.2.1 Risicofilosofie

Fortis definieert risico als de afwijking van verwachte resultaten die een uitwerking kunnen hebben op de waarde, het kapitaal en de inkomsten van Fortis. De risico's waaraan Fortis wordt blootgesteld bestaan uit externe en interne risicofactoren die uit een breed spectrum van bedrijfsactiviteiten voortvloeien. Risico nemen is een essentieel element van de doelstelling van Fortis om waarde te creëren voor haar aandeelhouders. Fortis tracht risico's aan te gaan die inzichtelijk zijn en die adequaat beheerst kunnen worden op zowel individueel als op portefeuilleniveau. Fortis stelt zich actief bloot aan risico's als dat efficiënt en rendabel is voor de organisatie. Risico's die niet actief worden opgezocht, maar ontstaan uit de normale bedrijfsvoering, worden beperkt tot een aanvaardbaar niveau. Bovendien ziet Fortis het als haar taak om te voldoen aan de verwachtingen van de aandeelhouders en andere belanghebbenden door risico's aan te gaan op een beheerste en transparante wijze.

### 6.2.2 Principes van risicobeheer

Bij Fortis is risicobeheer gebaseerd op vier leidende principes die zijn afgeleid uit het risico governance raamwerk:

1. *Optimalisering van risico-rendement op een beheerste wijze en op hoogstaand niveau:* Fortis is een professionele risiconemer, zowel actief als passief. Het nemen van risico's is inherent aan de wijze waarop Fortis waardecreatie tot stand brengt voor haar aandeelhouders. Om er voor te zorgen dat Fortis toegevoegde waarde creëert voor de aandeelhouders, is het risicobeheer zowel globaal ingericht als gericht op de business. Dit met als doel hen uitstekende risico-rendement-ratio's te leveren.
2. *Duidelijkheid over verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid:* Fortis handelt volgens het principe van gedelegeerde autoriteit. Individuen en business units zijn volledig verantwoordelijk voor hun beslissingen, waarbij de belangen en stimulansen stroken met de bedrijfsdoelstellingen van Fortis.
3. *Onafhankelijke en daadkrachtige risicobeheerfuncties:* Het aangaan van risico vereist een onafhankelijke visie van de risicobeheerfuncties. Een onafhankelijke en daadkrachtige risicobeheerfunctie, die duidelijk is afgescheiden van zakelijke beslissingen, is essentieel om belangenconflicten te vermijden. Deze functie verzekert de organisatie van een afdoend risicobeheer en bekrachtigt uiteindelijk de Group Risk Policy.
4. *Open risicocultuur om vertrouwen uit te dragen:* Risicotransparantie en aanpassingsvermogen zijn noodzakelijke elementen binnen de bedrijfscultuur van Fortis. Formele processen zijn aanwezig om het delen van kennis op het gebied van risicobeheer te stimuleren, zowel met interne als met externe belanghebbenden.

### 6.2.3 Risicostrategie

De risicostrategie van Fortis beschrijft welke en hoeveel risico's Fortis wenst te nemen om de bedrijfsdoelstellingen te realiseren. Ook beschrijft deze strategie hoe niet gewenste risico's worden beperkt of vermeden. Risicotolerantie en -bereidheid zijn wezenlijke aspecten van de risicostrategie. De risicostrategie staat niet op zichzelf, maar is afgeleid van de bedrijfsstrategie van Fortis en is in lijn met de strategische doelstellingen van Fortis. De risicostrategie wordt uiteindelijk vertaald in de budgeterings- en kapitaalmanagement beheersprocessen van Fortis.

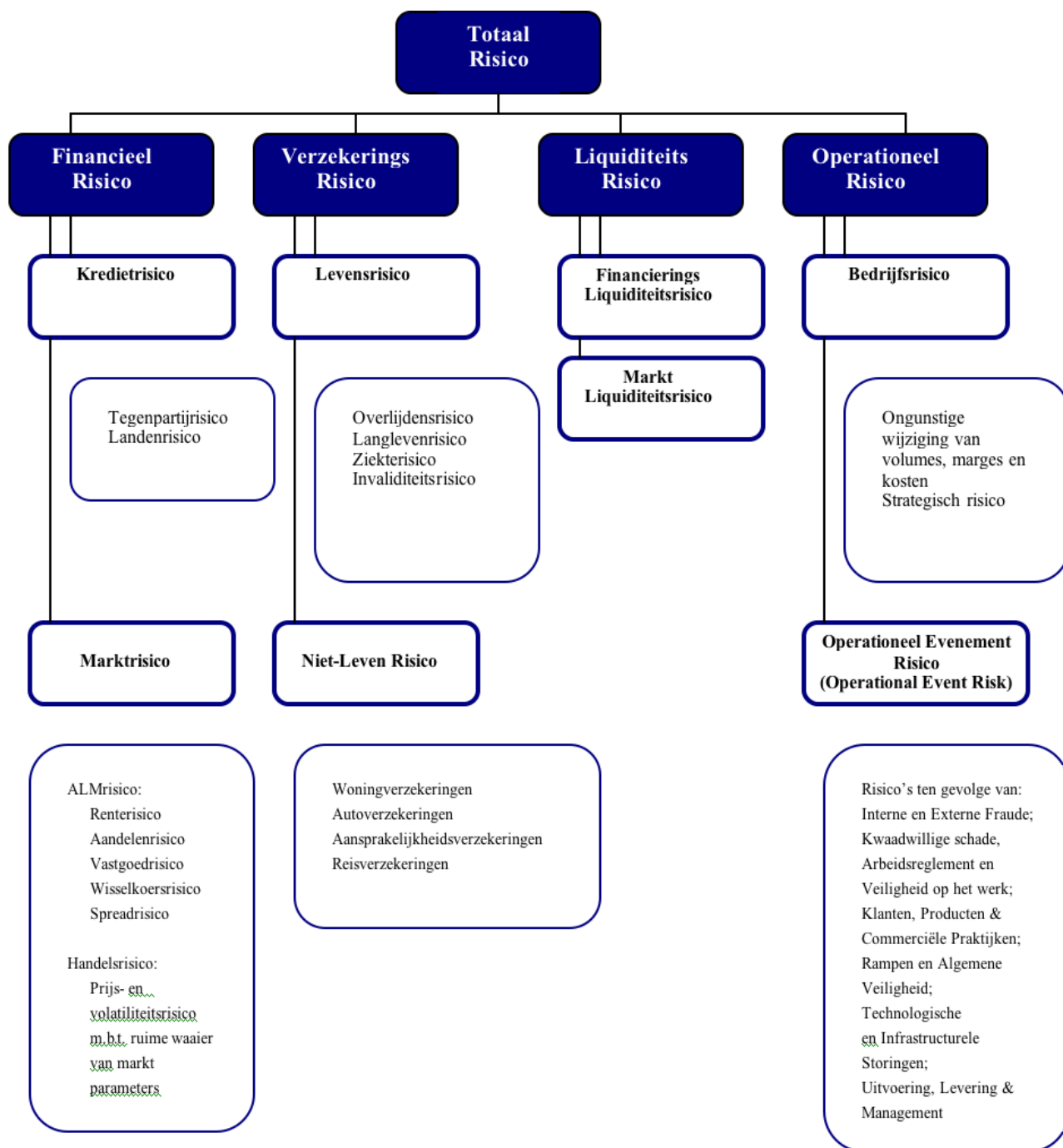
De houding van Fortis ten opzichte van risico toont hoe en in welke mate Fortis bereid is bepaalde risico's te nemen, te beperken of te vermijden. Fortis heeft de risico's waaraan ze is blootgesteld ondergebracht in de volgende categorieën:

*"Kern"risico's:* risico's waaraan Fortis zich actief blootstelt wanneer dit efficiënt voor de groep is, waarbij de risico's kunnen worden beheerd op zowel individuele basis als op portefeuille niveau. Fortis streeft er continu naar het inzicht in de risico's te verfijnen en te vervolledigen om deze zo effectief te kunnen beheren.

De belangrijkste subcategorieën van kernrisico's voor FVNL zijn kredietrisico, marktrisico (ALM-risico) en verzekerings-technisch risico. Verzekeringstechnisch risico kan worden onderverdeeld in schaderisico en levens-, ongevallen- en ziekterisico.

*"Niet-kern"risico's:* risico's die in principe niet actief worden opgezocht, maar voortkomen uit de normale bedrijfsvoering. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan operationele risico's. Deze bestaan uit bedrijfsrisico's en eventrisico's. Deze risico's zijn teruggebracht tot aanvaardbare proporties, rekening houdend met kosten- en batenanalyses. Fortis tracht haar operationele risico's te beheersen en haar reputatie te beschermen door in de bedrijfsvoering aan de hoogste standaarden van integriteit te voldoen overeenkomstig de interne gedragscode.

Bovenop het strategische onderscheid tussen kern- en niet-kernrisico's gebruikt Fortis een standaard risico-classificatie (standard risk taxonomy) die alle materiële risico's omvat. Deze classificatie wordt op jaarlijkse basis geëvalueerd en herzien om er voor te zorgen dat alle materiële risico's geïdentificeerd, gedefinieerd en ingepast worden in het risico governance raamwerk. De huidige Fortis risicoclassificatie is in de volgende tabel weergegeven:



Een gedetailleerde uitleg van elk type risico komt bij de beschrijving van het hieraan gerelateerde risicobeheer framework aan bod.

### 6.3 Risicomanagementorganisatie

De risicomanagementorganisatie van FVNL heeft tot doel de Fortis risicostrategie te implementeren en de volgende doelstellingen te realiseren:

- Duidelijke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid omtrent risicobeheer;
- Onafhankelijke risicobeheerfuncties;
- Transparant en samenhangend beslissingsproces binnen de hele Fortisgroep, waarbij alle risico's in het Fortis risicoclassificatie-model zijn opgenomen.

#### 6.3.1 Risicobeheer en toezicht

Risicobeheer en -toezicht worden binnen FVNL uitgevoerd op basis van een delegatiesysteem van verantwoordelijkheden van de lokale risicomanagementorganen in geografische zones, Business Risk Management, Financial Risk & Value Management en Operational Risk & Management Control.

##### 6.3.1.1 Financial Risk & Value Management

De afdeling Financial Risk & Value Management (FR&VM) wordt geleid door de Chief Risk Officer. De rol van deze afdeling is te garanderen dat de organisatie continu aan de hoge kwalitatieve maatstaven van risicobeheer voldoet, het verhogen van het bewustzijn van en het inzicht in de genomen risico's bij het management, stimuleren van een optimale risicorendementverhouding, meten van een groepsbreed economisch kapitaal en goedkeuren van risicomodellen. Bovendien ondersteunt FR&VM de businesses bij risicoaangelegenheden en de werkzaamheden van de diverse risicocomités. Ook coördineert FR&VM de implementatie van risico-initiatieven en de risicocommunicatie.

De aanwezigheid van een geïntegreerd risicomanagement in de diverse verzekeringsmaatschappijen wordt als een van de sterke punten van FVNL beschouwd door zowel interne (Fortis Audit Services, Investor Relations) als externe partijen (ratingbureaus, beleggingsanalisten en toezichthouders).

##### 6.3.1.1.1 Asset & Liability Management

Asset & Liability Management (ALM) is verantwoordelijk voor het nauwgezet volgen van ALM-gerelateerde risico's op de balans van FVNL en haar verzekeringsentiteiten. Dit doet ALM in overeenstemming met de beslissingen die genomen zijn door de ALCO (Asset and Liability Management Committee) en rekening houdend met de vastgestelde voorwaarden van Fortis Verzekeringen en externe toezichthouders. ALM definieert de risicotolerantie en beheert de risico's door richtlijnen en normen vast te stellen. ALM streeft ernaar de best practises toe te passen op het gebied van risicobeheer zoals is opgedragen door externe toezichthouders en ratingbureaus.

##### 6.3.1.1.2 Insurance Risk & Value Management

Insurance Risk & Value Management (IR&VM) is verantwoordelijk voor het nauwgezet volgen van verzekeringstechnische risico's die worden aangegaan door de entiteiten van FVNL. IR&VM doet dit in overeenkomst met de beslissingen die genomen zijn door het IRC. Daarbij wordt rekening gehouden met de vastgestelde voorwaarden van Fortis Verzekeringen en externe toezichthouders. IR&VM definieert de risicotolerantie en beheert de risico's door richtlijnen en normen vast te stellen. IR&VM streeft ernaar de best practices toe te passen op het gebied van risicobeheer zoals is opgedragen door externe toezichthouders en ratingbureau's.

##### 6.3.1.1.3 Reinsurance

Reinsurance is verantwoordelijk voor het in overeenstemming met FVNL formuleren van het herverzekeringsbeleid en het uitvoeren daarvan.

##### 6.3.1.2 Operational Risk & Management Control

De afdeling Operational Risk & Management Control (OR&MC) is verantwoordelijk voor de beheersing en mitigatie van operationele risico's over de verschillende bedrijfsonderdelen/juridische entiteiten heen. Zoals vastgesteld in de centrale Fortis Risk-structuur, draagt de business echter primair de verantwoordelijkheid voor de beheersing van operationele risico's. Adequaat risicomanagement vereist inbedding van risicomanagement in de lagere niveaus van de organisatie.

Binnen het vakgebied OR&MC wordt een viertal relevante vakgebieden onderscheiden, te weten: Operational Event Risk, Management Control, Information Security & Business Continuity en Corporate Insurance.

Het Hoofd OR&MC heeft een directe rapportage lijn naar de CFO van FVNL.

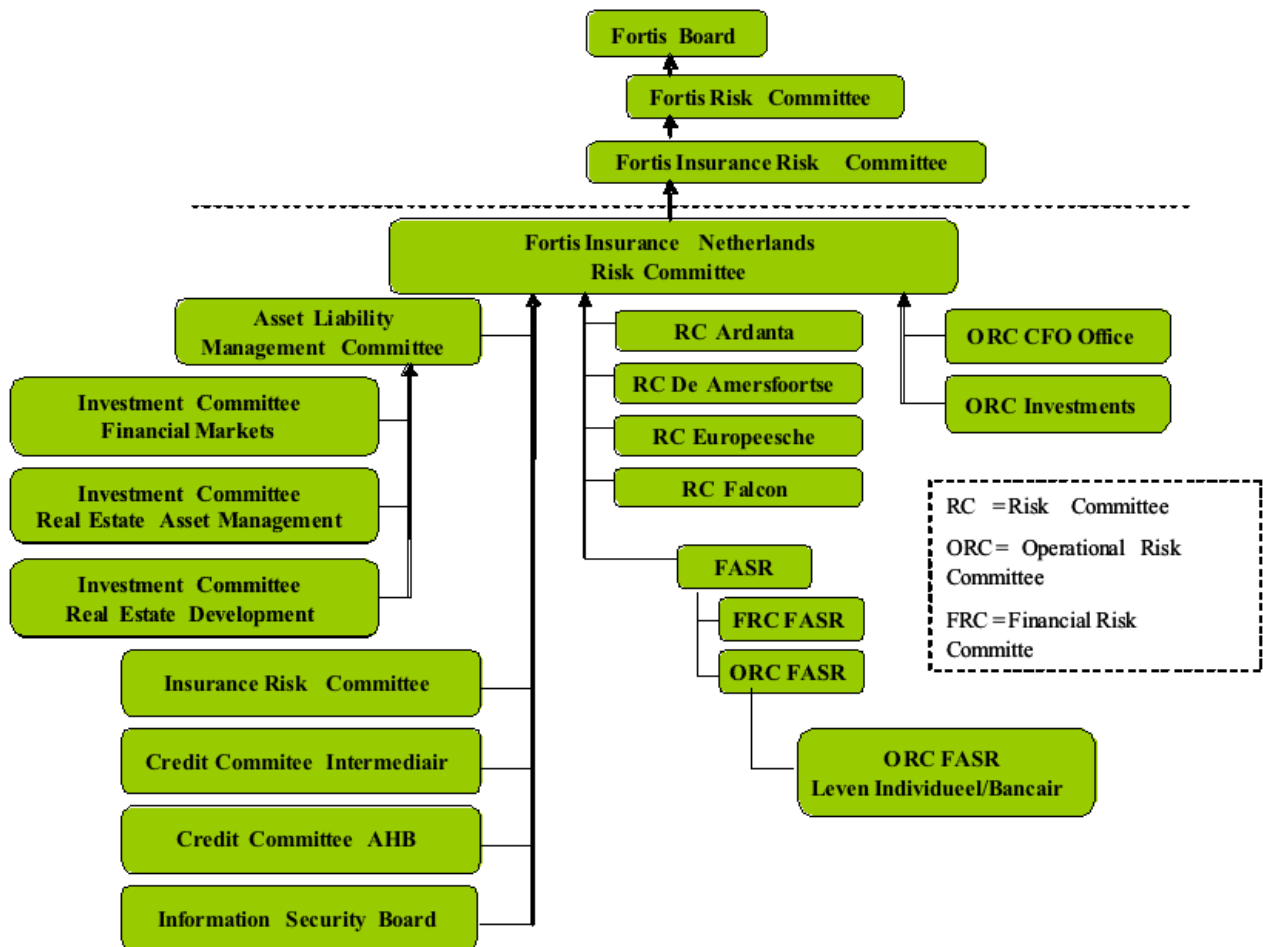
### 6.3.1.3 Fortis Audit Services

Fortis Audit Services (FAS) verschaft professionele en onafhankelijke zekerheid ter ondersteuning van de realisatie van de doelstellingen van Fortis. FAS evalueert de effectiviteit van de governance en risicobeheer- en interne controleprocessen en stelt oplossingen voor om deze te optimaliseren.

FAS evalueert regelmatig de risicobeheerfuncties van FVNL en haar entiteiten.

### 6.3.2 Structuur FVNL risicocomités

Een allesomvattende structuur voor de risicocomités zorgt ervoor dat beslissingen worden genomen op het juiste niveau.



De algemene verantwoordelijkheid van Risk berust in Nederland bij de Hoofddirectie van FVNL. Om de missie van Risk uit te voeren, heeft de Hoofddirectie de steun van diverse commissies.

#### 6.3.2.1 Risk Committees

##### 6.3.2.1.1 Fortis Insurance Netherlands Risk Committee

Het Fortis Insurance Netherlands Risk Committee (FVNLRC) biedt waarborgen zodat FVNL de belangrijkste risico's onderkent en over een allesomvattend mechanisme voor risicomanagement beschikt. Een sleutelfunctie van het FVNLRC is erop toe te zien dat er in de hele groep een consistent beleid wordt gevoerd en dat rekening wordt gehouden met alle risicoaspecten.

##### 6.3.2.1.2 Business Risk Committees

Per label waarin de verzekeringsactiviteiten zijn ondergebracht bestaat een (Business) Risk Committee (BRC) met een overeenkomstige taak als het FVNLRC voor het eigen aandachtsgebied. Waarnodig bestaat een apart Operational Risk Committee en eventueel een Financial Risk Committee. Ook binnen de functie Vermogensbeheer is een Operational Risk Committee geïmplementeerd.

### 6.3.2.2 Ondersteunende Risk Committees

#### 6.3.2.2.1 Asset and Liability Management Committee (ALCO)

De ALCO bepaalt de strategische asset allocatie en ziet toe op het ALM-risico. De verantwoordelijkheden hebben betrekking op het beheer, opvolging en controle van de ALM-risico's. Het keurt beleggingsrisico's van nieuwe producten goed die gelanceerd worden door de business afdelingen. De ALCO wordt bijgestaan door Investment Committees waarin het tactische en dagelijkse beleid van beleggingen in financiële instrumenten, in vastgoed en vastgoedontwikkeling wordt uitgeoefend.

#### 6.3.2.2.2 Insurance Risk Committee

Het Insurance Risk Committee (IRC) bewaakt de prijsstelling door de business, de acceptatie- en schadebehandelingsrichtlijnen, de volatiliteit in de verzekeringsportefeuilles en de toereikendheid van de technische voorzieningen.

#### 6.3.2.2.3 Credit Committee Intermediair

Het Credit Committee Intermediair (KC) bepaalt het beleid en de processen op het gebied van kredietrisico's die voortvloeien uit de relatie met onze tussenpersonen. Het keurt nieuwe kredieten, bewaakt de kwaliteit van de kredietportefeuille en ziet toe op de naleving van kredietlimieten.

#### 6.3.2.2.4 Credit Committee AHB

Het Credit Committee AHB bepaalt het beleid en de processen op het gebied van de financiering van onroerend goed van kleine beleggers. Het keurt nieuwe kredieten, bewaakt de kwaliteit van de kredietportefeuille en ziet toe op naleving van de kredietlimieten.

#### 6.3.2.2.5 Information Security & Business Continuity Board

De Information Security & Business Continuity (IS&BC) Board bepaalt namens de Hoofddirectie het informatiebeveiligings- en business continuity beleid van FVNL. De board bewaakt de implementatie en bepaalt waarnodig welke maatregelen moeten worden genomen.

## 6.4 Financiële risico's

Financiële risico's kunnen worden onderverdeeld in twee typen, namelijk krediet- en marktrisico.

### 6.4.1 Kredietrisico

Kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico met betrekking tot het resultaat of eigen vermogen dat optreedt als een schuldenaar niet in staat is aan zijn contractuele verplichtingen te voldoen of niet kan voldoen zoals overeengekomen.

#### 6.4.1.1 Kredietrisicobeheer

Het beheer van alle kredietrisico's binnen Fortis wordt geregeld binnen de Fortis Credit Policy. In dit kredietbeleid staan uitgangspunten, regels, richtlijnen en procedures voor het signaleren, meten, goedkeuren en rapporteren van het kredietrisico binnen Fortis. Met de Fortis Credit Policy is een consistent kader in het leven geroepen voor alle kredietactiviteiten die risico's met zich meebrengen. Daarbij gaat het om risico in de vorm van directe kredietverlening of via andere activiteiten die aanleiding geven tot kredietrisico, zoals beleggingsactiviteiten en/of herverzekeringsclaims. Het kredietbeleid kent vier onderdelen: uitgangspunten en kader, businessoverschrijdend beleid, business-specifiek beleid en instructies.

In het onderdeel uitgangspunten en kader staan de kernwaarden en randvoorwaarden voor de risicotolerantie en de kredietcultuur van Fortis. Deze zijn universeel en constant van aard, met uitzondering van de Credit Risk Strategy. Deze strategie maakt deel uit van de Credit Risk Charter en kan veranderen met de marktontwikkelingen en de bedrijfsstrategie. Businessoverschrijdend beleid, business-specifiek beleid en instructies zijn dynamisch van aard. Deze onderdelen zijn onderhevig aan wijzigingen en herzieningen met veranderende omstandigheden en door ervaringen.

Binnen FVNL wordt de Fortis Credit Policy integraal toegepast. Gegeven de karakteristieken van een verzekeringsbedrijf ligt hierbij het zwaartepunt op het beheer van kredietrisico in de beleggingsportefeuille.

#### 6.4.1.2 Uitstaand kredietrisico

Het totaal uitstaande kredietrisico van FVNL wordt gemeten en weergegeven als het totaal van balanstegoeden en off-balance potentiële tegoeden van klanten en tegenpartijen per 31 december. Het uitstaande kredietrisico wordt voorgesteld op basis van de classificatie van de balans. Uitgangspunt daarbij is dat dit de aard en de karakteristieken van het uitstaande kredietrisico<sup>1)</sup> het beste weergeeft.

1) Beleggingen inzake unit-linked contracten vallen niet onder het totale uitstaande kredietrisico omdat de risico's door de verzekeringnemers worden gedragen.

	2007	2006
Geldmiddelen en kasequivalenten (zie hoofdstuk 14)	483	1.004
Impairments	0	0
<b>Totaal netto geldmiddelen en kasequivalenten</b>	<b>483</b>	<b>1.004</b>
<i>Activa aangehouden voor handelsdoeleinden (zie hoofdstuk 15)</i>		
Obligaties	0	0
Derivaten	183	160
<b>Totaal activa aangehouden voor handelsdoeleinden</b>	<b>183</b>	<b>160</b>
<i>Vorderingen op banken</i>		
Rentedragende deposito's	179	188
Leningen en voorschotten	606	835
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0
Effectenleen	0	0
Overige	158	154
<b>Totaal vorderingen op banken (zie hoofdstuk 15)</b>	<b>943</b>	<b>1.177</b>
Impairments	0	0
<b>Totaal netto vorderingen op banken</b>	<b>943</b>	<b>1.177</b>
<i>Vorderingen op klanten (zie hoofdstuk 15)</i>		
Overheid en publieke sector	436	463
Hypothecaire leningen	2.364	2.616
Leningen aan particulieren	16	163
Leningen aan ondernemingen	1.808	1.692
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0
Effectenleen	0	0
Overige	0	18
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>4.624</b>	<b>4.952</b>
Impairments	-34	-65
<b>Totaal netto vorderingen op klanten</b>	<b>4.590</b>	<b>4.887</b>
<i>Rentedragende investeringen (zie hoofdstuk 19)</i>		
Overheidspapier	49	99
Overheidsobligaties	3.457	3.824
Obligaties uitgegeven door ondernemingen	7.498	6.771
Gestructureerde kredietinstrumenten	2.341	2.814
<b>Totaal rentedragende investeringen</b>	<b>13.345</b>	<b>13.508</b>
Impairments	-126	0
<b>Totaal netto rentedragende investeringen</b>	<b>13.219</b>	<b>13.508</b>
Herverzekering en overige vorderingen	1.647	1.634
Impairments	-23	0
<b>Totaal netto herverzekering en overige vorderingen</b>	<b>1.624</b>	<b>1.634</b>
<b>Totaal kredietrisico balans (bruto)</b>	<b>21.225</b>	<b>22.435</b>
<b>Totaal kredietrisico balans (netto)</b>	<b>21.042</b>	<b>22.370</b>

### 6.4.1.3 Concentratie van kredietrisico

Met concentratie van kredietrisico wordt een uitstaand belang bedoeld bij een tegenpartij of een verzameling uitstaande belangen bij positief gecorreleerde (bijvoorbeeld de tendens om in gebreke te blijven bij gelijkaardige omstandigheden) tegenpartijen. Deze belangen kunnen een aanzienlijk verlies kunnen opleveren als die tegenpartijen in gebreke blijven. Het vermijden van concentraties is een fundamenteel onderdeel van de kredietrisicostrategie van Fortis. Daarbij gaat het erom in omvang gespreide, liquide en gediversifieerde portefeuilles aan te houden.

Om causale concentratie van kredietrisico te voorkomen, past Fortis het concept van 'total one obligor' toe. Dat wil zeggen dat groepen verbonden tegenpartijen voor het kredietrisicobeheer worden beschouwd als één tegenpartij. Het kredietrisicobeleid van Fortis met betrekking tot concentratie van kredieten is erop gericht dit risico te spreiden over diverse sectoren en landen. In de onderstaande tabel staat de sectorconcentratie van de beleggingsportefeuille van de vorderingen op klanten per 31 december weergegeven.

	2007		2006	
	Boekwaarde van vorderingen op klanten	Totaal %	Boekwaarde van vorderingen op klanten	Totaal %
<b>Industriesector</b>				
Landbouw, bosbouw en visserij	2	0,04%	5	0,10%
Olie en gas	0	0,00%	1	0,02%
Primaire metalen	0	0,00%	0	0,00%
Grondstoffen en halffabricaten	0	0,00%	0	0,00%
Consumptieartikelen	18	0,39%	29	0,59%
Hout, afval en papieren producten	0	0,00%	0	0,00%
Technologie, media en telecommunicatie	0	0,00%	0	0,00%
Electra, gas en water	30	0,65%	40	0,82%
Chemie, rubber en kunststoffen	1	0,02%	2	0,04%
Bouw en werktuigbouw	0	0,00%	82	1,68%
Machines en apparatuur	0	0,00%	0	0,00%
Autoindustrie	0	0,00%	0	0,00%
Transport	0	0,00%	0	0,00%
Handels- en commodity financiering	0	0,00%	0	0,00%
Detailhandel	0	0,00%	0	0,00%
Vastgoed	118	2,57%	27	0,55%
Financiële dienstverlening	531	11,57%	721	14,75%
Overkoepelende & overige dienstverlening	29	0,63%	1	0,02%
Openbare en sociale dienstverlening	210	4,58%	306	6,26%
Particulieren	3.630	79,08%	3.672	75,14%
Niet gerubriceerd	21	0,46%	1	0,02%
<b>Totaal vorderingen op klanten netto</b>	<b>4.590</b>	<b>100%</b>	<b>4.887</b>	<b>100%</b>
Bijzondere waardeverminderingen	-34		-65	
<b>Totaal vorderingen op klanten bruto</b>	<b>4.624</b>		<b>4.952</b>	

In de onderstaande tabel staat de concentratie van balanskredietrisico per 31 december naar plaats van vestiging van de klant en soort tegenpartij.

	2007		2006	
	Kredietrisico op de balans	Percentage	Kredietrisico op de balans	Percentage
Vestigingsplaats van de klant				
Benelux	11.103	52,31%	11.454	51,05%
Overige Europese landen	8.231	38,78%	9.252	41,24%
Noord Amerika	1.282	6,04%	1.199	5,34%
Azië	125	0,59%	79	0,35%
Overige	484	2,28%	451	2,01%
<b>Totaal</b>	<b>21.225</b>	<b>100%</b>	<b>22.435</b>	<b>100%</b>

In de onderstaande tabel is een onderverdeling gemaakt van het balanskredietrisico per 31 december, weergegeven naar plaats van vestiging van de klant en de soort tegenpartij waarmee de transactie is aangegaan.

	Overheid en publieke sector	Krediet- instellingen	Zakelijke klanten	Retail klanten	Overig	Totaal
<b>31 december 2007</b>						
Balans						
Benelux	1.530	2.398	4.249	2.379	547	11.103
Overige Europese landen	2.194	4.033	1.985	0	19	8.231
Noord Amerika	93	410	779	0	0	1.282
Azië	8	73	44	0	0	125
Overige	118	214	152	0	0	484
<b>Totaal balans</b>	<b>3.943</b>	<b>7.128</b>	<b>7.209</b>	<b>2.379</b>	<b>566</b>	<b>21.225</b>
<b>31 december 2006</b>						
Balans						
Benelux	1.015	2.916	3.913	2.766	844	11.454
Overige Europese landen	3.085	3.634	2.484	30	19	9.252
Noord Amerika	165	335	699	0	0	1.199
Azië	11	28	40	0	0	79
Overige	112	148	191	0	0	451
<b>Totaal balans</b>	<b>4.388</b>	<b>7.061</b>	<b>7.327</b>	<b>2.796</b>	<b>863</b>	<b>22.435</b>

#### 6.4.1.4 Kredietrisico-rating

FVNL beheert het kredietrisico in haar beleggingsportefeuille aan de hand van credit ratings zoals deze door externe rating agencies worden verstrekt.

Alle bedrijfssegmenten van FVNL beschikken over adequate meetinstrumenten, richtlijnen en procedures om het kredietrisico te beheersen, met inbegrip van een volledig onafhankelijk kredietgoedkeuringsproces met vastgestelde limieten voor kredietwaardigheid en toezichtprocedures.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kredietkwaliteit verdeeld naar beleggingskwaliteit van de schuldbewijzen van Fortis per 31 december, gebaseerd op externe ratings.

	2007		2006	
	Boekwaarde	Percentage	Boekwaarde	Percentage
<i>Beleggingskwaliteit</i>				
AAA	4.100	31,02%	5.177	38,33%
AA	2.553	19,31%	2.289	16,95%
A	5.026	38,02%	4.493	33,26%
BBB	1.108	8,38%	1.150	8,51%
<b>Totaal beleggingskwaliteit</b>	<b>12.787</b>	<b>96,73%</b>	<b>13.109</b>	<b>97,05%</b>
Minder dan beleggingskwaliteit	290	2,19%	297	2,20%
Zonder kredietbeoordeling	142	1,08%	102	0,75%
<b>Totaal netto investeringen in rentedragende effecten</b>	<b>13.219</b>	<b>100%</b>	<b>13.508</b>	<b>100%</b>
Bijzondere waardeverminderingen	126		0	
<b>Totaal bruto investeringen in rentedragende effecten</b>	<b>13.345</b>		<b>13.508</b>	



#### 6.4.1.5 Vermindering van kredietrisico

Risicovermindering is de techniek van het verlagen van het kredietrisico door afdekking of het verkrijgen van zekerheden (onderpand). Afdekken of hedgen is een financiële techniek die erop gericht is om door producten of activiteiten veroorzaakte risico's te verlagen of te elimineren.

Onderpand is elke toezegging of privilege van de tegenpartij of een derde waarop Fortis ter beperking van de waardeverminderingen op vorderingen een beroep kan doen, als de tegenpartij in gebreke blijft of enige andere overeenkomst of regeling van vergelijkbare strekking. Kredietverlening is nooit puur en alleen gebaseerd op onderpand of afdekking. Deze vormen van risicovermindering komen pas in tweede instantie in aanmerking.

De onderstaande tabel geeft de onderpanden en garanties weer die zijn ontvangen als zekerheid voor financiële vorderingen en verbintenissen:

	Ontvangen onderpand				Meerwaarde onderpand t.o.v. bijzondere waarde verminderingen <sup>1)</sup>	Niet gegarandeerd uitstaand bedrag
	Boekwaarde	Financiële instrumenten	Materiële vaste activa	Overige onderpanden en garanties		
<b>2007</b>						
Geldmiddelen en kasequivalenten	4830	0	0	0	0	483
Rentedragende investeringen	13.219	0	0	0	0	13.219
Vorderingen op banken	943	0	0	0	0	943
<i>Vorderingen op klanten</i>						
Overheid en publieke sector, totaal	436	0	0	0	0	436
Hypothecaire leningen	2.364	0	2.565	0	617	416
Leningen aan particulieren	16	0	0	0	0	16
Leningen aan ondernemingen	1.774	0	0	191	79	1.662
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0	0	0	0	0
Effecten financieringen	0	0	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>4.590</b>	<b>0</b>	<b>2.565</b>	<b>191</b>	<b>696</b>	<b>2.530</b>
Overige vorderingen	1.624	0	0	0	0	1.624
<b>Totaal balans</b>	<b>20.859</b>	<b>0</b>	<b>2.565</b>	<b>191</b>	<b>696</b>	<b>18.799</b>
Totaal buiten balans	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal kredietrisico</b>	<b>20.859</b>	<b>0</b>	<b>2.565</b>	<b>191</b>	<b>696</b>	<b>18.799</b>

1) Het bedrag aan ontvangen zekerheden en garanties dat hoger is dan het eigenlijke kredietrisico (berekend op contractbasis).

	Ontvangen onderpand				Meerwaarde onderpand t.o.v. bijzondere waarde verminderingen <sup>1)</sup>	Niet gegarandeerd uitstaand bedrag
	Boekwaarde	Financiële instrumenten	Materiële vaste activa	Overige onderpanden en garanties		
<b>2006</b>						
Geldmiddelen en kasequivalenten	1.004	0	0	0	0	1.004
Rentedragende investeringen	13.508	0	0	0	0	13.508
Vorderingen op banken	1.177	0	0	0	0	1.177
<i>Vorderingen op klanten</i>						
Overheid en publieke sector, totaal	463	0	0	0	0	463
Hypothecaire leningen	2.613	0	3.279	0	801	135
Leningen aan particulieren	161	0	0	0	0	161
Leningen aan ondernemingen	1.649	0	0	174	108	1.583
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0	0	0	0	0
Effecten financieringen	0	0	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>4.886</b>	<b>0</b>	<b>3.279</b>	<b>174</b>	<b>909</b>	<b>2.342</b>
Overige vorderingen	1.634	0	0	0	0	1.634
<b>Totaal balans</b>	<b>22.209</b>	<b>0</b>	<b>3.279</b>	<b>174</b>	<b>909</b>	<b>19.665</b>
Totaal buitenbalans	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal kredietrisico</b>	<b>22.209</b>	<b>0</b>	<b>3.279</b>	<b>174</b>	<b>909</b>	<b>19.665</b>

1) Het bedrag aan ontvangen zekerheden en garanties dat hoger is dan het eigenlijke kredietrisico (berekend op contractbasis).

#### 6.4.1.6 Gestructureerde kredietinstrumenten

De verzekeringsbedrijven hebben toegang tot lange-termijn financiering tegen kosten die, alhoewel laag, verhoogd kunnen worden door winstdelingsovereenkomsten. De corresponderende beleggingen vereisen stabiele en gebalanceerde risico's maar wel hoge financiële opbrengsten in deze context. Structured Credits (met name CDO's) hebben als voordeel dat ze vaste, relatief hoge opbrengsten genereren op een gediversifieerde en hoog gewaardeerde portefeuille van activaklassen voor looptijden van vijf tot tien jaar. Daarnaast geven ze toegang tot hoog gekwalificeerde managementteams die gespecialiseerd zijn in dit type activa.

In aanvulling op een goed georganiseerd goedkeuringsproces van kredieten, conservatieve portefeuilleselectie en zeer gedegen analyses, bevinden de gestructureerde kredieten van Fortis zich overwegend op senior niveaus en AA en AAA-gewaardeerde waardepapieren. Dit leidt automatisch tot een aanzienlijk niveau van ingesloten credit enhancements en structurele ondersteuning om een groot deel van de kredietrisico's te mitigeren.

De recente marktonrust heeft geleid tot lage handelsvolumes van deze activiteit. De aangehouden posities en geplaatste posities zijn onderdeel van de in waarde gedaalde portefeuille. De exposure ligt onder strenge bewaking van het management van gestructureerde kredieten. Daarbij ligt de focus naast bewaking op monitoring, beheer en verantwoording.

#### 6.4.1.7 Management van problemleningen en waardeverminderingen

Problemleningen zijn uitstaande posities waarvan de tegenpartij een bijzondere waardevermindering heeft geleden. Ook gaat het om uitstaande posities waarvan signalen worden opgevangen dat de lening van de tegenpartij in de toekomst kan leiden tot een bijzondere waardevermindering.

### Achterstallig uitstaand kredietrisico

Een financieel actief wordt als achterstallig aangemerkt wanneer

1. de tegenpartij niet in staat is gebleken een betaling te doen zoals contractueel is afgesproken of
2. een advieslimiet is gepasseerd of
3. een limiet is aanbevolen die lager is dan de huidige positie.

Financiële vorderingen die de limiet van 90 dagen na de vervaldatum hebben overschreden, worden automatisch geëvalueerd als in waarde verminderd.

De onderstaande tabel geeft informatie over de periode van achterstalligheid sinds de vervaldatum van financiële activa die nog geen waardevermindering hebben ondergaan.

	2007					2006				
	Boekwaarde van activa (gerubriceerd zonder bijzondere waardevermindering)	< 30 dagen achter- stallig	> 30 dagen & <= 60 dagen achter- stallig	> 60 dagen achter- stallig	Totaal	Boekwaarde van activa (gerubriceerd zonder bijzondere waardevermindering)	< 30 dagen achter- stallig	> 30 dagen & <= 60 dagen achter- stallig	> 60 dagen achter- stallig	Totaal
Geldmiddelen en kasequivalenten	483	0	0	0	0	682	0	0	0	0
Rentedragende investeringen	13.008	0	0	0	0	13.509	0	0	0	0
Vorderingen op banken	943	0	0	0	0	1.177	0	0	0	0
<i>Vorderingen op klanten</i>										
Overheid en publieke sector	436	0	0	0	0	463	0	0	0	0
Hypothecaire leningen	2.350	27	0	0	27	2.616	20	0	0	20
Leningen aan particulieren	16	0	0	0	0	163	3	1	15	19
Leningen aan ondernemingen	1.718	0	0	0	0	1.613	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>4.520</b>	<b>27</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>27</b>	<b>4.855</b>	<b>23</b>	<b>1</b>	<b>15</b>	<b>39</b>
Overige vorderingen	1.425	0	0	0	0	1.562	11	4	12	27
<b>Totaal balans</b>	<b>20.379</b>	<b>27</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>27</b>	<b>21.785</b>	<b>34</b>	<b>5</b>	<b>27</b>	<b>66</b>

### Waardevermindering financieel actief

Een financieel actief wordt aangemerkt als niet-volwaardig (dat wil zeggen, een actief dat een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan) als één of meerdere gebeurtenissen een negatief effect op de toekomstige verwachte kasstromen van dat financieel actief kunnen veroorzaken.

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om gebeurtenissen waarbij:

- de tegenpartij waarschijnlijk niet (volledig) aan de verplichtingen jegens Fortis zal voldoen zonder dat Fortis een beroep hoeft te doen op een zekerheidsstelling
- de tegenpartij meer dan 90 dagen achterloopt in het voldoen van een belangrijke kredietverplichting (bankvoorschotten in rekening-courant worden beschouwd als achterstallig zodra de klant de advieslimiet heeft overschreden of een limiet heeft gekregen die lager ligt dan het huidige saldo).

In de praktijk hanteert FVNL een aantal voorgeschreven en op inschatting gebaseerde signalen die de status niet volwaardig kunnen opleveren. Voorgeschreven signalen zijn onder andere: faillissement, financiële herstructurering of achterstallige betaling van meer dan 30 dagen. Aanleidingen die de nadere inschatting van Fortis vereisen, zijn onder meer negatief eigen vermogen, regelmatige betalingsproblemen, onjuist gebruik van de kredietfaciliteiten en juridische stappen door andere schuldeisers. Deze gebeurtenissen zouden er toe kunnen leiden dat een tegenpartij wordt geëvalueerd als in bijzondere waarde verminderd. Een bijzondere waardevermindering voor specifieke kredietrisico's vindt plaats als er objectieve aanwijzingen bestaan dat FVNL niet alle verschuldigde bedragen in overeenstemming met de contractuele voorwaarden zal kunnen innen. De omvang van de bijzondere waardevermindering is het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde, of de contante waarde van de verwachte kasstromen en de waarde van de zekerheden verminderd met de kosten die moeten worden gemaakt om de zekerheden te realiseren.

Onderstaande tabel geeft informatie over ontvangen onderpanden en zekerheden als garantie voor financiële activa en krediettoezeggingen die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan:

	<u>Ontvangen onderpand</u>				Meerwaarde onderpand t.o.v. bijzondere waarde verminderingen <sup>1)</sup>	Niet gegarandeerd uitstaand bedrag
	Boekwaarde	Financiële instrumenten	Materiële vaste activa	Overige onderpanden en garanties		
<b>2007</b>						
Rentedragende investeringen	229	0	0	0	0	229
Vorderingen op banken	0	0	0	0	0	0
<i>Vorderingen op klanten</i>						
Overheid en publieke sector, totaal	0	0	0	0	0	0
Hypothecaire leningen	13	0	26	0	13	0
Leningen aan particulieren	0	0	0	0	0	0
Leningen aan ondernemingen	88	0	0	0	0	88
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0	0	0	0	0
Effecten financieringen	0	0	0	0	0	0
Overige leningen	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>101</b>	<b>0</b>	<b>26</b>	<b>0</b>	<b>13</b>	<b>88</b>
Overige vorderingen	221	0	0	0	0	221
<b>Totaal balans</b>	<b>551</b>	<b>0</b>	<b>26</b>	<b>0</b>	<b>13</b>	<b>538</b>
Totaal buiten balans	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal uitstaand bedrag onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen</b>	<b>551</b>	<b>0</b>	<b>26</b>	<b>0</b>	<b>13</b>	<b>538</b>

1) Het bedrag aan ontvangen zekerheden en garanties dat hoger is dan het eigenlijke kredietrisico (berekend op contractbasis).

	<u>Ontvangen onderpand</u>				Meerwaarde onderpand t.o.v. bijzondere waarde verminderingen <sup>1)</sup>	Niet gegarandeerd uitstaand bedrag
	Boekwaarde	Financiële instrumenten	Materiële vaste activa	Overige onderpanden en garanties		
<b>2006</b>						
Rentedragende investeringen	0	0	0	0	0	0
Vorderingen op banken	0	0	0	0	0	0
<i>Vorderingen op klanten</i>						
Overheid en publieke sector, totaal	0	0	0	0	0	0
Hypothecaire leningen	13	0	0	17	4	0
Leningen aan particulieren	17	0	0	6	3	14
Leningen aan ondernemingen	81	0	45	0	26	62
Omgekeerde terugkoopovereenkomsten	0	0	0	0	0	0
Effecten financieringen	0	0	0	0	0	0
Overige leningen	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>111</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>23</b>	<b>33</b>	<b>76</b>
Overige vorderingen	86	0	0	0	0	86
<b>Totaal balans</b>	<b>197</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>23</b>	<b>33</b>	<b>162</b>
Totaal buitenbalans	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal uitstaand bedrag onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen</b>	<b>197</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>23</b>	<b>33</b>	<b>162</b>

1) Het bedrag aan ontvangen zekerheden en garanties dat hoger is dan het eigenlijke kredietrisico (berekend op contractbasis).

De onderstaande tabel geeft informatie over de looptijd van bijzondere waardeverminderingen, zijnde de periode tussen het eerste moment van bijzondere waardevermindering en 31 december.

	2007				2006			
	< 1 jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	> 1 jaar < 5jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	< 5 jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	Totaal	< 1 jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	> 1 jaar < 5jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	< 5 jaar onderhevig aan bijzondere waardever- minderingen	Totaal
Geldmiddelen en kasequivalenten								
Rentedragende beleggingen	229	0	0	229	0	0	0	0
Vorderingen op banken	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Vorderingen op klanten</i>								
Overheid en publieke sector	0	0	0	0	0	0	0	0
Hypothecaire leningen	13	0	0	13	12	1	0	13
Leningen aan particulieren						17		17
Leningen aan ondernemingen	16	72	0	88	0	81	0	81
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>29</b>	<b>72</b>	<b>0</b>	<b>101</b>	<b>12</b>	<b>99</b>	<b>0</b>	<b>111</b>
Overige vorderingen	217	2	2	221	79	6	1	86
<b>Totaal balans</b>	<b>475</b>	<b>74</b>	<b>2</b>	<b>551</b>	<b>91</b>	<b>105</b>	<b>1</b>	<b>197</b>
Totaal buitenbalans	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Totaal uitstaand bedrag onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen</b>	<b>475</b>	<b>74</b>	<b>2</b>	<b>551</b>	<b>91</b>	<b>105</b>	<b>1</b>	<b>197</b>

#### 6.4.2 Marktrisico

Marktrisico heeft betrekking op verliezen die kunnen ontstaan door ongunstige marktbevingen die samenhangen met de handel in, of het aanhouden van een positie in financiële instrumenten. Marktrisico vloeit voort uit een verscheidenheid van factoren, zoals:

- Renteschommelingen die invloed hebben op obligaties, andere bezittingen met rentegevoelige inkomsten en verzekeringsverplichtingen;
- Verandering in effectenprijzen die van invloed zijn op de waarde van beleggingsportefeuilles en verzekeringsverplichtingen;
- Fluctuaties van buitenlandse valuta die van invloed zijn op niet afgedekte kasstromen;
- Veranderingen in volatiliteit van renteniveaus en effectenprijzen die van invloed zijn op opties en andere derivaten.

Marktrisico is te onderscheiden in twee typen: ALM-risico en handelsrisico, afhankelijk van de looptijd. Handelsrisico heeft betrekking op ingenomen posities om op korte termijn winst te maken. Dit komt bij FVNL niet voor, zodat op dit risico verder niet wordt ingegaan. ALM-risico omvat alle andere posities.

ALM-risico is het risico dat het verschil in marktwaarde van activa en verplichtingen wijzigt door veranderingen in rentetarieven, credit spreads, aandelenkoersen, valutakoersen, vastgoedprijzen en andere factoren op de markt. Het verschil in marktwaarde tussen activa en verplichtingen wordt gemeten vanuit een economisch perspectief van het eigen vermogen van de groep. Een daling in het verschil tussen de marktwaarde van de activa en de schulden heeft een direct effect op de totale bedrijfswaarde. Dit is zelfs het geval als op basis van inkomsten en kasstromen geen verliezen worden geleden.

#### ALM-risicobeheer

ALM-risico wordt door middel van een zelfstandig framework beheerd en gemeten op basis van consistente methoden (zoals berekeningen van reële waarden, stresstesten, worst-case gevoeligheden, etc.). De missie van de ALM-functie is het management op accurate en regelmatige wijze te ondersteunen in het verkrijgen van inzicht in de ingenomen marktrisicoposities

op de balans van FVNL en onderliggende entiteiten. Hierbij inbegrepen is het borgen van een toewijzing van activa die samenhangt met de strategie van de groep en het toepassen van het concept van limieten voor alle marktrisico's gerelateerd aan de balans. ALM-risico spitst zich toe op veranderingen in de waarde en de winst door volatiliteit van rentetarieven, valutakoersen, aandelenkoersen en vastgoedprijzen. Het risico op veranderingen in volatiliteit en credit spread wordt buiten beschouwing gelaten in deze cijfers.

Het ALM-risico wordt gemeten en beheerst door het ALCO. Alle verzekeringsmaatschappijen opereren binnen de limieten en de richtlijnen van het FVNLRC. Binnen deze beleggingsrichtlijnen hebben zij de vrijheid om zelf invulling te geven aan de tactische activa-allocatie.

De ALM-afdeling richt zich voor het ALCO op de technische ontwikkelingen, implementatie van de modellen, schaalverdeling van de parameters en optimalisering van de activa-mix.

### **ALM-risicobeoordeling**

Alle cijfers in dit onderdeel zijn vóór belasting.

ALM-risico's worden beoordeeld, bewaakt en gerapporteerd op basis van vier soorten risico's: renterisico, valutarisico, aandelenrisico, en vastgoedrisico.

De vier belangrijkste bronnen van renterisico zijn:

- Het renteherzieningsrisico, dat het gevolg is van een rentemismatch tussen activa en verplichtingen (gebruikelijke mismatch);
- Veranderingen in de vorm van de rentecurve (parallel, vervlakking of versteiling);
- Basisrisico dat het resultaat is van imperfecte correlaties tussen verschillende rentetarieven (bijvoorbeeld swap rates en staatsobligaties);
- Opties:
  - Bepaalde financiële instrumenten kennen (al dan niet verborgen of expliciete) opties die afhankelijk van de rente-ontwikkeling worden uitgeoefend;
  - Ook aan de passiva-kant kunnen bij het verzekeringsbedrijf opties onderkend worden (zoals winstdeling).

### **Meting, bewaking en rapportage van ALM-risico**

#### **Renterisico**

Fortis meet, bewaakt en beheerst het ALM-renterisico met behulp van de volgende indicatoren:

- Gap-analyse van de kasstromen;
- Duration van het eigen vermogen;
- Rentegevoeligheid van de reële waarde van het eigen vermogen;
- Value-at-risk (VaR);
- Earnings-at-risk (EaR).

#### Gap-analyse van de kasstromen

In onderstaande tabel wordt de gap-analyse van de kasstromen van het verzekeringsbedrijf weergegeven.

Voor verzekeringsactiva zijn de kasstromen gerubriceerd naar de verwachte renteherziening of afloopdatum, afhankelijk van welke zich het eerste voordoet. Bij verplichtingen die voortvloeien uit levensverzekeringsovereenkomsten vinden de prognoses voor de kasstromen echter plaats op basis van statistische informatie conform embedded value verslaggeving:

- De bestaande portefeuille wordt beschouwd als aflopend;
- Er wordt rekening gehouden met toekomstige premiebetalingen voor bestaande contracten;
- Prognoses van toekomstige uitkeringen en claims vinden plaats op basis van de best mogelijke schattingen;
- Derivatenposities worden niet geïndividualiseerd.

Bij de Niet-levenverzekeringen worden de kasstromen berekend op basis van de best mogelijke schattingen, waarbij rekening wordt gehouden met het natuurlijke verloop van de portefeuille.

	<1 jaar	1-5 jaar	5 - 10 jaar	10 - 20 jaar	>20 jaar
<b>Per 31 december 2007 (in miljoenen euro):</b>					
Activa	3,480	11,358	9,033	5,201	3,536
Verplichtingen	-4,638	-6,788	-4,956	-9,259	-15,683
<b>Gap</b>	<b>-1,158</b>	<b>4,570</b>	<b>4,077</b>	<b>-4,058</b>	<b>-12,147</b>
<b>Per 31 december 2006 (in miljoenen euro):</b>					
Activa	3,563	11,146	8,654	5,339	2,992
Verplichtingen	-3,776	-7,909	-5,858	-9,156	-15,055
<b>Gap</b>	<b>-0,213</b>	<b>3,237</b>	<b>2,796</b>	<b>-3,817</b>	<b>-12,063</b>

De typische lange termijn verzekeringsverplichtingen zorgen voor een negatieve kasstroom-gap voor de lange termijn looptijdcategorieën (boven 10 jaar) en een positieve voor de korte looptijdcategorieën. Alleen interestgerelateerde items zijn weerspiegeld in de bovenstaande tabel. Aandelen en vastgoed zijn hier niet in opgenomen.

### Duration van het eigen vermogen

De duration is een maatstaf voor de gemiddelde termijn van kasstromen van een portfolio met activa of verplichtingen. Duration is berekend op basis van de netto contante waarde (ncw) van de kasstromen. De gebruikte rentevoet in de berekening van de netto actuele waarde is gebaseerd op de yieldcurve. De duration van het eigen vermogen is een toepassing van de duration-analyse waarmee de geconsolideerde rentegevoeligheid van Fortis wordt gemeten. De duration van het eigen vermogen wordt berekend als het verschil tussen de actuele waarde van de toekomstige gewogen kasstromen die is gegenereerd door de activa en de actuele waarde van de toekomstige gewogen kasstromen van de verplichtingen. De duration van het eigen vermogen is een algemeen gebruikte indicator voor de mismatch in durations tussen activa en verplichtingen.

De duration is de waardegevoeligheid van een geringe parallelle verschuiving van de rente  $\Delta i$ :

$$\frac{\Delta \text{Waarde}}{\text{Waarde}} = -\text{Duration} \cdot \Delta i$$

Hieruit kunnen de volgende kenmerken van deze maatstaf worden afgelezen:

- een positieve (negatieve) duration leidt tot een daling (toename) van de waarde als de rente stijgt  $\Delta i$  positief)
- hoe hoger de absolute waarde van de duration, hoe hoger de gevoeligheid van de waarde voor rentebewegingen.

De duration van het eigen vermogen is de duration die moet worden toegevoegd aan het verschil tussen de waarde van de activa en de verplichtingen, zodat de totale balans ongevoelig wordt voor veranderingen in het interestpercentage.

Onderstaande tabel toont de mismatch tussen de gewogen durations van activa en verplichtingen. Het verzekeringsbedrijf kent een negatieve duration van het eigen vermogen. Dit betekent dat een rentetoeename een hogere waarde voor de verzekeringsactiviteiten met zich meebrengt en omgekeerd.

	<u>2007</u>	<u>2006</u>
<b>Duration van het Eigen vermogen (in jaren)</b>		
Verzekeringsbedrijf	(4)	(7)

In het Verzekeringsbedrijf verminderde de duration als gevolg van een opwaartse beweging van de curve in de eerste helft van 2007.

De duration van het eigen vermogen meet de gevoeligheid van de waarde voor geringe bewegingen in de rente. Fortis is natuurlijk ook geïnteresseerd in de waardevariatie bij sterkere rentedalingen of -stijgingen. Dit komt in de volgende paragraaf aan de orde.



### Rentegevoeligheid van de reële waarde van het eigen vermogen

Met deze methode worden stresstesten toegepast van +/- 100 basispunten op de reële waarde van een instrument of portefeuille.

Onderstaande tabel illustreert het effect van een verschuiving van 100 basispunten (plus of min) in de rentecurve op de reële waarde van het eigen vermogen per 31 december. Met andere woorden, de tabel geeft de impact weer op de reële waarde van alle activa verminderd met de impact op de reële waarde van alle verplichtingen weer.

	<i>+ 100bp</i>	<i>-100bp</i>
Verzekeringsbedrijf	<u>2.7%</u>	<u>(6.2%)</u>

De reële waarde van de verzekeringsverplichtingen wordt bepaald als de netto contante waarde van de verwachte kasstromen inclusief opties (embedded options) zoals winstdeling. In overeenstemming met deze marktconforme waardering worden de contractuele kasstromen verdisconteerd op basis van de risicoloze rente terwijl niet-contractuele kasstromen als winstdeling volgens risiconeutrale uitgangspunten worden gewaardeerd.

De hoge convexiteit van de verzekeringsactiviteiten is weerspiegeld in de asymmetrische gevoeligheid van de waarde voor een verschuiving van 100 bp in de yield-curve: zo'n 2,7 % toename wanneer de rente stijgt en een 6,2 % vermindering wanneer de rentevoeten dalen.

### Valutarisico

Alle financiële producten zijn in een specifieke valuta genoteerd. Het valutarisico vloeit voort uit een verandering in de wisselkoers van die bewuste valuta ten opzichte van de referentievaluta van Fortis (EUR).

*Volgens het beleid van Fortis moet valutarisico in zijn geheel zijn afgedekt.*

In het algemeen hoeft het valutarisico niet te worden afgedekt als:

- de wisselkoersvolatiliteit relatief gering is (<3% of < euro 5 miljoen);
- er een sterke overtuiging bestaat dat een waardestijging van buitenlandse valuta enig belang in euro minus eventuele additionele afdekkingsvergoedingen (zoals met niet-leverbare forwards) zal overtreffen; of
- een (effectieve) hedge operationeel niet mogelijk is.

In de onderstaande tabel zijn de belangrijkste valutarisicoposities weergegeven per 31 december 2007. Het betreft hier nettoposities (activa minus verplichtingen), na afdekking.

Valuta	USD	GBP	ZAR	BRL	NOK	TRY
	142	36	65	25	9	31

De hoge uitstaande risicopositie in USD heeft betrekking op USD aandelen.

### Overige risicofactoren

Naast het renterisico en valutarisico bestaat het ALM-risico ook uit het aandelenrisico en het vastgoedrisico. Het aandelenrisico betreft het risico van verliezen door ongunstige ontwikkelingen op de aandelenmarkten. Bij het vastgoedrisico gaat het om de kans op verliezen uit hoofde van ongunstige ontwikkelingen van vastgoedprijzen. Deze risicofactoren worden bewaakt aan de hand van risico-indicatoren als value-at-risk en earnings-at-risk.

#### 1 Value-at-Risk (VaR)

VaR is een statistische raming die het mogelijke maximumverlies weergeeft binnen een bepaald betrouwbaarheidsinterval en tijdsperiode. Value-at-risk houdt hetzelfde in als money-at-risk en capital-at-risk. Deze methoden hebben in principe betrekking op alle typen risico's.

In de onderstaande tabel wordt het maximumverlies weergegeven in het 'worst-case' scenario<sup>2</sup> waaraan Fortis kan zijn blootgesteld. Dit is berekend op basis van een VaR-model met een tijdshorizon van één jaar en een betrouwbaarheidsinterval van 99,97% (de volatiliteit is hier buiten beschouwing gelaten). Dit 'worst-case' scenario komt overeen met het algemene kader voor het economische kapitaal binnen de groep.

2) Worst-case scenario's zijn gebaseerd op veronderstellingen gerelateerd aan kansberekeningen die uitgaan van 10 jaar historische observaties.

	Verzekeringsbedrijf
Aandelenrisico	24%
Interestvoetrisico	12%
Vastgoedrisico	14%
Wisselkoersrisico	1%

In het verzekeringsbedrijf is het marktrisico bij aangehouden aandelen het hoogst. Risicobeperkingsstrategieën zoals CPPI en putopties (zie onderdeel strategieën voor risicobeperking) temperen het risico. De grote vastgoedportefeuille in het verzekeringsbedrijf leidt tot vastgoedrisico. Na het aandelenrisico zijn het interestvoetrisico en vastgoedrisico belangrijke, ongeveer even grote, risicofactoren.

## 2 Earnings-at-Risk

De maatstaf earnings-at-risk geeft de gevoeligheid weer van de toekomstige winst onder IFRS bij hypothetisch ongunstige wijzigingen van de rente of aandelenprijzen. Met deze maatstaf wordt het effect beoordeeld via stresstesten op de geschatte netto baten vóór belastingen.

	Verzekeringsbedrijf
+100bp	(1,0%)
- 100bp	0,9%
shares -20%	(4,8%)

De puts en swaps zijn niet begrepen in deze tabel (conservatieve veronderstelling). De impact van de aandelenmarktpositie op de resultatenrekening is het gevolg van waardeverminderingen alsook het gevolg van fees op de unit-linked contracten. De opbrengstgevoeligheden zijn berekend op de portefeuille eind 2007.

## ALM-strategieën voor risicovermindering

In het verzekeringsbedrijf matigt FVNL het ALM-risico met behulp van diverse instrumenten. De belangrijkste daarvan worden hierna samengevat.

### Aandelenrisico: CPPI (constant proportion portfolio insurance) en putopties

De aandelenpositie van het verzekeringsbedrijf wordt beschermd met een CPPI-structuur en een portefeuille van putopties op de AEX. CPPI is een geautomatiseerd aan- en verkoopmechanisme voor aandelen waarmee een minimumwaarde van de aandelenportefeuille wordt aangeduid als floor.

#### CPPI-portefeuille (in euro miljoen)

Floor	Marktwaarde van CPPI-portefeuille	Marktwaarde van non-CPPI-portefeuille
1.134	1.414	2.035

De CPPI-portfolio is beschermd tegen een waardedaling van meer dan 26%.

#### Put opties (in euro miljoen)

Uitoefenprijs	Marktwaarde van de aandelen	Afloop
288	354	Q1 2008

Putopties limiteren het neerwaartse risico tegen een marktwaardedaling van 20%.

## Renterisico: swaptions

Het swaptions-programma bouwt bescherming in tegen het risico van neerwaartse renteontwikkeling. Deze structuur wordt toegepast op verzekeringscontracten met een garantietarief dat gelijk is aan de uitoefenprijs van de swaptions. Dankzij deze structuur is de betaling van het garantiebedrag verzekerd terwijl in voorkomende gevallen ook van een opwaartse renteontwikkeling kan worden geprofiteerd.

Uitoefenprijs	Gemiddelde vervaldag (in jaren)	Notioneel (in euro miljoen)	Gemiddelde looptijd (in jaren)
3,00%	7	4.300	9
3,25%	3	81	12
4,00%	10	4.142	9

Swaptions zijn aangekocht om het lage interestvoetrisico in te dekken tijdens de volgende 10 jaar voor een bedrag van euro 8,5 miljard. De looptijd van de onderliggende swaps varieert en ligt rond de 10 jaar.

## 6.5 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat ontstaat als niet kan worden voldaan aan actuele (en potentiële) verplichtingen of in onderpand gestelde verplichtingen op de vervaldatum. Het bestaat uit twee componenten:

1. Financierings-liquiditeitsrisico: het risico dat aan verwachte en onverwachte vraag naar contanten van polishouders en andere contractuele partijen niet kan worden voldaan zonder onacceptabele verliezen te lijden of de bedrijfsvoering te schaden.
2. Markt-liquiditeitsrisico: dit risico heeft te maken met het onvermogen om bezittingen in kasstromen om te zetten door ongunstige marktomstandigheden of door marktontwrichtingen. Het heeft dus in zekere zin te maken met marktrisico. Marktliquiditeitsrisico heeft betrekking op de liquide waardegevoeligheid van een portfolio door veranderingen in de grootte van de correcties op de kasstromen en veranderingen in marktwaarde. Het is bovendien gerelateerd aan de onzekere tijdsschaal die bij het realiseren van liquide waarde van bezittingen gemeoid zijn.

### 6.5.1 Beheer van liquiditeitsrisico

Het beheer van liquiditeitsrisico heeft twee pilaren en is een combinatie van enerzijds het beheren van financieringsbronnen en anderzijds het bewaken van een portfolio. Het portfolio bevat bezittingen waarvoor een vraag bestaat in de markt en die geliquideerd kunnen worden als dekking tegen onverwachte disrupties van kasstromen. Fortis heeft een beleid en structuur voor een degelijk liquiditeitsrisicobeheer. Het primaire doel is te garanderen dat Fortis voldoende contanten en liquide middelen aanhoudt om te allen tijde aan de huidige en toekomstige financiële verplichtingen te kunnen voldoen, tijdens normale en abnormale omstandigheden.

Het beheer van liquiditeitsrisico moet stroken met een strategie die waardecreatie als doel heeft. Fortis heeft besloten geen maximalisatiebeleid (het streven van een zo liquide mogelijk samenstelling) te implementeren. Zij heeft een beleid in werking gesteld dat gericht is op optimalisatie. Het gewenste liquiditeitsprofiel zou zowel de kredietwaardigheid van Fortis moeten voeden als moeten bijdragen aan de winstgevendheid.

Bij het verzekeringsbedrijf is het liquiditeitsrisico traditioneel en in vergelijking met het bankbedrijf niet groot. Betalingen aan polishouders zijn zeer voorspelbaar, een onverwachte vraag naar betalingen zonder acceptabele verliezen bij de liquidatie van beleggingen komt nagenoeg niet voor.

## 6.6 Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico betreft alle risico's verbonden aan verplichtingen die voortkomen uit verzekeringsactiviteiten. Dit met uitzondering van componenten die onder marktrisicofactoren vallen (zoals bijvoorbeeld de rentevoeten) of die onder operationele risicofactoren vallen (zoals kostenrisico's en afkooprisico's).

Alle verzekeringstechnische risico's worden op een consistente manier gemodelleerd en gemeten. Ze zijn gebaseerd op de bepaling van de fair value van activa en passiva. Daarnaast is de ontwikkeling van een model voor de waardespreiding rond deze best mogelijke schatting naar aanleiding van levens- en niet-levensverzekeringstechnisch risico bepalend.

Verzekeringstechnisch risico wordt onderverdeeld in twee groepen: levensrisico en niet-levensrisico;

- Levensrisico omvat de volgende (niet-uitputtende) oorzaken van variatie in verzekeringswaarde van de verplichtingen: langlevens-*risico*, sterfterisico, ziekerisico en arbeidsongeschiktheidsrisico. Deze risico's worden ook wel als biometrische risico's aangeduid.
- Niet-levensrisico omvat de volgende (niet-uitputtende) oorzaken van variatie in verzekeringswaarde van de verplichtingen: woning- en eigendomrisico<sup>3)</sup>, motorvoertuigenrisico, wettelijke aansprakelijkheidsrisico, ongevallenrisico, risico op onderbreking van de bedrijfscontinuïteit, reisrisico.

De belangrijkste componenten van alle verzekeringstechnische risicotypes kunnen zo onderverdeeld:

- Volatiliteit: het risico van willekeurige schommelingen in zowel de frequentie als de omvang van een verzekeringstechnisch risico. Wanneer de risico's onafhankelijk en homogeen van aard zijn, zal de volatiliteit van de portefeuille afnemen met de omvang van de portefeuille. Voorbeelden zijn:
  - Voor leven: de willekeurige schommelingen van jaarlijkse sterftcijfers ten opzichte van de gemodelleerde trend;
  - Voor niet-leven: de willekeurige schommelingen van jaarlijkse motorvoertuigenschades ten opzichte van het verwachte

3) Ook naar gerefereerd als het brandrisico.

gemiddelde.

- Onzekerheid: het risico dat de reële uitkomsten verschillen van de uitkomsten die het model voorspelt. Dit komt enerzijds doordat de omstandigheden veranderd kunnen zijn sinds het model werd ontwikkeld of anderzijds doordat het model of de daarin gebruikte parameters tot op zekere hoogte niet gespecificeerd zijn. Voorbeelden zijn:
  - Voor leven: groter dan verwachte stijging van de levensverwachting door medische vooruitgang, of doordat de steekproef waarop de modellen gebaseerd zijn niet representatief is voor de eigen portefeuille.
  - Voor niet-leven: hoger dan verwachte algemene verzekeringsclaims door veranderingen in het klantgedrag of een juridische uitspraak die niet voorspeld worden in het model.
- Extreme gebeurtenissen: dit zijn gebeurtenissen die niet zo vaak voorkomen maar die een grote impact hebben. Het gaat om eenmalige schokbewegingen aan de ongunstige staart van de kansverdeling. In wezen is dit een extreme vorm van volatiliteit. Maar deze gebeurtenissen worden afzonderlijk geïdentificeerd vanwege de impact (ze wegen vaak sterk door in de risicometing, in het bijzonder in de hoge betrouwbaarheidsintervallen) en het feit dat deze gebeurtenissen een specifieke modellering vereisen. Voorbeelden zijn:
  - Voor leven: een grootschalig ongeluk bij een bedrijf waarmee een groepsverzekering is afgesloten wat leidt tot het overlijden van een groot aantal personen, of een revolutionair geneesmiddel tegen kanker dat leidt tot een aanzienlijke aanpassing van de verwachte levensduur.
  - Voor niet-leven: een catastrofale natuurramp zoals een zeer zware storm, of door de mens veroorzaakte rampen zoals een auto die een treinongeluk veroorzaakt.

Wanneer contracten zich uitstrekken tot de volgende accountingperiode, wordt de hele verzekeringsmodellering als volgt onderverdeeld:

- Reserverisico: is gerelateerd aan de verplichtingen die ontstaan uit gebeurtenissen die al zijn voorgevallen en waarvoor al een voorziening expliciet werd aangelegd in de rekeningen<sup>4</sup>.
- Premierisico: is gerelateerd aan de verplichtingen die ontstaan uit gebeurtenissen die zijn gedekt onder de bestaande contracten maar die nog niet voorgevallen zijn<sup>5</sup>.
- “New business”-risico: is gerelateerd aan de verplichtingen die ontstaan uit gebeurtenissen die zijn gedekt onder nieuwe of hernieuwde contracten. Op basis van de benadering met een tijdshorizon van 1 jaar worden alleen nieuwe of hernieuwde polissen die binnen de eenjarige horizon vallen, meegenomen in de economische kapitaal berekeningen.

Herverzekering en andere vormen van risicomatiging, kunnen de vorm van de waardeverdeling wijzigen. Ze worden gebruikt om de volatiliteit van de inkomsten te verminderen, te begrenzen of de negatieve impact op de waarde te spreiden als een alternatief voor kapitaal.

### 6.6.1 Risicobeheer verzekeringen

Fortis beheert het verzekeringsrisico via een combinatie van acceptatiebeleid, prijsstelling, voorzieningen en herverzekeringsovereenkomsten.

De afdelingen belast met het risicobeheer hebben binnen elk verzekeringsbedrijf tot taak de verzekeringsrisico's die verbonden zijn aan de polissen te evalueren en te beheren. Dit gebeurt op basis van het beleid en de richtlijnen die op Fortis-niveau zijn bepaald. Het verzekeringstechnisch risico wordt samen met andere risico's (zoals ALM) en andere afdelingen (zoals beleggingen) beheerd.

### 6.6.2 Acceptatiebeleid

Het acceptatiebeleid stelt elk verzekeringsbedrijf lokaal vast als onderdeel van het algemene beheer van het verzekeringsrisico. Actuariële medewerkers beoordelen de risico's en evalueren de feitelijke schadehistorie. Om het schadeverloop te verbeteren en/of te borgen dat de prijsstelling correct wordt aangepast, wordt het acceptatiebeleid verfijnd aan de hand van een aantal indicatoren en statistische analyses.

### 6.6.3 Prijsstelling

FVNL bepaalt het premieniveau zodanig dat het bedrag van de premies, samen met de beleggingsinkomsten die daarmee worden gegenereerd, groter is dan het totale bedrag van de schade, de schadeafhandelingskosten en de beheerkosten. Het vastleggen van de premies voor polissen (prijsstelling) gebeurt op basis van statistische analyses die zijn gebaseerd op interne en externe historische gegevens. De juistheid van de prijsstelling wordt getest met behulp van technieken en belangrijke prestatie-indicatoren die passen bij de desbetreffende portefeuille. Dit gebeurt zowel vooraf (bijvoorbeeld beoordeling van de winstgevendheid) als achteraf (bijvoorbeeld embedded value, combined ratio).

4) Ook naar gerefereerd als de 'written business'.

5) Ook naar gerefereerd als de 'unwritten business'.

De factoren waarmee rekening wordt gehouden bij de prijsstelling voor verzekeringen verschillen per product. Ze zijn afhankelijk van de geboden dekking en uitkeringen. In het algemeen gaat het om volgende factoren:

- verwachte claims van verzekeringnemers, de daaraan gerelateerde verwachte uitkeringen en hun timing;
- de mate en aard van de variatie van de verwachte uitkeringen. Dit houdt onder meer in dat er analyses gemaakt worden van schadestatistieken, dat de ontwikkeling van jurisprudentie in acht genomen wordt evenals het economische klimaat en de demografische ontwikkelingen;
- overige productiekosten voor het betreffende product, zoals distributie-, marketing- en administratiekosten;
- financiële omstandigheden die de tijdwaarde van geld weerspiegelen;
- regelgeving op het gebied van solvabiliteit;
- doelstellingen aangaande de winstgevendheid; en
- omstandigheden in de verzekeringsmarkt, voornamelijk de prijsstelling van concurrenten voor vergelijkbare producten.

#### 6.6.4 Beleid op het gebied van voorzieningen

Elk verzekeringsbedrijf binnen FVNL vormt voorzieningen voor toekomstige claims uit hoofde van polissen en bestemt activa voor deze voorzieningen. Er worden onder meer schattingen en assumpties gemaakt die in het komende jaar invloed kunnen hebben op activa, verplichtingen, eigen vermogen en resultaat. Deze schattingen worden per elke verslagdatum geëvalueerd met statistische analyses die zijn gebaseerd op interne en externe historische gegevens.

Periodiek wordt geëvalueerd in hoeverre de verzekeringsverplichtingen toereikend zijn. Eventuele noodzakelijke verhogingen van de verplichtingen worden direct erkend en ten laste van de resultatenrekening verantwoord. De "Fortis Adequacy Liability Testing Policy" en processen voldoen aan de vereisten van IFRS. Deze zijn vastgesteld om het management de zekerheid te geven dat er voldoende activa worden aangehouden om de verplichtingen te kunnen dekken. Dit gebeurt door middel van een best mogelijke schatting, op economische basis en met hoge betrouwbaarheid. Een mechanisme dat vroegtijdige waarschuwingen geeft, zorgt ervoor dat gepaste acties worden ondernomen. Dit als het kritieke niveau van additionele voorzichtigheid (activa aangehouden hoger dan het best mogelijke geschatte niveau van de verplichtingen) onder het 90% betrouwbaarheidsinterval valt. "The Policy" er bovendien voor dat aan alle wettelijke verplichtingen en verplichtingen ten opzichte van de toezichthouder is voldaan zowel op groeps- als op lokaal niveau. Op lokaal niveau van FVNL wordt getoetst op een betrouwbaarheidsniveau van 95%.

De algemene toereikendheid van de verplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten per 31 december 2007 is bevestigd door interne en gecertificeerde externe actuarissen.

Potentiële onjuistheden zijn inherent aan de technieken, assumpties en gegevens die gebruikt worden bij het maken van statistische analyses. Hierdoor kan het risico dat de uiteindelijke claims hoger zullen uitvallen dan de gevormde verplichtingen uit hoofde van de verzekeringscontracten niet volledig worden geëlimineerd. Om het risico te vermijden dat Fortis (vrijwel) niet meer zal kunnen voldoen aan de verplichtingen tegenover verzekeringnemers en anderen, houdt Fortis extra solvabiliteitsvermogen aan.

De relatieve variatie van de verwachte uitkomsten is geringer naarmate de portefeuilles groter en meer gediversifieerd worden. Factoren die zouden leiden tot een toename van het verzekeringsrisico zijn onder meer; een gebrek aan risicodiversificatie qua type risico, risicobedrag, geografische locatie en sector; negatieve veranderingen in de omgeving (zoals wetswijzigingen, etc.), en extreme gebeurtenissen, zoals zware stormen.

Wanneer zulke factoren zich voordoen bij Fortis, wordt het risiconiveau teruggebracht tot het niveau van risicobereidheid van Fortis. Dit gebeurt door middel van risicotransfermechanismen, zoals herverzekering. Dit behelst, maar is niet gelimiteerd tot, Europese meteorologische gebeurtenissen.

#### 6.6.5 Herverzekering

Als dat noodzakelijk is, sluiten de verzekeringsbedrijven van Fortis herverzekeringscontracten af om de verzekeringstechnische risico's te beperken. Herverzekering kan plaatsvinden per afzonderlijke polis (per risico), of op portefeuillebasis (per gebeurtenis). Dat laatste komt voor wanneer het risico met betrekking tot individuele verzekeringnemers zich binnen de lokale limieten bevindt maar er sprake is van een onaanvaardbaar risico. Dit door accumulatie van claims op het niveau van de groep (catastroferisico). Laatstgenoemde gebeurtenissen hangen over het algemeen samen met extreme weersomstandigheden of ontstaan door menselijk toedoen. De selectie van herverzekeringsmaatschappijen is voornamelijk gebaseerd op overwegingen rond de prijsstelling en het beheer van het risico dat de tegenpartij vertegenwoordigt. Dit risico dat de tegenpartij vertegenwoordigt, is

geïntegreerd in het totale kredietrisicobeheer.

De herverzekeringsstrategie wordt centraal gecoördineerd en waar mogelijk via interne herverzekeringsmaatschappijen geregeld. Zo kan Fortis profiteren van de gecombineerde koopkracht, de diversificatie en een best practice. Op die manier hebben de maatschappijen voldoende flexibiliteit om op basis van lokale afwegingen de eigen risicotolerantie te bepalen. Fortis koopt de herverzekering in op basis van de capaciteit en diversificatie op groepsniveau.

Herverzekering wordt vooral gebruikt voor het verminderen van de invloed van natuurrampen, in Nederland zware stormen, grote enkelvoudige claims uit hoofde van polissen met een hoge limiet, en meervoudige claims die voortvloeien uit één en dezelfde gebeurtenis door menselijk toedoen.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de limieten en de retentie van het risico per product.

(in euro)	2007			2006		
	Hoogste retentie per risico <sup>1)</sup>	Hoogste retentie per evenement	Laagste gekochte dekking per gebeurtenis	Hoogste retentie per risico <sup>1)</sup>	Hoogste retentie per gebeurtenis	Laagste gekochte dekking per gebeurtenis
Productsegmenten						
Leven/arbeidsongeschiktheid	600.000	5.000.000	15.000.000	600.000	5.000.000	15.000.000
Bedrijfsongevallen	250.000	250.000	1.250.000	250.000	250.000	1.250.000
Ongevallen (reizen)	500.000	500.000	9.500.000	500.000	500.000	9.500.000
Motorvoertuigen WA	1.000.000 <sup>2)</sup>	1.000.000	Onbeperkt	1.000.000 <sup>2)</sup>	1.000.000	Onbeperkt
Casco Motorvoertuigen	1.500.000	1.500.000	17.500.000	1.500.000	1.500.000	17.500.000
Schade aan eigendommen	2.500.000	15.000.000 <sup>3)</sup>	145.000.000 <sup>3)</sup>	3.000.000	15.000.000 <sup>3)</sup>	155.000.000 <sup>3)</sup>
Wettelijke aansprakelijkheid	500.000	500.000	55.000.000	500.000	500.000	55.000.000
Zeevaart	250.000	250.000	7.250.000	250.000	250.000	7.250.000

1) Herverzekering in overeenstemming met acceptatierichtlijnen en polislimieten.

2) Onbeperkte dekking voor wettelijke aansprakelijkheid motorvoertuigen.

3) Externe bureaus verzorgen de risicomodellen voor natuurlijke en door menselijk toedoen veroorzaakte catastrofes voor West-Europa. Afdekking binnen waarschijnlijkheidsinterval van 99%.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de premies die per product aan herverzekeraars zijn betaald in 2007.

Verzekeringsbranche	Geschreven	Herverzekerings-	2007
	Premies	premies	Netto verdiend
Ongevallen en ziekte	1.128	-157	971
Auto	429	0	429
Brand en andere schade aan eigendom	320	-16	304
Overig	232	-18	214
<b>Totaal</b>	<b>2.109</b>	<b>-191</b>	<b>1.918</b>
			<b>2006</b>
Ongevallen en ziekte	996	-183	813
Auto	427	-7	420
Brand en andere schade aan eigendom	315	-20	295
Overig	238	-17	221
<b>Totaal</b>	<b>1.976</b>	<b>-227</b>	<b>1.749</b>
			<b>2005</b>
Ongevallen en ziekte	993	-182	811
Auto	434	-8	426
Brand en andere schade aan eigendom	322	-25	297
Overig	220	-19	201
<b>Totaal</b>	<b>1.969</b>	<b>-234</b>	<b>1.735</b>

## 6.6.6 Verzekeringstechnisch risico

### 6.6.6.1 Risico niet-leven

De tijd die nodig is voor de identificatie en afhandeling van een schadeclaim is een belangrijke factor bij risico niet-leven. Claims met een korte doorlooptijd zoals autoschade en schade aan eigendommen worden over het algemeen binnen enkele dagen of weken gemeld en kort daarna afgewikkeld. De afwikkeling van claims met een lange doorlooptijd, zoals bij lichamelijk letsel of aansprakelijkheid, kan echter jaren in beslag nemen. Bij claims met een lange doorlooptijd is door de aard van de schade, informatie over de gebeurtenis (bijvoorbeeld de vereiste medische behandeling) niet altijd direct beschikbaar. Bovendien is schade met een lange doorlooptijd moeilijker te analyseren. Hiervoor zijn meer gedetailleerde werkzaamheden vereist. Bovendien is de mate van onzekerheid groter dan bij schade met een korte doorlooptijd.

Er worden analyses gemaakt van onder andere de ervaringen van Fortis met vergelijkbare gevallen, van historische trends, zoals het voorzieningenpatroon, de groei van de risicoblootstelling, schade-uitkeringen, omvang van lopende en nog niet uitgekeerde schadegevallen en van gerechtelijke uitspraken en economische omstandigheden.

Om het claimrisico te beperken, past het verzekeringsbedrijf een selectie- en acceptatiebeleid toe dat is gebaseerd op de schadehistorie en risicomodellen. Dit gebeurt per klantensegment en per soort activiteit. Ook maakt Fortis gebruik gemaakt van de kennis of verwachtingen van de toekomstige ontwikkeling van de frequentie en omvang van claims. Daarnaast profiteert Fortis van diversificatie-effecten; de Niet-levenbedrijven zijn actief op een groot aantal verschillende terreinen en in veel verschillende regio's. Aan het gemiddelde aantal claims verandert dit niets, maar de variatie in de totale claimportefeuille neemt hierdoor wel af. En daarmee ook het risico. Het risico van onverwacht grote schadeclaims wordt ingeperkt door polislimieten, concentratierisicobeheer en speciaal hiervoor ingerichte risico-overdrachtovereenkomsten (bijvoorbeeld herverzekeringen).

Verplichtingen voor claims voor Niet-leven worden getroffen voor schadegebeurtenissen die wel al hebben plaatsgevonden maar die nog niet zijn afgewikkeld (vervallen risico's). Over het algemeen treft Fortis verplichtingen voor schade per productcategorie, dekking en jaar. Daarbij houdt zij rekening met voorzichtige, niet verdisconteerde uitkeringsramingen inzake voorgevallen schaden en schattingen van (nog) niet voorgevallen schade. Ook wordt rekening gehouden met de kosten voor afwikkeling van de schade en inflatie.

Lopende risico's voor schadegevallen waarvoor premiebetalingen zijn ontvangen maar het risico nog niet is vervallen, worden gedekt door de niet-verdiende premies. De toereikendheid van de verplichtingen wordt tenminste éénmaal per kwartaal getoetst aan het groepsbeleid. Eventuele aanpassingen die voortvloeien uit veranderingen in de schattingen van verplichtingen voor verzekeringscontracten komen tot uiting in het huidige operationele resultaat.

De onderstaande tabel met afwikkeling van de schaden geeft informatie over de evolutie van de voorzichtige schade schattingen in de tijd en dit per jaar van voorvallen van de schade en geeft inzicht in de toereikendheid van de schade verplichtingen.

### Analyse van historische claimontwikkeling

#### Schadejaar

Per 31 december 2007

(in euro 1.000)

Alle belangrijke cijfers zijn ongedisconteerd

#### Bruto schadeclaims (cumulatief) voor brand, schade aan eigendommen en overigeschade en ongevallen en ziekte:

	2000 & Eerder	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Totaal
Per het einde van het eerste schadejaar		1.062.020	1.235.527	1.305.177	1.405.404	1.258.350	1.202.115	1.397.053	
2002		1.045.717							
2003		1.000.555	1.194.795						
2004		980.763	1.144.870	1.180.025					
2005		976.132	1.117.323	1.092.515	1.220.835				
2006		974.927	1.112.086	1.068.303	1.113.457	1.140.782			
2007		989.842	1.120.183	1.081.740	1.093.286	1.041.293	1.164.127		
<b>Bruto schadeclaims per 31 december 2007</b>		<b>989.842</b>	<b>1.120.183</b>	<b>1.081.740</b>	<b>1.093.286</b>	<b>1.041.293</b>	<b>1.164.127</b>	<b>1.397.053</b>	
Cumulatieve bruto betaalde schaden per 31 december 2007		888.597	995.089	959.785	965.507	816.973	806.628	624.314	
<b>Bruto uitstaande schadeverplichtingen (inclusief IBNR)</b>	<b>500.990</b>	<b>101.245</b>	<b>125.094</b>	<b>121.955</b>	<b>127.779</b>	<b>224.320</b>	<b>357.499</b>	<b>772.739</b>	<b>2.331.621</b>
Overige schadeverplichtingen (niet inbegrepen in de schaden hierboven)									238.261
Schaden met betrekking tot arbeidsongeschiktheids-uitkeringen en ziektes									350
<b>Totaal schadeverplichtingen</b>									<b>2.570.232</b>

Deze tabel laat de historische claimontwikkeling zien en de evolutie van de prudentie van de uiteindelijke claiminschattingen door de tijd per schadejaar. Ook geven de gegevens inzicht in de toereikendheid van de schadeverplichtingen.



### 6.6.6.2 Sterfte-/Langlevensrisico

In het beheer van het langleven-risico spelen de prijsstelling, het acceptatiebeleid, regelmatige evaluatie van de sterftetabellen een rol. Sterftetabellen worden gebruikt voor de prijsstelling en het vormen van voorzieningen, beperking van de contractperiode en het aanpassen van tarieven bij hernieuwing van de polis. Wanneer blijkt dat de levensduur sneller toeneemt dan de sterftetabellen aangeven, legt Fortis extra voorzieningen aan. Waar mogelijk worden de tabellen dan aangepast.

De levensverwachting van de verzekerde bevolking blijft naar verwachting stijgen. Daarom wordt de kans op een onverwachte toename van het sterfterisico in de bestaande activiteiten op portefeuilleniveau in dit stadium niet significant geacht. Er bestaat echter wel een kans op een extreme waarde in het sterfterisico als gevolg van epidemieën, een industriële ramp of terroristische aanslagen. Dit soort sterfterisico wordt verminderd door het acceptatiebeleid, nauwlettend opvolgen van de sterftetabellen en verschillende excedentverzekeringen en herverzekeringsovereenkomsten voor grote rampen.

### 6.6.6.3 Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft de onzekerheid over schade als gevolg van hoger dan verwachte invaliditeitspercentages en –niveaus. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen in portefeuilles met arbeidsongeschiktheid- en ziektekostenpolissen en ongevallenverzekeringen voor werknemers.

Op het optreden van arbeidsongeschiktheid en het herstel ervan hebben het economische klimaat, overheidsinterventie, medische vooruitgang en kosten invloed. Ook de normen die worden toegepast bij de beoordeling van de arbeidsongeschiktheid spelen een rol. Dit risico wordt beheerd door middel van een regelmatige evaluatie van historische schadepatronen, verwachte toekomstige ontwikkelingen en de aanpassing van de prijsstelling, verplichtingen en het acceptatiebeleid. Fortis beperkt het arbeidsongeschiktheidsrisico ook door medische selectiestrategieën en een passende herverzekering.

De tabel hieronder geeft informatie over sensitiviteit met betrekking tot de belangrijkste verzekeringstechnische risico's. De sensitiviteiten voor de branche Leven werden gekozen in overeenstemming met de sensitiviteiten die worden gebruikt in de embedded value-publicatie.

<i>Leven</i>	<i>Effect op de waarde per 31 december 2007</i>	<i>Effect op de waarde per 31 december 2006<sup>1)</sup></i>
<i>Sensitiviteiten</i>		
Mortaliteitsratio -5%	7	20
Lasten -10%	130	138
Afkoopratio -10%	31	118
<i>Niet-leven</i>	<i>Effect op de winst voor belasting per 31 december 2007</i>	<i>Effect op de waarde per 31 december 2006<sup>1)</sup></i>
<i>Sensitiviteiten</i>		
Lasten -10%	63	61
Opgelopen schaden +5%	-56	-49

1) Waardebepaling gebaseerd op fair value methodologie. Zie ook de ALM verzekeringssectie voor meer informatie over de onderliggende basisprincipes van de Fortis fair value methodologie.

## 6.7 Operationeel risico

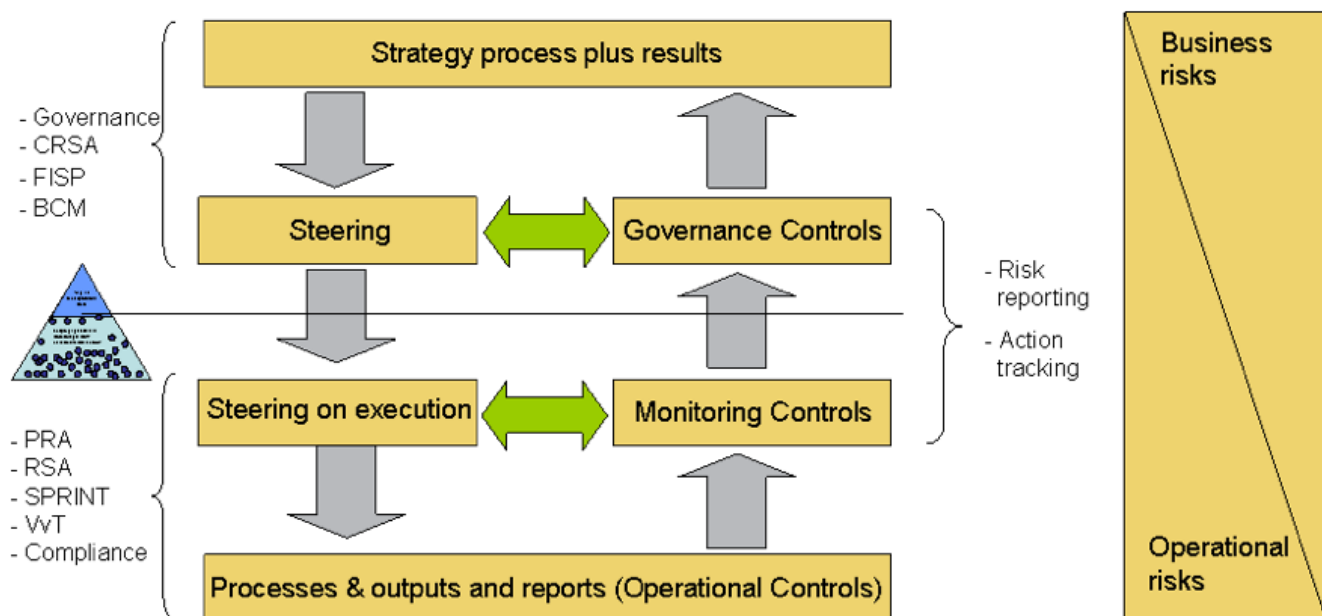
De afdeling Operational Risk & Management Control bepaalt het beleid op het gebied van Operationeel risicobeheer binnen FVNL. Operationele risico's kunnen gevolg zijn van externe factoren of niet-beheerste interne factoren. Binnen het operationele risico wordt onderscheid gemaakt tussen het event risico en het bedrijfsrisico.

Het event risico betreft enerzijds het risico van verliezen door inadequate of falende interne processen, mensen en/of systemen en anderzijds het risico van verliezen als gevolg van externe gebeurtenissen. Juridische risico's worden gerekend tot het event risico. Het strategisch risico en het reputatierisico vallen hierbuiten. Het event risico wordt intern gestuurd en kan met de juiste beheersprocessen en -controles worden beperkt.

Het bedrijfsrisico betreft het risico van verliezen als gevolg van gebeurtenissen die schade kunnen opleveren voor een bedrijfsactiviteit of door de bedrijfseconomische omgeving. Voorbeelden zijn wijzigingen in de concurrentieverhoudingen of juridische of fiscale veranderingen. Het effect neemt doorgaans de vorm aan van wijzigingen in volumes, prijsstelling of marges ten opzichte van een vast kostenniveau. Het bedrijfsrisico wordt extern gestuurd maar kan worden beperkt door effectief management.

### 6.7.1 Operational Risk & Management Control

Binnen het vakgebied Operational Risk & Management control wordt onderscheid gemaakt in een 4-tal relevante vakgebieden, te weten: Operational Event Risk, Management Control, Information Security & Business Continuity en Corporate Insurance. De implementatie van deze vakgebieden binnen FVNL volgt steeds het Management Control Framework. Dit Management Control Framework maakt onderscheid in een 'top-down'-benadering waarbij FVNL standaarden opstelt op het gebied van deze 4 vakgebieden, en een 'bottom-up'-benadering waarbij de bedrijfsonderdelen verantwoording afleggen via de 'comply or explain'-benadering. De verdere implementatie van dit framework zal de komende periode plaatsvinden. Het Management Control Framework ziet er schematisch als volgt uit:



### 6.7.2 Operational Event Risk

Het aandachtsgebied Operational Event Risk heeft als doel:

- Identificeren, meten en beheersen van het Operationeel risico;
- Beheer en implementatie van het Operational Risk framework voor Solvency II en onderliggende methoden zoals Risk Self Assessment en Loss data collectie;
- Berekenen van het Economisch kapitaal om het Operational Event Risk voor FVNL te dekken;
- Het Operational Risk framework en de implementatie laten voldoen aan de gestelde relevante wet- en regelgeving zoals Solvency II en Tabaksblad.

Voor een effectieve en efficiënte identificatie en beheersing van operationele risico's gebruikt FVNL de volgende instrumenten en technieken:

- Verzameling van verliesgegevens;
- Risicobeoordelingen;
- Belangrijke risico-indicatoren;
- Eigen vermogensvereisten.

### 6.7.3 Management Control

Bij beheer van Operational Event Risk ligt de nadruk op operationele event risico's die een cash outflow tot gevolg hebben. Management control richt zich als geheel op het beheer van operationele risico's. Toch hangen beheer van operationeel risico

en management control nauw samen:

- De methoden voor risicoschatting, de beoordeling van de beheersing en de aanpak van zwakke punten verlopen op vergelijkbare wijze:
  - Bedrijfsrisico (onder andere Strategisch risico en Reputatierisico): inschattingen vinden plaats via Control Risk Self Assessments (CRSA's) die jaarlijks worden uitgevoerd door het senior management en Proces Risico Analyses (PRA's) die uitgevoerd worden door het verantwoordelijk operationeel management;
  - Operational Event Risk: inschattingen vinden plaats middels Risk Selfassessments (RSA's) die uitgevoerd worden door het verantwoordelijk operationeel management.
- De resultaten uit deze risicoanalyses vormen de input voor de jaarlijkse procedure die leidt tot management controlverklaringen.

De managementteams tekenen hun management controlverklaringen en formuleren als dat nodig is actieplannen voor de verbetering van de beheersing. De afdeling OR&MC coördineert de rapportage over de status en voortgang op deze actieplannen. Tevens draagt de afdeling OR&MC ervoor zorg dat het Management Control Framework en de implementatie ervan voldoet aan de daarvoor gestelde relevante wet-en regelgeving zoals Tabaksblad.

De Management Control Statements dienen aan het eind van elk jaar als attest voor het functioneren van risicomanagement en interne beheerssystemen. Het MCS-proces beslaat de hele organisatie van FVNL.

#### 6.7.4 Business continuity management

Business Continuity Management (BCM) is het managementproces van de identificatie van potentiële bedreigingen voor de organisatie en de impact van deze bedreigingen als zij zich daadwerkelijk voordoen. Het verschaft een kader voor het bouwen van een veerkrachtige organisatie die in staat moet zijn om effectief te reageren op deze dreigingen. Dit ter bescherming van de belangen van de stakeholders, reputatie, merk en waardecreërende activiteiten.

Als financiële dienstverlenende organisatie onderkent Fortis het belang van BCM. De Fortis BCM-methodologie is opgenomen in het BCM beleidsdocument van FVNL. Het is gebaseerd op internationale regelgeving en richtlijnen voor best practices, zoals omschreven door:

- The Business Continuity Institute: Good Practice Guidelines (BCI GPG);
- The British Standards Institute<sup>6)</sup>.

Binnen de afdeling OR&MC werkt de Business Continuity Officer. Deze medewerker zorgt voor functionele aansturing van de lokale Business Continuity Officers binnen de verschillende Labels en Horizontal Functions van FVNL.

#### 6.7.5 Information Security

Voor een financiële dienstverlener als FVNL is informatie van cruciaal belang. Bij een financiële dienstverlener is namelijk sprake van een hoge intensiteit van kennis en informatie. Betrouwbare informatie is daarom van vitaal belang voor Fortis. Informatie moet continu en adequaat worden beschermd tegen een breed scala aan bedreigingen. Fortis verwezenlijkt dit door een voldoende mate van vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie te waarborgen. Dit doet zij met behulp van een gestructureerde aanpak voor informatiebeveiliging.

De 'Fortis Information Security Policy' zet de organisatorische structuur, het bestuur en de verantwoordelijkheden uiteen. Ook de te volgen verplichte richtlijnen voor informatiebeveiliging voor de gehele Fortis-groep en derden met wie Fortis informatie uitwisselt, staat hierin. FVNL hanteert een informatiebeveiligingsbeleid dat is gebaseerd op de FISP en is verbijzonderd naar de specifieke situatie van FVNL. Zowel de FISP, als het informatiebeveiligingsbeleid van FVNL is gebaseerd op bestaande internationale best practices ISO/IEC 27001 en ISO/IEC 17799 – 2005.

FVNL implementeert haar informatiebeveiligingsbeleid volgens het principe 'pas toe of leg uit'. Dit vraagt verantwoording van de bedrijfsonderdelen middels een gestandaardiseerd proces. De verantwoordelijkheid voor het ontwerp en de implementatie van de informatiebeveiliging is gedelegeerd aan de Information Security & Business Continuity Board (IS&BC Board). Uitgangspunt van de implementatiestrategie is om zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande best practices binnen FVNL.

Binnen de afdeling OR&MC werkt de Information Security Officer. Deze medewerker zorgt voor een functionele aansturing van de lokale Business Information Security Officers (BISO's) binnen de verschillende Labels en Horizontal Functions van FVNL.

6) De standaard BS25999-1: Code of practice for Business Continuity Management en BS25999-2: Specifications for Business Continuity Management.

#### **6.7.6 Overdracht van risico door middel van verzekering: Corporate Insurance**

FVNL beschouwt het verzekeren als een nuttig instrument voor het mitigeren van operationele risico's. Meer specifiek is FVNL verzekerd tegen financiële schade door fraude, computercriminaliteit, beroepsaansprakelijkheid en persoonlijke aansprakelijkheid.

Geheel in lijn met de gangbare praktijken in de bedrijfstak hebben Fortis en FVNL de volgende verzekeringsovereenkomsten afgesloten met derden:

- Een beroepsaansprakelijkheidsverzekering;
- Een aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders;
- Een fraudeverzekering.

## 7 Toezicht en solvabiliteit

Als financiële instelling is FVNL onderworpen aan het toezicht van regelgevende autoriteiten. Dit toezicht wordt uitgeoefend op zowel het niveau van FVNL als op het niveau van de afzonderlijke werkmaatschappijen.

### 7.1 Verzekeringsbedrijf

De verzekeringsdochteren moeten een minimaal toetsingsvermogen aanhouden ten opzichte van de premies die zijn ontvangen voor niet-leven verzekeringspolissen en de levensverzekeringsverplichtingen die voortvloeien uit verzekerings- en beleggingscontracten of de te betalen uitkeringen. De onderstaande tabel biedt een overzicht van de geconsolideerde solvabiliteitspositie van de verzekeringsdochteren van FVNL per 31 december.

	31 december 2007	31 december 2006
Kernvermogen	3.506	3.848
Kernvermogen doelstelling	2.591	2.457
<b>Bedrag van kernvermogen boven doelstelling</b>	<b>915</b>	<b>1.391</b>
Totaal vermogen	4.193	4.594
Minimale solvabiliteitsvereisten	1.480	1.404
<b>Bedrag van totaal vermogen boven minimum solvabiliteits vereisten</b>	<b>2.713</b>	<b>3.190</b>
<b>Totaal vermogen als percentage van de door FVNL gehanteerde minimum solvabiliteitsvereisten</b>	<b>283 %</b>	<b>327 %</b>

### 7.2 Solvabiliteit

FVNL streeft niet alleen naar naleving van de solvabiliteitseisen van de toezichthouders. Zij heeft ook een eigen streefniveau vastgesteld voor de solvabiliteit op geconsolideerd niveau, in de vorm van een ondergrens voor de beschikbare hoeveelheid netto kernvermogen en beschikbare hoeveelheid totaal vermogen. De ondergrens (minimum) van het kernvermogen is 175% van het minimum toetsingsvermogen en 225% van het totaal vermogen.

Het kernvermogen en het totaalvermogen van FVNL is als volgt samengesteld:

	2007	2006
Aandelenkapitaal en reserves	829	1.387
Nettowinst toewijsbaar aan de aandeelhouders	889	623
Ongerealiseerde winsten en verliezen	544	1.247
<b>Eigen vermogen toewijsbaar aan de aandeelhouders</b>	<b>2.262</b>	<b>3.257</b>
Niet-innovatieve hybride vermogensinstrumenten	0	0
Minderheidsbelangen	97	54
Herwaardering vastgoed naar reële waarde	1.128	1.062
Herwaardering van schuldbewijzen, na aftrek van belastingen en shadow accounting	129	-64
Herwaardering van aandelen, na aftrek van belastingen en shadow accounting	-67	-117
Goodwill	-36	-26
Verwacht dividend	0	-300
Overige	-7	-18
<b>Kernvermogen</b>	<b>3.506</b>	<b>3.848</b>
Innovatieve vermogensinstrumenten	599	600
<b>Uitgebreid kernvermogen</b>	<b>4.105</b>	<b>4.448</b>
Achtergestelde leningen	88	146
Overige prudentiële filters en aftrekposten op totaal vermogen	0	0
<b>Totaal vermogen</b>	<b>4.193</b>	<b>4.594</b>

## 8 Vergoedingen na uitdiensttreding en andere lange termijn personeelsbeloningen

De kosten van vergoedingen na uitdiensttreding en andere lange termijn personeelsbeloningen zijn:

	2007	2006	2005
Pensioenregelingen op basis van vaste toezeggingen	-59	-102	-75
Overige uitkeringen na uitdiensttreding	-1	23	-9
<b>Totale kosten van vergoedingen na uitdiensttreding</b>	<b>-60</b>	<b>-79</b>	<b>-84</b>
Overige personeelsbeloningen op lange termijn	-1	-1	-1
<b>Totaal</b>	<b>-61</b>	<b>-80</b>	<b>-85</b>

De kosten betreffen alle deelnemers aan een FVNL-pensioenregeling inclusief een aantal werknemers van andere Fortis-entiteiten. In 2007 is van de genoemde kosten euro 3 miljoen (2006: euro 7 miljoen, 2005: euro 9 miljoen) doorbelast en niet voor rekening van FVNL.

### 8.1 Pensioenregelingen op basis van vaste toezeggingen en overige uitkeringen na uitdiensttreding (defined benefit plans)

FVNL kent pensioenregelingen voor de medewerkers op basis van vaste toezeggingen. Deze regelingen worden gedeeltelijk gefinancierd uit de premies van medewerkers. De uitkeringen volgens deze regelingen zijn gebaseerd op het aantal dienstjaren en het salarisniveau. De pensioenverplichtingen worden bepaald aan de hand van sterftecijfers, het personeelsverloop, de loonstijging en economische aannames met betrekking tot bijvoorbeeld de inflatie, de opbrengsten van de planactiva en het disconteringspercentage. Het disconteringspercentage wordt vastgesteld op basis van het rendement (zero coupon rate per de waarderingsdatum) van hoogwaardige bedrijfsobligaties (AA-rating) en de duration van de pensioenverplichting.

Naast pensioenuitkeringen, omvatten de kosten van regelingen op basis van vaste toezeggingen ook andere vergoedingen na uitdiensttreding. Dit zijn bijvoorbeeld de vergoeding van een deel van de ziektekostenpremie en personeelscondities voor financiële producten (bijvoorbeeld hypotheek), die in stand blijven na pensionering van medewerkers

De pensioenkosten en andere kosten van vergoedingen na uitdiensttreding kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Pensioenplannen			Overige uitkeringen na uitdiensttreding		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten	-36	-72	-53	0	25	-4
Rentekosten	-82	-76	-79	-1	-2	-4
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	58	46	57	0	0	-1
<b>Totaal toegezegde pensioenrechtenlast</b>	<b>-60</b>	<b>-102</b>	<b>-75</b>	<b>-1</b>	<b>23</b>	<b>-9</b>
Werkelijk rendement op fondsbeleggingen	-24	23	28	0	0	0

Onder IFRS worden activa die worden beheerd door verzekeringsmaatschappijen die deel uitmaken van de groep niet gerekend tot de kwalificerende activa. De opbrengsten van deze activa zijn daarom niet opgenomen in bovengenoemde cijfers. De opbrengsten van deze activa worden verantwoord volgens kostprijswaardering en bedroegen in 2007 euro 11 miljoen (2006: euro 10 miljoen, 2005: euro 0 miljoen).

In 2006 is een bedrag van euro 24 miljoen eenmalig als last verantwoord bij pensioenplannen in verband met het afstorten ineens van bepaalde rechten prepensioen.

Bij de overige uitkeringen na uitdiensttreding is in 2006 een eenmalige bate verantwoord van euro 28 miljoen. Dit als gevolg van de in 2006 ingezette afbouw van de regeling werkgeversbijdrage ziektekostenpremie voor gepensioneerden.

De onderstaande tabel bevat nadere informatie over de bedragen die in de balans zijn opgenomen met betrekking tot pensioenen en andere vergoedingen na uitdiensttreding.

	Pensioenplannen			Overige uitkeringen na uitdiensttreding		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Netto contante waarde Pensioenverplichtingen	1.637	1.700	1.923	20	26	91
Reële waarde kwalificerende fondsbeleggingen	-1.265	-1.344	-1.302	0	0	0
	<b>372</b>	<b>356</b>	<b>621</b>	<b>20</b>	<b>26</b>	<b>91</b>
Niet opgenomen actuariële winst (verlies)	114	78	-212	24	19	-21
<b>Netto verplichtingen</b>	<b>486</b>	<b>434</b>	<b>409</b>	<b>44</b>	<b>45</b>	<b>70</b>
<i>Bedragen in de balans:</i>						
Activa	0	0	0	0	0	0
Passiva	-486	-434	-409	-44	-45	-70
<b>Netto activa (passiva)</b>	<b>-486</b>	<b>-434</b>	<b>-409</b>	<b>-44</b>	<b>-45</b>	<b>-70</b>

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de mutaties in de netto-pensioenverplichtingen (activa) in de balans.

	Pensioenplannen		Overige uitkeringen na uitdiensttreding	
	2007	2006	2007	2006
<b>Netto verplichtingen (activa) voor plannen met vaste toezeggingen per 1 januari</b>	<b>434</b>	<b>409</b>	<b>45</b>	<b>70</b>
Totale kosten voor plannen met vaste toezeggingen voor rekening FVNL	57	95	1	-21
Werknemersbijdrage pensioen	7	5	0	0
Contributies aan pensioenfonds / verzekeraar respectievelijk ontvangen bijdragen	-11	-86	-3	-3
Aankoop van dochterondernemingen	0	0	0	0
Overdracht	3	7	0	0
Omrekeningsverschillen	0	0	0	0
Overige	-4	4	1	-1
<b>Netto verplichtingen (activa) voor plannen met vaste toezeggingen per 31 december</b>	<b>486</b>	<b>434</b>	<b>44</b>	<b>45</b>

Activa die worden beheerd door verzekeringsmaatschappijen die deel uitmaken van de groep zijn niet opgenomen in de bovengenoemde cijfers. Ultimo 2007 bedroeg de reële waarde van deze activa euro 183 miljoen (2006: euro 178 miljoen, 2005: euro 197 miljoen).

Onderstaande tabel geeft de toegepaste aannames weer aan het eind van het jaar:

	Pensioenplannen			Overige uitkeringen na uitdiensttreding		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005
	%	%	%	%	%	%
Disconteringsvoet	5,35	4,60	3,95	5,05	4,15-4,25	3,95
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	4,90	4,28	3,43	0	0	0
Toekomstige salarisverhogingen (prijsinflatie inbegrepen)	2,30	2,10	2,30	2,30	2,10	2,30
Toekomstige pensioenverhogingen (prijsinflatie inbegrepen)	1,90	1,80	1,80	0	0	0
Lange-termijnverhoging van ziektekosten	-	-	-	-	-	4,30
Evolutie medische kosten	-	-	-	-	-	4,30

De pensioenplanbeleggingen bestaan voornamelijk uit vastrentende effecten en beleggingscontracten die zijn afgesloten bij verzekeringsmaatschappijen. FVNL wil het asset-allocatiebeleid geleidelijk aanpassen om te komen tot een betere afstemming tussen de duration van de activa en de duration van de pensioenverplichtingen.

De samenstelling van de pensioenplanbeleggingen is als volgt:

Activa categorie	2007	2006	2005
Aandelen	11%	12%	11%
Schuldbewijzen	0%	0%	2%
Vastrentende waarden	85%	84%	81%
Vastgoed	4%	4%	4%
Liquide middelen	0%	0%	2%
Overige	0%	0%	0%

Als financier van pensioenregelingen heeft FVNL Algemene Richtlijnen opgesteld voor de asset allocatie op basis van criteria zoals geografische allocatie en ratings. Om ervoor te zorgen dat de beleggingsstrategie in overeenstemming blijft met de structuur van de pensioenverplichtingen, worden periodiek Asset Liability Management-studies uitgevoerd. Op basis van deze Richtlijnen en de uitkomsten van de studies wordt de asset allocatie vastgesteld.

Over het algemeen worden de activa wereldwijd belegd in aandelen en obligaties.

## 8.2 Overige lange termijn personeelsbeloningen

De overige lange termijn personeelsbeloningen bestaan uit verplichtingen van de werkgever uit hoofde van uitkeringen bij jubilea. Onderstaande tabel toont welke verplichtingen met betrekking tot deze vergoedingen zijn opgenomen op de balans.

	2007	2006	2005
Contante waarde van de verplichting	6,5	6,0	6,1
Reële waarde van fondsbeleggingen	0	0,2	0,1
<b>Netto opgenomen verplichtingen</b>	<b>6,5</b>	<b>6,2</b>	<b>6,2</b>

Actuariële veronderstellingen einde van het jaar:

Disconteringsvoet	5,00%	4,20%	4,15%
Salarisverhoging	2,30%	2,10%	2,30%

Hieronder volgt een overzicht van de kosten van overige lange termijn personeelsvergoedingen.

	2007	2006	2005
Aan het boekjaar toegerekende kosten	0,6	0,7	0,6
Rentekosten	0,3	0,2	0,2
Netto actuariële verlies (winst) onmiddellijk genomen	0	-0,3	0
<b>Totaal kosten</b>	<b>0,9</b>	<b>0,6</b>	<b>0,8</b>

De onderstaande tabel toont de mutaties in de verplichtingen met betrekking tot overige lange termijn personeelsvergoedingen gedurende het jaar.

	2007	2006	2005
Netto voorziening per 1 januari	-6,2	-6,2	-6,0
Totale lasten	-0,9	-0,6	-0,8
Betaalde bijdragen	0,4	0,6	0,8
Overig	0,2	0	-0,2
<b>Netto voorziening per 31 december</b>	<b>-6,5</b>	<b>-6,2</b>	<b>-6,2</b>



## 9 Beloning in aandelen en opties

### 9.1 Personeelsopties

FVNL beslist jaarlijks of het opties Fortis N.V. aan zal aanbieden aan het personeel. De laatste jaren heeft FVNL besloten om opties op aandelen Fortis N.V. aan te bieden aan een geselecteerde groep van senior managers om deze groep mensen aan FVNL te binden en hun belang en dat van FVNL op één lijn te brengen. In het algemeen geldt dat opties vijf jaar na de toekenningsdatum uitoefenbaar worden, ongeacht of ze voorwaardelijk of onvoorwaardelijk zijn toegekend.

De door FVNL toegekende opties zijn 10-jarige American at the money call options met een 5-jarige blokkeringsperiode. Deze worden gewaardeerd op basis van het Simple Cox model. Voor de waardering van de reële waarde van de toegekende opties zijn de volgende parameters gehanteerd:

	2007	2006	2005
Datum toekenning opties	31 maart 2007	31 maart 2006	11 april 2005
Eerste uitoefendatum	2 april 2012	3 april 2011	11 april 2010
Einde looptijd	2 april 2017	3 april 2016	10 april 2015
Dividendpercentage	5,82%	5,13%	5,00%
10 jaars rente percentage	4,08%	3,74%	3,80%
Koers van het aandeel per toekenningsdatum	32,53	29,48	21,84
Volatiliteit	26,04	24,80%	23,27%
Reële waarde optie	15,31	16,01%	15,36%

Alle optieplannen en plannen voor voorwaardelijke aandelen (zie hierna) worden afgewikkeld door middel van het leveren van aandelen Fortis N.V.. Er vindt geen verrekening in contanten plaats. Voor een aantal optieplannen en plannen voor voorwaardelijke aandelen is specifiek aangegeven dat bij uitoefening bestaande aandelen moeten worden geleverd, voor de overige plannen kunnen nieuwe aandelen worden uitgegeven.

Voor de leveringsverplichting van bestaande aandelen worden aandelen ingekocht, rekening houdend met de kans op uitoefening. Deze aandelen worden toereikend verondersteld om aan de verwachte leveringsverplichting te voldoen.

### 9.2 Aanbod van aandelen aan het personeel

In de jaren 2002, 2003 en 2004 heeft FVNL haar werknemers de mogelijkheid geboden om aandelen Fortis N.V. met een korting aan te schaffen. De aandelen mogen eerst na vijf jaar worden verkocht. In 2007, 2006 en 2005 is er geen aanbod van aandelen aan het personeel gedaan.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aandelen die met korting aan personeel zijn verstrekt:

(aantal aandelen x 1.000)	2004	2003	2002
Aantal geplaatste aandelen	76	103	96
Prijs van plaatsing	15,64	12,04	20,14
Datum aandelen vrij verhandelbaar	2 november 2009	3 november 2008	8 juni 2007

## 10 Bezoldiging van de directieleden en commissarissen van FVNL

Voor elk voorstel, elke aanbeveling en beslissing betreffende de bezoldiging van de hoofddirectieleden gedraagt de hoofddirectie zich naar de bepalingen van het Fortis Governance Statement. Hierin staat het bezoldigingsbeleid.

### 10.1 Bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen

De leden van de Raad van Commissarissen van FVNL ontvangen geen bezoldiging

### 10.2 Bezoldiging bestuurders en oud-bestuurders

De bezoldigingen aan bestuurders en oud-bestuurders wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen en bedragen:

(bedragen in euro)

	Periodiek betaalde beloningen	Beloningen betaal- baar op termijn	Winstdelingen en bonusbetalingen
2007	2.005.489	454.817	1.178.443
2006	1.869.684	708.157	1.006.231
2005	1.848.936	690.870	1.099.000

### 10.3 Optierechten bestuurders en oud bestuurders

Als gevolg van de aandelenemissie van Fortis SA/NV zijn de restricted shares en optierechten aan bestuurders en oud-bestuurders uit de voorgaande jaren aangepast aan de verwatering die heeft plaatsgevonden. Aan bestuurders en oud-bestuurders zijn de volgende optierechten toegekend:

Naam bestuurder	'Restricted shares'	Opties toegekend in 2007	Opties uitgeoefend in 2007	Opties uitstaand per 31-12-2007	Opties uitoefen- prijs	Opties expiratie datum
J.P.M. Baeten	-	-	-	17.918	26,98	29-04-2008
	8.362	-	-	9.628	12,44	28-04-2009
	3.315	-	-	5.071	15,31	12-04-2010
	12.907	-	-	17.476	18,65	10-04-2011
	9.544	-	-	13.940	24,68	02-04-2012
	10.380	12.339	-	12.339	28,62	01-04-2013
J.C. van Ek	-	-	-	26.279	26,98	29-04-2008
	16.078	-	-	18.545	12,44	28-04-2009
	6.206	-	-	9.484	15,31	12-04-2010
	27.964	-	-	37.866	18,65	10-04-2011
V.I. Goedvolk	-	-	-	26.279	26,98	29-04-2008
	10.010	-	-	11.539	12,44	28-04-2009
	1.935	-	-	2.950	15,31	12-04-2010
P.B.G. van Harten	5.752	-	-	6.630	12,44	28-04-2009
	3.315	-	-	5.071	15,31	12-04-2010
	15.535	-	-	21.036	18,65	10-04-2011
	20.259	-	-	29.577	24,68	02-04-2012
	24.954	29.660	-	29.660	28,62	01-04-2013
J.W.M. van der Knaap	4.145	-	-	4.778	12,44	28-04-2009
	2.759	-	-	4.229	15,31	12-04-2010
	10.679	-	-	14.460	18,65	10-04-2011
	7.167	-	-	10.452	24,68	02-04-2012
	7.788	9.258	-	9.258	28,62	01-04-2013

M.N. Kok	-	-	-	4.181	18,65	10-04-2011
	-	-	-	8.959	24,68	02-04-2012
	7.788	9.258	-	9.258	28,62	01-04-2013
T. Meinders	4.145	-	-	4.778	12,44	28-04-2009
	2.759	-	-	4.229	15,31	12-04-2010
	10.679	-	-	14.460	18,65	10-04-2011
T. Pluijter	2.759	-	-	4.229	15,31	12-04-2010
	10.679	-	-	14.460	18,65	10-04-2011
	7.167	-	-	10.452	24,68	02-04-2012
	7.788	9.258	-	9.258	28,62	01-04-2013
H. Rutten	-	-	-	26.279	26,98	29-04-2008
C. de Swart	-	-	-	42.405	26,98	29-04-2008
R. Wijmenga	-	-	-	26.279	26,98	29-04-2008
R.H.A. van Vledder	7.167	-	-	10.452	24,68	02-04-2012
	7.788	9.258	-	9.258	28,62	01-04-2013

## 11 Accountantsvergoedingen

De vergoedingen aan accountants voor de jaren 2007, 2006 en 2005 kunnen worden onderverdeeld naar:

- Vergoedingen voor controle opdrachten: hieronder zijn begrepen de vergoedingen voor het controleren van de statutaire en geconsolideerde jaarrekening(en) alsmede kwartaalberichten en overige rapportages.
- Overige niet controle gerelateerde vergoedingen: dit betreft onder meer kosten van ondersteuning en advisering bij aquisities.

De accountantsvergoedingen zijn als volgt te specificeren:

	2007	2006	2005
Controlekosten	2	2	1
Overige niet-controle gerelateerde kosten	2	1	1
<b>Totaal</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>2</b>

## 12 Transacties met verbonden partijen

Onder partijen verbonden met FVNL zijn begrepen minderheidsdeelnemingen, pensioenfondsen, joint ventures, directieleden, leden van de Raad van Commissarissen, naaste familieleden van de hiervoor genoemde personen. Daarnaast gaat het om entiteiten waarover de hiervoor genoemde personen zeggenschap hebben of die substantieel door hen worden beïnvloed en overige verbonden entiteiten.

FVNL gaat bij haar bedrijfsvoering regelmatig transacties aan met verbonden partijen. De transacties hebben met name betrekking op leningen, deposito's, commissies en herverzekeringscontracten en worden uitgevoerd tegen de commerciële en marktcondities die gehanteerd worden voor niet-verbonden partijen.

De beloning en het gecombineerde aandelenbezit van de leden van de Hoofddirectie wordt beschreven in hoofdstuk 10. Op 31 december 2007 stonden er geen leningen of kredieten van FVNL uit aan leden van de Hoofddirectie.

In de normale bedrijfsuitoefening kunnen FVNL-entiteiten zakelijke kredieten, leningen of bankgaranties verlenen aan directieleden, commissarissen of aan naaste familieleden van directieleden of naaste familieleden van leden van de Raad van Commissarissen. Op 31 december 2007 stonden er geen andere dan dergelijke in de normale bedrijfsuitoefening verstrekte kredieten, leningen en bankgaranties uit.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de financiële reikwijdte van de activiteiten die FVNL is aangegaan met onderstaande verbonden partijen:

- Deelnemingen;
- Joint ventures;
- Moedermaatschappij Fortis Insurance N.V.;
- Uiteindelijke moedermaatschappij Fortis N.V.;
- Groepsmaatschappijen Fortis;
- Overige verbonden partijen.

<b>Balansposten met verbonden partijen per 31 december:</b>	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Beleggingen in deelnemingen	326	172	172
Overige activa	1.345	1.741	829
Schuldbewijzen, achtergestelde schulden en overige leningen	2.161	2.505	1.380
Overige passiva	109	184	183
<b>Verrichtingen in de resultatenrekening voor het boekjaar</b>	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Rentebaten	131	140	96
Rentelasten	208	151	120
Verzekeringspremies, netto na herverzekering (verdiend)	20	9	23
Commissiebaten	50	63	28
Overige baten	69	198	238
Operationele, administratieve en overige kosten	154	131	99

## 13 Segment informatie

FVNL is een financiële dienstverlener die actief is in verzekeren. FVNL levert producten en diensten en opereert in marktsegmenten die onderhevig zijn aan verschillende niveaus van winstgevendheid, groeimogelijkheden, toekomstperspectief en risico's.

De segmentrapportage van FVNL reflecteert de volledige economische bijdrage van de verschillende segmenten. FVNL onderscheidt de segmenten Leven en Niet-leven. Het doel van deze rapportage is het volledig alloceren van alle posten in de balans en resultatenrekening aan die segmenten die hiervoor de volledige managementverantwoordelijkheid hebben.

De segmentinformatie wordt opgesteld in overeenstemming met de waarderingsgrondslagen zoals gebruikt voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening van FVNL (zie hiervoor hoofdstuk 2).

Transacties tussen de verschillende segmenten vinden plaats tegen marktconforme condities ('at arm's length').

### 13.1 Verzekeringen

FVNL bewerkt via onafhankelijke tussenpersonen de markt en biedt haar zakelijke en particuliere klanten een breed spectrum van leven-, schade-, zorg- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen alsmede hypotheek- en spaarproducten.

#### Allocatieregels

In overeenstemming met het businessmodel van FVNL worden de dienstverlenende activiteiten van de verzekeringsmaatschappijen niet separaat gerapporteerd.

Het alloceren van balansposten aan segmenten vindt plaats op basis van de aan externe klanten verkochte producten.

Voor balansposten die niet gerelateerd kunnen worden aan verkochte producten aan klanten, wordt een aangepaste toerekeningsmethodologie gehanteerd, die voor alle rapporterende segmenten van toepassing is.

## 13.2 Resultatenrekening van de activiteiten Leven en Niet-leven

	Leven	Niet-leven	Eliminaties	Totaal
<b>Baten, 2007</b>				
Verzekeringspremies	3.108	2.091	-2	5.197
Rentebaten	1.082	157	-6	1.233
Commissiebaten	19	95	0	114
Dividend- en andere beleggingsbaten	276	22	0	298
Overige baten	184	151	0	335
Baten uit beleggingen inzake unit-linked producten	119	0	0	119
Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen	685	83		768
Aandeel in het resultaat van deelnemingen en joint ventures	38	0	0	38
<b>Totale baten</b>	<b>5.511</b>	<b>2.599</b>	<b>-8</b>	<b>8.102</b>
<b>Lasten</b>				
Schadelasten en uitkeringen	-2.831	-1.459	2	-4.288
Commissielasten	-153	-401	0	-554
Afschrijving van materiële en immateriële vaste activa	-62	-6	0	-68
Operationele lasten en personeelslasten	-495	-367	0	-862
Rentelasten	-314	-61	6	-369
Lasten inzake unit-linked producten	-785	0	0	-785
Wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen	-130	-29	0	-159
<b>Totale lasten</b>	<b>-4.770</b>	<b>-2.323</b>	<b>8</b>	<b>-7.085</b>
<b>Winst voor belasting</b>	<b>741</b>	<b>276</b>	<b>0</b>	<b>1.017</b>
Winstbelasting	-67	-44	0	-111
<b>Nettowinst over de periode</b>	<b>674</b>	<b>232</b>	<b>0</b>	<b>906</b>
Nettowinst toewijsbaar aan de minderheidsbelangen	-17	0	0	-17
<b>Nettowinst toewijsbaar aan de aandeelhouders</b>	<b>657</b>	<b>232</b>	<b>0</b>	<b>889</b>
<b>Baten, 2006</b>				
Verzekeringspremies	3.437	1.977	-36	5.378
Rentebaten	1.306	149	-94	1.361
Commissiebaten	50	99	-27	122
Dividend- en andere beleggingsbaten	259	31	0	290
Overige baten	136	44	-36	144
Baten uit beleggingen inzake unit-linked producten	998	0	0	998
Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen	200	19	0	219
Aandeel in het resultaat van deelnemingen en joint ventures	28	3	0	31
<b>Totale baten</b>	<b>6.414</b>	<b>2.322</b>	<b>-193</b>	<b>8.543</b>
<b>Lasten</b>				
Schadelasten en uitkeringen	-3.524	-1.237	49	-4.712
Commissielasten	-212	-392	27	-577
Afschrijving van materiële en immateriële vaste activa	-72	-8	0	-80
Operationele lasten en personeelslasten	-427	-323	23	-727
Rentelasten	-362	-61	94	-329
Lasten inzake unit-linked producten	-1.286	0	0	-1.286
Wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen	-20	-4	0	-24
<b>Totale lasten</b>	<b>-5.903</b>	<b>-2.025</b>	<b>193</b>	<b>-7.735</b>
<b>Winst voor belasting</b>	<b>511</b>	<b>297</b>	<b>0</b>	<b>808</b>
Winstbelasting	-102	-77	0	-179
<b>Nettowinst over de periode</b>	<b>409</b>	<b>220</b>	<b>0</b>	<b>629</b>
Nettowinst toewijsbaar aan de minderheidsbelangen	-5	0	0	-5
<b>Nettowinst toewijsbaar aan de aandeelhouders</b>	<b>404</b>	<b>220</b>	<b>0</b>	<b>624</b>

**13.3 Balans van de activiteiten Leven en Niet-leven**

De balansgegevens gesplitst naar leven en niet-leven zijn per 31 december als volgt:

	Leven	Niet-leven	Eliminaties	Totaal
<b>Activa 31 december 2007</b>				
Geldmiddelen en kasequivalenten	428	115	-60	483
Overige activa en vorderingen	7.324	878	-54	8.148
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	13.059	2.509	0	15.568
Beleggingen tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening	1.169	306	0	1.475
Vastgoedbeleggingen	1.260	413	0	1.673
Beleggingen in deelnemingen en joint ventures	175	10	0	185
Beleggingen inzake unit-linked producten	10.234	0	0	10.234
Herverzekering	35	493	0	528
Materiële vaste activa	206	21	0	227
Goodwill en overige immateriële vaste activa	391	14	0	405
<b>Totaal Activa</b>	<b>34.281</b>	<b>4.759</b>	<b>-114</b>	<b>38.926</b>
Passiva				
Overlopende rente en overige passiva	2.372	273	-11	2.634
Schulden aan banken	1.207	0	0	1.207
Verplichtingen inzake verzekeringscontracten	16.922	3.123	0	20.045
Verplichting inzake unit-linked producten	10.633	0	0	10.633
Overige financieringen	831	135	91	1.057
Acute en latente belastingen	231	47	0	278
Voorzieningen	25	1	0	26
Achtergestelde schulden	91	610	-14	687
<b>Passiva, verplichtingen</b>	<b>32.312</b>	<b>4.189</b>	<b>66</b>	<b>36.567</b>
Eigen vermogen toewijsbaar aan de aandeelhouders	1.969	570	-277	2.262
Minderheidsbelangen	0	0	97	97
<b>Eigen vermogen</b>	<b>1.969</b>	<b>570</b>	<b>-180</b>	<b>2.359</b>
<b>Totaal verplichtingen en eigen vermogen</b>	<b>34.281</b>	<b>4.759</b>	<b>-114</b>	<b>38.926</b>

	Leven	Niet-Leven	Eliminaties	Totaal
<b>Activa 31 december 2006</b>				
Geldmiddelen en kasequivalenten	501	503	0	1.004
Overige activa en vorderingen	7.491	1.096	-39	8.548
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	13.436	2.623	0	16.059
Beleggingen tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening	1.423	326	0	1.749
Vastgoedbeleggingen	1.625	0	0	1.625
Beleggingen in deelnemingen en joint ventures	201	10	0	211
Beleggingen inzake unit-linked producten	9.504	0	0	9.504
Herverzekering	106	462	0	568
Materiële vaste activa	301	28	0	329
Goodwill en overige immateriële vaste activa	408	20	0	428
<b>Totaal Activa</b>	<b>34.996</b>	<b>5.068</b>	<b>-39</b>	<b>40.025</b>
Overlopende rente en overige passiva	2.076	442	-37	2.481
Schulden aan banken	1.690	0	0	1.690
Verplichtingen inzake verzekeringscontracten	17.288	2.947	-2	20.233
Verplichting inzake unit-linked producten	9.797	0	0	9.797
Overige financieringen	1.092	231	0	1.323
Acute en latente belastingen	315	102	0	417
Voorzieningen	26	0	0	26
Achtergestelde schulden	110	637	0	747
<b>Passiva, verplichtingen</b>	<b>32.394</b>	<b>4.359</b>	<b>-39</b>	<b>36.714</b>
Eigen vermogen toewijsbaar aan de aandeelhouders	2.548	709	0	3.257
Minderheidsbelangen	54	0	0	54
<b>Eigen vermogen</b>	<b>2.602</b>	<b>709</b>	<b>0</b>	<b>3.311</b>
<b>Totaal verplichtingen en eigen vermogen</b>	<b>34.996</b>	<b>5.068</b>	<b>-39</b>	<b>40.025</b>

# Toelichting op de balans

## 14 Geldmiddelen en kasequivalenten

Onder kasmiddelen zijn direct beschikbare kasgelden en andere financiële instrumenten met een looptijd van minder dan drie maanden, na de datum van verkrijging, inbegrepen. De kasmiddelen bestaan per 31 december uit:

	2007	2006	2005
Geldmiddelen	0	0	1
Vorderingen op banken	561	682	1.058
Overige	-78	322	-501
<b>Totaal</b>	<b>483</b>	<b>1.004</b>	<b>558</b>

## 15 Overige activa en vorderingen

De overige activa en vorderingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	183	160	123
Vorderingen op banken	943	1.177	1.195
Vorderingen op klanten	4.592	4.887	5.330
Handels- en overige vorderingen	1.095	1.029	995
Overlopende rente en overige activa	1.335	1.295	1.438
<b>Overige activa en vorderingen</b>	<b>8.148</b>	<b>8.548</b>	<b>9.081</b>

### 15.1 Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden

De afgeleide financiële instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Afgeleide financiële instrumenten:			
Niet-beursgenoteerd	181	149	122
Beursgenoteerd	2	11	1
<b>Totaal afgeleide financiële instrumenten</b>	<b>183</b>	<b>160</b>	<b>123</b>

De details van de derivaten zijn beschreven in hoofdstuk 28 'Derivaten'. In hoofdstuk 29 'Reële waarden van financiële activa en financiële passiva' wordt een nadere toelichting gegeven op de berekening van de reële waarden.

De hedging-strategieën staan in hoofdstuk 6, 'Risicomanagement', beschreven.

### 15.2 Vordering op banken

Op 31 december zijn de vorderingen op banken als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Rentedragende deposito's	179	188	105
Leningen en voorschotten	606	835	942
Overig	158	154	148
<b>Totaal vorderingen op banken</b>	<b>943</b>	<b>1.177</b>	<b>1.195</b>

De vorderingen op banken betreffen zakelijke leningen en deposito's. Ze worden gewaardeerd tegen geamortiseerde waarde, indien nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.



### 15.3 Vordering op klanten

De vorderingen op klanten zijn per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
Overheid en officiële instellingen	436	463	573
Hypothecaire leningen	2.366	2.616	2.860
Leningen voor particuliere doeleinden	0	163	377
Leningen voor zakelijke doeleinden	1.808	1.692	1.580
Effecten leentransacties	0	0	1
Polisbeleningen	16	18	19
<b>Totaal vorderingen op klanten</b>	<b>4.626</b>	<b>4.952</b>	<b>5.410</b>
Minus bijzondere waardeverminderingen			
- Specifieke kredietrisico's	-31	-65	-80
- Bestaande maar niet gerapporteerde (IBNR)	-3	0	0
<b>Netto vorderingen op klanten</b>	<b>4.592</b>	<b>4.887</b>	<b>5.330</b>

De leningen betreffen zakelijke kredietverleningen en worden gewaardeerd tegen nominale waarde, indien nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

### 15.4 Handels- en overige vorderingen

De handels- en overige vorderingen zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Vorderingen op verzekeringnemers	313	321	179
Operationele lease vorderingen	1	1	1
Vorderingen op intermediairs	121	145	168
Vorderingen uit hoofde van herverzekeringsacties	221	217	153
Overig	462	382	527
<b>Totaal, bruto</b>	<b>1.118</b>	<b>1.066</b>	<b>1.028</b>
Bijzondere waardevermindering	-23	-37	-33
<b>Totaal</b>	<b>1.095</b>	<b>1.029</b>	<b>995</b>

De overige vorderingen hebben onder andere betrekking op BTW en andere indirecte belastingen.

### 15.5 Overlopende rente en overige activa

De overlopende rente en overige activa zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Geactiveerde acquisitiekosten	678	689	709
Overlopende investerings- en renteopbrengsten	435	395	411
Gebouwen gehouden voor verkoop	173	128	72
Latente belasting vorderingen	17	12	192
Acute belasting vorderingen	7	8	2
Overig	42	63	52
<b>Totaal, bruto</b>	<b>1.352</b>	<b>1.295</b>	<b>1.438</b>
Bijzondere waardevermindering	-17	0	0
<b>Totaal</b>	<b>1.335</b>	<b>1.295</b>	<b>1.438</b>

Alle aan- en verkopen van financiële activa met verplichte levering binnen een tijdsbestek dat is voorgeschreven door regelgeving of marktconventie worden opgenomen op de transactiedatum. Dit is de datum waarop FVNL toetreedt tot de contractuele bepalingen van het instrument. De regel 'overig' omvat hoofdzakelijk het saldo van de tijdelijke verschillen tussen de bedragen op de aankoopdatum en de leveringsdatum.

De bijzondere waardevermindering in 2007 van euro 17 miljoen heeft betrekking op de gebouwen gehouden voor verkoop.

**Wijziging in de geactiveerde acquisitiekosten**

Het verloop van de geactiveerde acquisitiekosten in verband met verzekeringscontracten over het jaar is als volgt:

	2007	2006	2005
<b>Balans per 1 januari</b>	<b>689</b>	<b>709</b>	<b>702</b>
Geactiveerde acquisitiekosten	118	123	103
Afschrijvingen	-130	-128	-129
Aankoop groepsmaatschappijen	0	9	9
Andere aanpassingen waaronder omrekeningsverschillen	1	-24	24
<b>Balans per 31 december</b>	<b>678</b>	<b>689</b>	<b>709</b>

## 16 Beleggingen

Binnen de gedefinieerde beleggingsstrategieën worden financiële activa en passiva, inclusief derivaten, samengebracht in specifieke portefeuilles. De performance en het risico hiervan worden beheerd en geëvalueerd op basis van de reële waarde.

De samenstelling van de beleggingen is per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
<i>Beleggingen</i>			
Voor verkoop beschikbaar	15.781	16.164	14.910
Reële waarde via de resultatenrekening	1.475	1.749	1.585
Vastgoedbeleggingen	1.711	1.654	1.412
Beleggingen in deelnemingen en joint ventures	185	211	214
<b>Totaal, bruto</b>	<b>19.152</b>	<b>19.778</b>	<b>18.121</b>
Bijzondere waardeverminderingen	-251	-134	-165
<b>Totaal</b>	<b>18.901</b>	<b>19.644</b>	<b>17.956</b>

### 16.1 Beleggingen beschikbaar voor verkoop

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs en de hieraan gerelateerde onrealiseerde winsten en verliezen van de beleggingen beschikbaar voor verkoop zijn per 31 december als volgt:

	Historische geamortiseerde kostprijs	Herwaardering	Bijzondere waarde vermindering	Reële waarden
<b>31 december 2007</b>				
<i>Beleggingen beschikbaar voor verkoop</i>				
Kortlopend overheidspapier en overig verdisconteerbaar papier	49	0	0	49
Overheidsobligaties	3.495	-38	0	3.457
Obligaties uitgegeven door ondernemingen	7.824	-387	-17	7.420
Schuldbewijzen gedekt door hypotheek	333	-9	0	324
Schuldbewijzen gedekt door andere activa	656	-26	-109	521
Private equities en durfkapitaal	13	112	-1	124
Overige aandelen	2.453	725	-86	3.092
Overige beleggingen	581	0	0	581
<b>Totaal</b>	<b>15.404</b>	<b>377</b>	<b>-213</b>	<b>15.568</b>

	Historische geamortiseerde kostprijs	Herwaardering	Bijzondere waarde vermindering	Reële waarden
<b>31 december 2006</b>				
<i>Beleggingen beschikbaar voor verkoop</i>				
Kortlopend overheidspapier en overig verdisconteerbaar papier				
	99	0	0	99
Overheidsobligaties	3.767	57	0	3.824
Obligaties uitgegeven door ondernemingen	6.657	114	0	6.771
Schuldbewijzen gedekt door hypotheek	379	0	0	379
Schuldbewijzen gedekt door andere activa	688	-2	-1	685
Private equities en durfkapitaal	80	83	-14	149
Overige aandelen	2.411	1.283	-90	3.604
Overige beleggingen	548	0	0	548
<b>Totaal</b>	<b>14.629</b>	<b>1.535</b>	<b>-105</b>	<b>16.059</b>

**31 december 2005***Beleggingen beschikbaar voor verkoop*

Kortlopend overheidspapier en overig

verdisconteerbaar papier	0	0	0	0
Overheidsobligaties	3.646	244	0	3.890
Obligaties uitgegeven door ondernemingen	6.323	410	-3	6.730
Schuldbewijzen gedekt door hypotheek	22	2	0	24
Schuldbewijzen gedekt door andere activa	570	0	0	570
Private equities en durfkapitaal	182	29	-13	198
Overige aandelen	2.111	819	-119	2.811
Overige beleggingen	552	0	0	552
<b>Totaal</b>	<b>13.406</b>	<b>1.504</b>	<b>-135</b>	<b>14.775</b>

**Bijzondere waardeverminderingen van beleggingen beschikbaar voor verkoop**

De volgende tabel toont de wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen van beleggingen beschikbaar voor verkoop:

	2007	2006	2005
<b>Balans per 1 januari</b>	<b>-105</b>	<b>-135</b>	<b>-267</b>
Toename bijzondere waardeverminderingen	-139	-3	-8
Vrijval door verkoop bijzondere waardeverminderingen	0	34	139
Omrekeningsverschillen en andere aanpassingen	31	-1	1
<b>Balans per 31 december</b>	<b>-213</b>	<b>-105</b>	<b>-135</b>

**16.2 Beleggingen tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening**

Een nadere toelichting op de beleggingen welke tegen reële waarde worden gehouden met verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen in de resultatenrekening is per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
Schuldbewijzen gedekt door overige activa	1.475	1.749	1.585
<b>Totaal</b>	<b>1.475</b>	<b>1.749</b>	<b>1.585</b>

De schuldbewijzen gedekt door overige activa zijn voornamelijk synthetische Collateralized Debt Obligations met besloten derivaten. De daling in 2007 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de afwaardering van de CDO's als gevolg van het veranderen van de marktomstandigheden in het tweede halfjaar van 2007.

### 16.3 Vastgoed beleggingen

Beleggingen in vastgoed hebben met name betrekking op landerijen, woningen, kantoren, en winkels en parkeergarages, primair in Nederland. De beleggingen in vastgoed zijn per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>2.022</b>	<b>1.769</b>	<b>1.586</b>
Toevoegingen	133	870	245
Verbeteringen	9	4	2
Terugname door desinvesteringen	-163	-544	-64
Overdracht naar (van) onroerend goed voor eigen gebruik	121	-77	0
Overig	-48	0	0
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>2.074</b>	<b>2.022</b>	<b>1.769</b>
<b>Cumulatieve afschrijving per 1 januari</b>	<b>-368</b>	<b>-357</b>	<b>-289</b>
Afschrijvingen	-29	-36	-43
Terugname afschrijvingen door desinvesteringen	14	25	3
Overige mutaties	20	0	-28
<b>Cumulatieve afschrijving per 31 december</b>	<b>-363</b>	<b>-368</b>	<b>-357</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>-29</b>	<b>-30</b>	<b>-61</b>
Toename van bijzondere waardeverminderingen	-16	-4	-1
Terugname bijzondere waardeverminderingen	7	5	1
Overige	0	0	31
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>-38</b>	<b>-29</b>	<b>-30</b>
<b>Netto vastgoedbeleggingen</b>	<b>1.673</b>	<b>1.625</b>	<b>1.382</b>

De afschrijvingen op gebouwen worden berekend volgens de lineaire methode. De kosten over de geschatte levensduur worden afgeschreven tot de restwaarde. De vastgoedbeleggingen zijn gesplitst in de componenten grond, casco, buitenschild, installaties, inrichting (zowel ruwe afwerking en detailafwerking) en erfpacht.

De maximale levensduur van de componenten is te vinden in de grondslagen voor financiële verslaggeving in het onderdeel materiële vaste activa (hoofdstuk 2.19).

De reële waarde van vastgoedbeleggingen bedraagt ultimo 2007 euro 3.059 (ultimo 2006 euro 2.927 miljoen en ultimo 2005 euro 2.647 miljoen).

### 16.4 Beleggingen in deelnemingen en joint ventures

Een overzicht van de belangrijkste beleggingen in deelnemingen en joint ventures is als volgt:

	2007	2006	2005
<i>Joint ventures</i>			
Deltafort	149	171	175
<i>Deelnemingen</i>			
Overige	36	40	39
<b>Totaal</b>	<b>185</b>	<b>211</b>	<b>214</b>

De belangen van FVNL in de deelnemingen en joint ventures zijn per 31 december als volgt:

	Totaal activa	Totaal passiva	Totaal baten	Totaal lasten
<b>2007</b>				
Deltafort	149	0	12	0
Overige	229	188	294	252
<b>2006</b>				
Deltafort	171	0	11	0
Overige	224	181	292	271
<b>2005</b>				
Deltafort	175	0	9	0
Overige	145	106	166	147

## 17 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	113	114	121
Inventaris en motorrijtuigen	12	10	42
Gebouwen in aanbouw	102	205	0
<b>Totaal</b>	<b>227</b>	<b>329</b>	<b>163</b>

Met ingang van 2006 zijn vastgoedbeleggingen in aanbouw opgenomen bij de materiële vaste activa.

### Wijzigingen in de materiële vaste activa

De wijzigingen in de materiële vaste activa kunnen voor de jaren 2006 en 2005 als volgt worden weergegeven:

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Inventaris en motorrijtuigen	Gebouwen in aanbouw	Totaal
<b>2007</b>				
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>187</b>	<b>110</b>	<b>205</b>	<b>502</b>
Toevoegingen	-4	11	18	25
Terugname door desinvesteringen	0	-3	0	-3
Overdracht van vastgoedbeleggingen	0	0	-121	-121
Overig	8	-1	0	7
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>191</b>	<b>117</b>	<b>102</b>	<b>410</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>-73</b>	<b>-100</b>	<b>0</b>	<b>-173</b>
Afschrijvingen	-5	-9	0	-14
Terugname door desinvesteringen	0	3	0	3
Overig	0	1	0	1
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>-78</b>	<b>-105</b>	<b>0</b>	<b>-183</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Bijzondere waardeverminderingen ten laste van het resultaat	0	0	0	0
Terugname bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Netto materiële vaste activa</b>	<b>113</b>	<b>12</b>	<b>102</b>	<b>227</b>

## 2006

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Inventaris en motor- rijtuigen	Gebouwen in aanbouw	Totaal
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>189</b>	<b>173</b>	<b>0</b>	<b>362</b>
Toevoegingen	2	4	128	134
Terugname door desinvesteringen	-4	-70	0	-74
Overdracht van vastgoedbeleggingen	0	0	77	77
Overig	0	3	0	3
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>187</b>	<b>110</b>	<b>205</b>	<b>502</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>-68</b>	<b>-131</b>	<b>0</b>	<b>-199</b>
Afschrijvingen	-5	-11	0	-16
Terugname door desinvesteringen	0	44	0	44
Overig	0	-2	0	-2
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>-73</b>	<b>-100</b>	<b>0</b>	<b>-173</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Bijzondere waardeverminderingen ten laste van het resultaat	0	0	0	0
Terugname bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Netto materiële vaste activa</b>	<b>114</b>	<b>10</b>	<b>205</b>	<b>329</b>
<b>2005</b>				
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>202</b>	<b>159</b>	<b>0</b>	<b>361</b>
Toevoegingen	4	26	0	30
Terugname door desinvesteringen	-7	-12	0	-19
Overdracht van vastgoedbeleggingen	0	0	0	0
Overig	-10	0	0	-10
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>189</b>	<b>173</b>	<b>0</b>	<b>362</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>-64</b>	<b>-124</b>	<b>0</b>	<b>-188</b>
Afschrijvingen	-4	-14	0	-18
Terugname door desinvesteringen	0	12	0	12
Overig	0	-5	0	-5
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>-68</b>	<b>-131</b>	<b>0</b>	<b>-199</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Bijzondere waardeverminderingen ten laste van het resultaat	0	0	0	0
Terugname bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Netto materiële vaste activa</b>	<b>121</b>	<b>42</b>	<b>0</b>	<b>163</b>

De afschrijvingen op gebouwen worden berekend volgens de lineaire methode. Daarbij worden de kosten over de geschatte levensduur afgeschreven tot de restwaarde. De terreinen en gebouwen voor eigen gebruik zijn gesplitst in de componenten grond, casco, buitenschil, installaties en inrichting (zowel ruwe afwerking als detailafwerking). De maximale levensduur van de componenten is te vinden in de grondslagen voor financiële verslaggeving in het onderdeel materiële vaste activa (hoofdstuk 2.19).

IT, kantoor- en andere apparatuur en motorrijtuigen worden afgeschreven over hun respectievelijke levensduur die individueel worden vastgesteld. Als algemene regel zijn de restwaarden op nul gesteld.

De reële waarde van de terreinen en gebouwen voor eigen gebruik bedraagt ultimo 2007 euro 241 miljoen (ultimo 2006: euro 237 miljoen, ultimo 2005 euro 260 miljoen).

## 18 Goodwill en overige immateriële vaste activa

Per 31 december zijn de immateriële vaste activa als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Goodwill	36	26	1
Waarde van verworven activiteiten (VOBA)	363	385	405
Software en overige immateriële vaste activa	6	17	8
<b>Totaal goodwill en overige immateriële vaste activa</b>	<b>405</b>	<b>428</b>	<b>414</b>

### Wijzigingen in goodwill en overige immateriële vaste activa

De wijzigingen in goodwill en overige immateriële vaste activa kunnen voor 2006 en 2005 als volgt worden weergegeven:

2007	Goodwill	Waarde van verworven activiteiten (VOBA)	Software en overige vaste immateriële activa	Totaal
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>31</b>	<b>500</b>	<b>56</b>	<b>587</b>
Aankoop groepsmaatschappijen	11	0	-7	4
Overig	-1	2	-5	-4
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>41</b>	<b>502</b>	<b>44</b>	<b>587</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>-113</b>	<b>-39</b>	<b>-152</b>
Afschrijvingen	0	-20	-4	-24
Overig	0	-1	6	5
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>-134</b>	<b>-37</b>	<b>-171</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>-5</b>	<b>-2</b>	<b>0</b>	<b>-7</b>
Bijzondere waardeverminderingen	0	-3	-1	-4
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>-5</b>	<b>-5</b>	<b>-1</b>	<b>-11</b>
<b>Netto immateriële vaste activa</b>	<b>36</b>	<b>363</b>	<b>6</b>	<b>405</b>

2006	Goodwill	Waarde van verworven activiteiten (VOBA)	Software en overige vaste immateriële activa	Totaal
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>2</b>	<b>502</b>	<b>33</b>	<b>537</b>
Aankoop groepsmaatschappijen	25	0	15	40
Overig	4	-2	8	10
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>31</b>	<b>500</b>	<b>56</b>	<b>587</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>-97</b>	<b>-25</b>	<b>-122</b>
Afschrijvingen	0	-20	-9	-29
Overig	0	4	-5	-1
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>-113</b>	<b>-39</b>	<b>-152</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-1</b>
Bijzondere waardeverminderingen	-4	-2	0	-6
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>-5</b>	<b>-2</b>	<b>0</b>	<b>-7</b>
<b>Netto immateriële vaste activa</b>	<b>26</b>	<b>385</b>	<b>17</b>	<b>428</b>
<b>2005</b>				
<b>Kostprijs per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>493</b>	<b>25</b>	<b>518</b>
Aankoop groepsmaatschappijen	2	9	8	19
Overig	0	0	0	0
<b>Kostprijs per 31 december</b>	<b>2</b>	<b>502</b>	<b>33</b>	<b>537</b>
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>-76</b>	<b>-20</b>	<b>-96</b>
Afschrijvingen	0	-21	-5	-26
Overig	0	0	0	0
<b>Cumulatieve afschrijvingen per 31 december</b>	<b>0</b>	<b>-97</b>	<b>-25</b>	<b>-122</b>
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 1 januari</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Bijzondere waardeverminderingen	-1	0	0	-1
<b>Bijzondere waardeverminderingen per 31 december</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-1</b>
<b>Netto immateriële vaste activa</b>	<b>1</b>	<b>405</b>	<b>8</b>	<b>414</b>

De immateriële vaste activa worden afgeschreven naar gelang de verwachte levensduur. Op goodwill vindt in overeenstemming met IFRS geen afschrijving plaats. Ten minste jaarlijks vindt een beoordeling plaats of van een bijzondere waardevermindering sprake is door het vergelijken van de boekwaarde met de reële waarde.

In het algemeen hebben zowel software als overige immateriële vaste activa een levensduur van maximaal 3 jaar.

#### Afschrijvingsschema van Waarde van verworven activiteiten (VOBA)

VOBA wordt opgenomen op het moment van acquisitie van een verzekeringsbedrijf of een verzekeringsportefeuille. VOBA wordt afgeschreven over de verwachte looptijd van de verkregen portefeuille. Daarnaast wordt ten minste jaarlijks beoordeeld of van een bijzondere waardevermindering sprake is. Dit gebeurt door het vergelijken van de boekwaarde met de reële waarde. Het verwachte afschrijvingsschema voor toekomstige jaren ziet er als volgt uit:



Geschatte afschrijving van VOBA	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>Later</b>
	19	20	20	19	19	266

## 19 Overlopende rente en overige passiva

De overlopende rente en overige passiva zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Derivaten aangehouden voor afdekking	1	1	0
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	22	25	28
Schuldbewijzen	5	5	5
Schulden aan klanten	16	13	84
Overlopende rente en overige passiva	2.590	2.437	2.591
<b>Totaal</b>	<b>2.634</b>	<b>2.481</b>	<b>2.708</b>

### 19.1 Schulden aan klanten

De schulden aan klanten zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Depots van herverzekeraars	5	6	76
Overige schulden	11	7	8
<b>Totaal</b>	<b>16</b>	<b>13</b>	<b>84</b>

### 19.2 Overlopende rente en overige passiva

Per 31 december is de samenstelling van de overlopende rente en overige passiva als volgt:

	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Latente opbrengsten	6	5	9
Overlopende rente	124	110	139
Overlopende kosten	1	3	136
Derivaten aangehouden voor afdekkingsdoeleinden	1	1	0
Overige personeelsvoordelen	108	89	151
Pensioenverplichtingen	486	434	409
Handelsschulden	179	184	85
Schulden aan agenten, polishouders en tussenpersonen	791	765	660
BTW en overige te betalen belastingen	2	6	7
Te betalen dividend	2	0	1
Schulden aan herverzekeraars	91	117	80
Overige schulden	799	723	914
<b>Totaal</b>	<b>2.590</b>	<b>2.437</b>	<b>2.591</b>

Nadere details over de pensioenverplichtingen zijn te vinden in hoofdstuk 8 'Vergoedingen na uitdiensttreding en andere lange termijn personeelsbeloningen'. Overige personeelsvoordelen hebben onder meer betrekking op overige lange termijn personeelsbeloningen (zie hoofdstuk 8), sociale lasten, afvloeiingsregelingen en opgebouwde vakantierechten.

Alle aan- en verkopen van financiële activa met verplichte levering binnen een tijdsbestek dat is voorgeschreven door regelgeving of marktconventie worden opgenomen op de transactiedatum. Dit is de datum waarop FVNL toetreedt tot de contractuele bepalingen van het instrument.

## 20 Schulden aan banken

De schulden aan banken zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
<i>Bank deposito's:</i>			
Direct opeisbaar	0	121	0
Termijndeposito's	0	567	0
<b>Totaal deposito's</b>	<b>0</b>	<b>688</b>	<b>0</b>
Uitgeleende effecten	1.207	1.000	0
Overig	0	2	0
<b>Totaal</b>	<b>1.207</b>	<b>1.690</b>	<b>0</b>

Er is geen significant verschil tussen de boekwaarde van de passiva gehouden tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening en de nominale waarde van deze passiva.

De uitgeleende effecten bestaan uit twee deposito's en een lening, te weten:

- Deposito: euro 439 miljoen, vervaldatum 21 januari 2008, rente 4,5592%;
- Deposito: 168 miljoen, vervaldatum 7 februari 2008, rente 4,58%; en
- Lening: euro 600 miljoen, vervaldatum 21 januari 2008, rente 4,735%.

### Contractuele looptijd van deposito's van banken

De contractuele looptijd van deposito's welke door banken worden aangehouden is per 31 december als volgt:

	2007	2006	2005
Aflopend in 2008	0	0	0
Aflopend in 2007	0	688	0
Aflopend in 2006	0	0	0

## 21 Verplichtingen inzake verzekeringscontracten

De verplichtingen inzake verzekeringscontracten zijn per 31 december als volgt:

	2007			2006			2005		
	Leven	Niet- Leven	Totaal	Leven	Niet- Leven	Totaal	Leven	Niet- Leven	Totaal
<b>Bruto</b>									
Verplichting voor toekomstige uitkeringen	17.280	0	17.280	17.168	0	17.168	16.852	0	16.852
Verplichting voor schaden	0	2.570	2.570	0	2.416	2.416	0	2.399	2.399
Niet-verdiende premies	0	550	550	0	532	532	0	528	528
Verplichting voor winstdeling	20	0	20	24	0	24	7	0	7
Aanpassing shadow accounting	-378	3	-375	94	-1	93	540	17	557
	<b>16.922</b>	<b>3.123</b>	<b>20.045</b>	<b>17.286</b>	<b>2.947</b>	<b>20.233</b>	<b>17.399</b>	<b>2.944</b>	<b>20.343</b>
Herverzekering	-35	-493	-528	-106	-462	-568	-223	-491	-714
<b>Netto</b>	<b>16.887</b>	<b>2.630</b>	<b>19.517</b>	<b>17.180</b>	<b>2.485</b>	<b>19.665</b>	<b>17.176</b>	<b>2.453</b>	<b>19.629</b>

Het verloop van de verplichtingen inzake verzekeringscontracten kan als volgt worden weergegeven:

	<b>Levensverzekerings- contracten</b>
<b>Balans per 1 januari 2005</b>	<b>16.611</b>
Toevoegingen ten laste van de resultatenrekening	539
Aanpassing shadow accounting	26
<b>Balans per 31 december 2005</b>	<b>17.176</b>
Toevoegingen ten laste van de resultatenrekening	450
Aanpassing shadow accounting	-446
<b>Balans per 31 december 2006</b>	<b>17.180</b>
Toevoegingen ten laste van de resultatenrekening	179
Aanpassing shadow accounting	-472
<b>Balans per 31 december 2007</b>	<b>16.887</b>

## 22 Verplichtingen inzake unit-linked producten

Het verloop van de verplichtingen inzake unit-linked producten op basis van verzekeringscontracten is als volgt:

	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
<b>Balans per 1 januari</b>	<b>9.797</b>	<b>8.658</b>	<b>6.986</b>
Premies	785	1.062	1.034
Overige mutaties	51	77	638
<b>Balans per 31 december</b>	<b>10.633</b>	<b>9.797</b>	<b>8.658</b>

In de overige mutaties zijn onder andere waardeveranderingen van beleggingen, rente en dividendinkomsten en afkopen verantwoord.

## 23 Overige financieringen

De overige financieringen zijn per 31 december als volgt:

	<b>2007</b>	<b>2006</b>	<b>2005</b>
Overig	1.057	1.323	1.139
<b>Totaal overige financieringen</b>	<b>1.057</b>	<b>1.323</b>	<b>1.139</b>

Deze post heeft voornamelijk betrekking op onderhands geplaatste leningen. Tegenover de uitstaande onderhands geplaatste leningen heeft FVNL activa (beleggingsactiva en activa aangehouden voor handelsdoeleinden) in onderpand gegeven aan Fortis Bank voor een bedrag van circa euro 1.000 miljoen

## 24 Acute en latente belastingen

De belastingpositie kan als volgt worden samengevat:

	2007			2006			2005		
	Acuut	Latent	Totaal	Acuut	Latent	Totaal	Acuut	Latent	Totaal
Activa	7	17	24	8	12	20	2	192	194
Passiva	37	241	278	224	193	417	446	141	587
<b>Netto positie</b>	<b>-30</b>	<b>-224</b>		<b>-216</b>	<b>-181</b>		<b>-444</b>	<b>51</b>	

De acute en latente belastingvorderingen zijn begrepen onder 'Overlopende rente en overige activa' (hoofdstuk 15.5).

	2007	2006	Balans 2005
<i>Latente belastingvorderingen:</i>			
Activa aangehouden voor handelsdoeleinden (handelsportefeuille effecten/afgeleide financiële instrumenten/overige handelsactiva)	10	2	1
Beleggingen (tot einde looptijd aangehouden/beschikbaar voor verkoop)	40	1	1
Vastgoedbeleggingen	4	0	1
Materiële vaste activa	0	3	4
Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	0	1	1
Verzekeringsspolis en claimreserves	140	278	456
Waardeverminderingen op leningen	0	0	-1
Schuldbewijzen en achtergestelde schulden	0	1	5
Voorzieningen voor pensioenen en uitkeringen na uitdiensttreding	33	66	75
Overige voorzieningen	1	3	5
Overlopende kosten en vooruit ontvangen opbrengsten	17	8	2
Niet-aangewende compensabele verliezen	0	0	0
Overig	7	18	177
<b>Bruto latente belastingvorderingen</b>	<b>252</b>	<b>381</b>	<b>727</b>
Afschrijving van latente belastingvorderingen	0	0	0
<b>Totaal latente belastingvorderingen, na afschrijvingen</b>	<b>252</b>	<b>381</b>	<b>727</b>

	2007	2006	Balans 2005
<i>Latente belastingverlichtingen:</i>			
Handelsactiva (handelsportefeuille effecten/afgeleide financiële instrumenten/overige handelsactiva)	25	5	5
Handelsschulden (verkochte effecten/ afgeleide financiële instrumenten/overige handelsschulden)	0	0	6
Beleggingen (tot einde looptijd/beschikbaar voor verkoop)	31	214	299
Vastgoedbeleggingen	35	39	25
Materiële vaste activa	166	138	157
Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	0	0	0
Vorderingen op klanten	0	0	2
Schuldbewijzen en achtergestelde leningen	0	0	0
Overige voorzieningen	2	-1	-3
Vooruit betaalde kosten en overlopende activa	137	132	173
Overig	80	35	12
<b>Totaal latente belastingverplichtingen</b>	<b>476</b>	<b>562</b>	<b>676</b>
<b>Netto latente belastingen</b>	<b>-224</b>	<b>-181</b>	<b>51</b>

Aangezien latente winstbelastingen gesaldeerd mogen worden naar fiscale regimes, zijn deze als volgt in de balans gepresenteerd:

	2007	2006	2005
Latente belastingvorderingen	17	12	192
Latente belastingschulden	241	193	141
<b>Netto latente belastingen</b>	<b>-224</b>	<b>-181</b>	<b>51</b>

	2007	Resultatenrekening	
	2007	2006	2005
<i>Latente belastingvorderingen:</i>			
Activa aangehouden voor handelsdoeleinden (handelsportefeuille effecten/afgeleide financiële instrumenten/overige handelsactiva)	0	2	1
Beleggingen (tot einde looptijd aangehouden/beschikbaar voor verkoop)	4	-4	0
Vastgoedbeleggingen	1	-1	0
Materiële vaste activa	0	0	3
Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	0	0	1
Verzekeringsspolis en claimreserves	-46	-60	-11
Waardeverminderingen op leningen	-1	0	1
Schuldbewijzen en achtergestelde schulden	-1	-4	-9
Voorzieningen voor pensioenen en uitkeringen na uitdiensttreding	-33	-10	76
Overige voorzieningen	-2	-2	-5
Overlopende kosten en vooruit ontvangen opbrengsten	9	6	1
Niet aangewende compensabele verliezen	0	0	0
Overig	-3	-152	0
<b>Bruto latente belastingvorderingen</b>	<b>-72</b>	<b>-225</b>	<b>58</b>
Afschrijving van latente belastingvorderingen	0	0	0
<b>Totaal latente belastingvorderingen, na afschrijvingen</b>	<b>-72</b>	<b>-225</b>	<b>58</b>

	Resultatenrekening		
	2007	2006	2005
<i>Latente belastingverlichtingen:</i>			
Handelsactiva (handelsportefeuille effecten/afgeleide financiële instrumenten/overige handelsactiva)	-20	0	0
Handelsschulden (verkochte effecten/ afgeleide financiële instrumenten/overige handelsschulden)	0	6	2
Beleggingen (tot einde looptijd/beschikbaar voor verkoop)	42	14	-8
Vastgoedbeleggingen	3	-14	7
Materiële vaste activa	-28	15	-1
Immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	0	0	1
Vorderingen op klanten	1	3	-20
Schuldbewijzen en achtergestelde leningen	0	0	-4
Overige voorzieningen	-3	-2	12
Vooruit betaalde kosten en overlopende activa	6	41	-30
Overig	-54	-28	56
<b>Totaal latente belastingverplichtingen</b>	<b>-53</b>	<b>35</b>	<b>15</b>
<b>Latente belastingopbrengsten</b>	<b>-125</b>	<b>-190</b>	<b>73</b>

De eindgetallen van de latente belastingopbrengsten sluiten aan bij hoofdstuk 39 'Winstbelasting'.

## 25 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	2007	2006	2005
<b>Balans per 1 januari</b>	<b>26</b>	<b>39</b>	<b>51</b>
Bijkomende voorziene bedragen	9	9	9
Terugname niet gebruikte bedragen	0	-1	0
Aanwendungen in de loop van het jaar	-10	-28	-26
Overig	1	7	5
<b>Balans per 31 december</b>	<b>26</b>	<b>26</b>	<b>39</b>

De voorzieningen bestaan uit voorzieningen voor:

- Fiscale en juridische zaken.
- Voortijdig vertrek van personeel.
- Verhoging van de kwaliteit van het management zoals aangekondigd eind 2005.

De voorziening voor juridische zaken is gebaseerd op de best mogelijke schattingen zoals beschikbaar op jaareinde. Daarbij wordt rekening gehouden met de adviezen van juridische adviseurs. Het tijdstip van de uitgaande kasstromen die samenhangen met deze voorzieningen is per definitie onzeker. Dit gezien de onvoorspelbaarheid van de uitkomst van en de tijd die gemoeid is met het afwikkelen van geschillen.

De voorzieningen voor voortijdig vertrek zijn gebaseerd op overeenkomsten in de collectieve arbeidsovereenkomst en worden getroffen bij het afsluiten hiervan. De uitgaande kasstromen hebben dezelfde tijds horizon als de collectieve arbeidsovereenkomst.

## 26 Achtergestelde schulden

De achtergestelde schulden kunnen per 31 december als volgt gespecificeerd worden:

	2007	2006	2005
Perpetuele leningen	0	0	540
Overige leningen	687	747	771
<b>Totaal</b>	<b>687</b>	<b>747</b>	<b>1.311</b>

De achtergestelde leningen hebben betrekking op:

- Perpetuele leningen in euro's zijn in 2006 afgelost (2005: euro 540,0 miljoen) Het rentepercentage bedroeg 6,6% (2005: 6,6%);
- Overige achtergestelde leningen voor euro 687 miljoen (2006: euro 747 miljoen en 2005: euro 771 miljoen) met een gemiddeld rentepercentage van 5,5% (2006: 5,6% en 2005: 6,1%).

## 27 Niet-cumulatieve gegarandeerde Trust Capital Securities

Ter versterking van de kapitaalbasis van het verzekeringsbedrijf heeft FVNL in april 1999 niet-cumulatieve gegarandeerde Trust Capital Securities uitgegeven voor euro 650 miljoen. Daartoe is speciaal een dochtermaatschappij opgericht in de Verenigde Staten. Deze dochtermaatschappij mag uitsluitend schulden of andere effecten bezitten die groepsmaatschappijen van FVNL verschuldigd zijn. De Trust Capital Securities zijn gegarandeerd door moedermaatschappijen en hebben een eeuwigdurende looptijd. Na tien jaar mag FVNL echter overgaan tot contante aflossing op de betaaldatum.

De emissie bestond uit drie tranches:

- Een tranche van euro 400 miljoen met een variabele coupon van 3-maands Euribor plus 1,30% voor de eerste tien jaar en een rentepercentage van 3-maands Euribor plus 2,30% in de jaren daarna;
- Een tranche van euro 200 miljoen met een vaste coupon van 5,50% voor de eerste tien jaar en een rentepercentage van 3-maands Euribor plus 2,30% in de jaren daarna;
- Een tranche van euro 50 miljoen met een vast rentepercentage van 6,25% per jaar. Dit geldt voor de gehele looptijd van het instrument dat is geclassificeerd als minderheidsbelang (zie hiervoor hoofdstuk 5 'Minderheidsbelangen').

De tranche van euro 50 miljoen is gerubriceerd als minderheidsbelang. De tranches van respectievelijk euro 400 miljoen en euro 200 miljoen zijn gerubriceerd als achtergestelde schulden. Dit omdat FVNL de verwachting heeft dat deze tranches op de contractuele rentewijzigingsdatum afgelost zullen worden.

## 28 Derivaten

Onder derivaten worden swaps, futures, termijncontracten en optiecontracten verstaan. De waarde van alle derivaattypen wordt afgeleid van onderliggende rentetarieven, valutakoersen, goederenprijzen of aandelenkoersen.

Een derivatencontract kan op een beurs of over-the-counter ('OTC') worden verhandeld. Ter beurser verhandelde derivaten, zoals futures en opties, zijn gestandaardiseerd. Ze brengen door de margeverplichtingen, die door de verschillende beurzen opgelegd worden, over het algemeen geen significant tegenpartijrisico met zich mee. Over-the-counter verhandelde derivatencontracten worden onderling door contractpartijen overeengekomen. Onder overige derivaten vallen de in sommige contracten besloten ('embedded') derivaten. Het hybride (gecombineerd) instrument omvat ook een niet-derivaat basiscontract (host contract). Dit heeft tot gevolg dat bepaalde cash flows van het gecombineerde instrument op dezelfde wijze variëren als een separaat derivaat.

De notionele bedragen worden niet als activa of passiva in de balans opgenomen. Ze zijn geen afspiegeling van de potentiële winst of het verlies waarmee een dergelijke transactie gepaard kan gaan. Het risico dat FVNL loopt wanneer een tegenpartij haar verplichtingen niet kan nakomen, is beperkt tot de positieve netto-vervangingswaarde van de OTC-contracten.

Renteswaps zijn contractuele overeenkomsten tussen twee partijen op grond waarvan rentekasstromen in dezelfde valuta worden uitgewisseld. Deze verplichtingen worden berekend op basis van verschillende rentetypen. Bij de meeste renteswaps vindt een netto-uitwisseling van kasstromen plaats. Dit bestaat uit het verschil tussen de vaste en variabele rentebetalingen. FVNL maakt onder meer gebruik van renteswaps om de rentekenmerken van bepaalde activa en verplichtingen te wijzigen. Zo kan bijvoorbeeld uit hoofde van langlopende schulden een renteswap worden aangegaan om een rente-instrument met een vast rentetarief om te zetten in een rente-instrument met een variabel tarief, teneinde de rentemismatch te verminderen. Daarnaast gebruikt FVNL renteswaps om het risico van koersfluctuaties van de handelsportefeuille effecten af te dekken.

Valutaswaps zijn, in hun eenvoudigste vorm, contractuele overeenkomsten op grond waarvan zowel periodieke als eenmalige betalingen in verschillende valuta worden geruild. De waarde van deze contracten is afhankelijk van de expiratedatum, de rentetarieven, valutakoersen en de timing van de betalingen.

Valutacontracten, waaronder spot-, forward- en futurecontracten, zijn overeenkomsten om betalingen in verschillende valuta's op een bepaalde datum te ruilen tegen een vooraf overeengekomen wisselkoers. Deze contracten hebben tot doel de netto investerings- en valutaposities af te dekken.

Onder de opties van rentecontracten zijn swaptions verantwoord. Dit zijn optiecontracten om renteswaps te kunnen afsluiten op expiratedatum. Deze contracten sluit FVNL af om het lage renterisico af te dekken.

Aandelenderivaten hebben betrekking op aandelenswaps, opties, futures en termijncontracten. Een aandelenswap is een swap waarbij de kasstromen die uitgewisseld worden, gebaseerd zijn op de totale opbrengst van een bepaalde beursindex en een rentetarief (vast of variabel). Aandelenopties geven het recht tot koop (in geval van een calloptie) of verkoop (in het geval van een putoptie) van een vaste hoeveelheid aandelen, tegen een vooraf bepaalde prijs, voor of op een uiterlijke datum.

### 28.1 Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden

De derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden waren per 31 december als volgt samengesteld:

	Reële waarden	Activa Notioneel bedrag	Reële waarden	Passiva Notioneel bedrag
<b>2007</b>				
<i>Valutacontracten</i>				
Termijncontracten	2	177	0	174
Rente- en valutaswaps	41	316	0	263
<b>Totaal</b>	<b>43</b>	<b>493</b>	<b>0</b>	<b>437</b>
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	4	3.740	23	3.735
Opties	66	8.680	0	8.680
<b>Totaal</b>	<b>70</b>	<b>12.420</b>	<b>23</b>	<b>12.415</b>
<i>Vermogens- en indexeringscontracten</i>				
Forward en futures	0	7	0	17
Opties en warrants	70	309	0	0
<b>Totaal</b>	<b>70</b>	<b>316</b>	<b>0</b>	<b>17</b>
<b>Balans per 31 december 2007</b>	<b>183</b>	<b>13.229</b>	<b>23</b>	<b>12.869</b>
Reële waarden gebaseerd op marktgegevens	183	0	23	0
Reële waarden verkregen via een waarderingstechniek	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>183</b>	<b>0</b>	<b>23</b>	<b>0</b>
Niet genoteerde derivaten (OTC)	181	12.934	23	12.852
Beursgenoteerde derivaten	2	295	0	17
<b>Totaal</b>	<b>183</b>	<b>13.229</b>	<b>23</b>	<b>12.869</b>



	Reële waarden	Activa Notioneel bedrag	Reële waarden	Passiva Notioneel bedrag
<b>2006</b>				
<i>Valutacontracten</i>				
Termijncontracten	1	186	4	188
Rente- en valutaswaps	22	210	1	191
<b>Totaal</b>	<b>23</b>	<b>396</b>	<b>5</b>	<b>379</b>
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	5	3.799	20	3.784
Opties	73	5.577	0	5.578
<b>Totaal</b>	<b>78</b>	<b>9.376</b>	<b>20</b>	<b>9.362</b>
<i>Vermogens- en indexeringscontracten</i>				
Opties en warrants	59	788	0	24
<b>Totaal</b>	<b>59</b>	<b>788</b>	<b>0</b>	<b>24</b>
<b>Balans per 31 december 2006</b>	<b>160</b>	<b>10.560</b>	<b>25</b>	<b>9.765</b>
Reële waarden gebaseerd op marktgegevens	160	0	25	0
Reële waarden verkregen via een waarderingstechniek	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>160</b>	<b>0</b>	<b>25</b>	<b>0</b>
Niet genoteerde derivaten (OTC)	149	9.794	25	9.741
Beursgenoteerde derivaten	11	766	0	24
<b>Totaal</b>	<b>160</b>	<b>10.560</b>	<b>25</b>	<b>9.765</b>
<b>2005</b>				
<i>Valutacontracten</i>				
Termijncontracten	5	6	15	177
Rente- en valutaswaps	8	224	9	25
<b>Totaal</b>	<b>13</b>	<b>230</b>	<b>24</b>	<b>202</b>
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	40	1.737	3	58
Opties	30	1.882	0	0
<b>Totaal</b>	<b>70</b>	<b>3.619</b>	<b>3</b>	<b>58</b>
<i>Vermogens- en indexeringscontracten</i>				
Opties en warrants	40	291	1	7
<b>Totaal</b>	<b>40</b>	<b>291</b>	<b>1</b>	<b>7</b>
<b>Balans per 31 december 2005</b>	<b>123</b>	<b>4.140</b>	<b>28</b>	<b>267</b>
Reële waarden gebaseerd op marktgegevens	76	0	9	0
Reële waarden verkregen via een waarderingstechniek	47	0	19	0
<b>Totaal</b>	<b>123</b>	<b>0</b>	<b>28</b>	<b>0</b>
Niet genoteerde derivaten (OTC)	83	3.859	27	260
Beursgenoteerde derivaten	40	281	1	7
<b>Totaal</b>	<b>123</b>	<b>4.140</b>	<b>28</b>	<b>267</b>

## 28.2 Derivaten aangehouden voor afdekking ('hedging')

De derivaten aangehouden voor afdekking (hedging) bestaan voornamelijk uit kasstroomafdekkingen. FVNL gebruikt derivaten, met name renteswaps, voor het afdekken van posities bij het beheer van de eigen activa- en verplichtingenportefeuilles en voor het afdekken van structurele posities. FVNL kan hierdoor het marktrisico beperken dat anders zou ontstaan door structurele ongelijkheden tussen de looptijden en andere kenmerken van haar activa en verplichtingen.

De derivaten aangehouden voor afdekking ('hedging') zijn per 31 december als volgt samengesteld:

	Reële waarden	Activa Notioneel bedrag	Reële waarden	Passiva Notioneel bedrag
<b>2007</b>				
<i>Valutacontracten</i>				
Termijncontracten	0	0	0	0
Rente- en valutaswaps	0	0	0	0
Opties	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	0	123	1	123
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>123</b>	<b>1</b>	<b>123</b>
Balans per 31 december 2007	0	123	1	123
Niet genoteerde derivaten (OTC)	0	123	1	123
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>123</b>	<b>1</b>	<b>123</b>
<b>2006</b>				
<i>Valutacontracten</i>				
Termijncontracten	0	0	0	0
Rente- en valutaswaps	0	42	0	38
Opties	0	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>42</b>	<b>0</b>	<b>38</b>
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	0	100	1	100
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>100</b>	<b>1</b>	<b>100</b>
<b>Balans per 31 december 2006</b>	<b>0</b>	<b>142</b>	<b>1</b>	<b>138</b>
Niet genoteerde derivaten (OTC)	0	142	1	138
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>142</b>	<b>1</b>	<b>138</b>
<b>2005</b>				
<i>Rentecontracten</i>				
Swaps	0	33	0	0
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>33</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Balans per 31 december 2005</b>	<b>0</b>	<b>33</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Niet genoteerde derivaten (OTC)	0	33	0	0
<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>33</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## 29 Reële waarde van financiële activa en financiële passiva

In de volgende tabel zijn de boekwaarde en de reële waarde weergegeven van de financiële activa en financiële passiva, die op de geconsolideerde balans van FVNL niet tegen hun reële waarde zijn gewaardeerd. De tabel is aangevuld met een beschrijving van de gebruikte methodes om de reële waarde van de financiële instrumenten te bepalen.

### 2007

	Boekwaarde	Reële waarde
<i>Activa</i>		
Geldmiddelen en kasequivalenten	483	483
Vorderingen op banken	943	996
Vorderingen op klanten	4.592	4.510
Herverzekering, handels- en overige vorderingen	1.623	1.623
<b>Totaal financiële activa</b>	<b>7.641</b>	<b>7.612</b>
<i>Passiva</i>		
Schulden aan banken	1.207	1.207
Schulden aan klanten	16	16
Schuldbewijzen	5	5
Achtergestelde schulden	687	726
Overige financieringen	1.057	1.058
<b>Totaal financiële passiva</b>	<b>2.972</b>	<b>3.012</b>

### 2006

<i>Activa</i>		
Geldmiddelen en kasequivalenten	1.004	1.004
Vorderingen op banken	1.177	1.300
Vorderingen op klanten	4.887	5.032
Herverzekering, handels- en overige vorderingen	1.597	1.597
<b>Totaal financiële activa</b>	<b>8.665</b>	<b>8.933</b>
<i>Passiva</i>		
Schulden aan banken	1.690	1.690
Schulden aan klanten	13	13
Schuldbewijzen	5	5
Achtergestelde schulden	747	751
Overige financieringen	1.323	1.332
<b>Totaal financiële passiva</b>	<b>3.778</b>	<b>3.791</b>

### 2005

<i>Activa</i>		
Geldmiddelen en kasequivalenten	558	613
Vorderingen op banken	1.195	1.195
Vorderingen op klanten	5.330	5.346
Herverzekering, handels- en overige vorderingen	1.709	1.685
<b>Totaal financiële activa</b>	<b>8.792</b>	<b>8.839</b>
<i>Passiva</i>		
Schulden aan banken	0	0
Schulden aan klanten	84	84
Schuldbewijzen	5	5
Achtergestelde schulden	1.311	1.502
Overige financieringen	1.139	1.139
<b>Totaal financiële passiva</b>	<b>2.539</b>	<b>2.730</b>

De reële waarde is de waarde waartegen een actief kan worden verhandeld, of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn.

FVNL gebruikt de volgende hiërarchie voor het bepalen van de reële waarde van financiële instrumenten:

- Genoteerde prijzen in een actieve markt;
- Waarderingsmethoden;
- Kostprijs.

Als een financieel instrument wordt verhandeld in een actieve en liquide markt, is de genoteerde prijs of waarde de beste indicator voor de reële waarde. Dan wordt deze gehanteerd. De reële waarde van een groot aandelenpakket wordt niet aangepast, tenzij er een bindende afspraak is gemaakt om de aandelen te verkopen tegen een andere prijs dan de marktprijs. De meest geschikte marktprijs voor een actief in bezit of een uit te geven passief is de huidige biedkoers. Voor een aan te kopen actief of een passief in bezit is dit de laatkoers op balansdatum. Als FVNL activa en passiva bezit met tegengestelde marktrisico's, dan worden middenkoersen gebruikt als basis voor het bepalen van de reële waarde.

Als er geen marktprijs op een actieve markt beschikbaar is, wordt de reële waarde berekend op basis van de contante waarde- of andere waarderingsmethode. Deze is gebaseerd op de marktcondities op rapportagedatum. Als er een waarderingsmethode gebruikelijk is in de markt om de prijs van een instrument te bepalen en van deze methode is aangetoond dat de bepaalde waardering een betrouwbare schatting is van de prijs bij een daadwerkelijke markttransactie, dan gebruikt FVNL deze methode.

Algemeen geaccepteerde methodes in de financiële markt zijn recente markttransacties, het contante waardemodel en optie waarderingsmodellen. Een geaccepteerde waarderingsmethode omvat alle factoren die marktpartijen belangrijk achten voor de prijszetting. Deze methode moet ook consistent zijn met geaccepteerde economische modellen voor de waardering van financiële instrumenten.

De basisprincipes voor het bepalen van de reële waarde zijn:

- Het maximaliseren van marktinvloeden en het minimaliseren van interne schattingen en ramingen;
- Aanpassing van de schattingsmethode (waarderingmethode) gebeurt alleen als er een verbetering van de waardering kan worden aangetoond, of als de verandering noodzakelijk is omdat er onvoldoende informatie aanwezig is.

De reële waarde die getoond wordt, is de reële waarde exclusief opgelopen rente ('clean fair value'). Opgelopen rente wordt apart verantwoord.

De gebruikte methoden en aannames om de reële waarde te bepalen zijn grotendeels afhankelijk van het feit of het instrument verhandeld wordt op een financiële markt en welke informatie gebruikt kan worden in de waarderingsmodellen. Hieronder volgt een samenvatting van de verschillende financiële instrumenten met de gehanteerde reële waarderingsmethode.

Genoteerde prijzen worden gebruikt voor financiële instrumenten die op een markt worden verhandeld met notering van prijzen.

Niet-beursgenoteerde financiële instrumenten worden vaak verhandeld op 'over-the-counter' (OTC) markten waar de marktprijzen verkrijgbaar zijn via handelaren of andere bemiddelaars.

Vanuit verschillende bronnen zijn beursnoteringen verkrijgbaar voor een aantal financiële instrumenten die geregeld worden verhandeld op een OTC-markt. De financiële pers, verschillende beurspublicaties en informatie van individuele 'marketmakers' zijn voorbeelden van deze bronnen.

Genoteerde marktprijzen zijn de meest betrouwbare reële waarden voor op de beurs verhandelbare derivaten. Voor niet-beursgenoteerde derivaten is de reële waarde de waarde die gerealiseerd kan worden door beëindiging of afwikkeling van het derivaat.

Gangbare methoden voor de waardering van een 'interest rate swap (IRS)' hanteren een vergelijking van het rendement (de yield) van de swap met het huidige marktrendement. De swap yield curve wordt afgeleid van de genoteerde swaprendementen. Voor gangbare IRS'en zijn over het algemeen aan- en verkoopkoersen beschikbaar voor partijen met een rating.

Factoren die van invloed zijn op de waardering van de individuele derivaten zijn onder andere het kredietrisico van de tegenpartij en de complexiteit van het derivaat. Wanneer deze factoren afwijken van de basisfactoren zal overwogen worden of een aanpassing van de genoteerde prijs noodzakelijk is.

De berekening van de reële waarde van financiële instrumenten, die niet actief worden verhandeld op financiële markten, kan als volgt worden samengevat:

<u>Type instrument</u>	<u>FVNL Producten</u>	<u>Reële waarde berekening</u>
Instrumenten zonder vaste looptijd	Zichtrekeningen (rekeningen courant), spaarrekeningen, etc.	Nominale waarde.
Instrumenten zonder derivaatachtige elementen	Lineaire kredieten, deposito's, etc.	Contante waardeberekening; het disconteringspercentage is de swap yield curve plus een marge (activa) of swap yield curve min een marge (passiva); de marge is gebaseerd op de gerealiseerde commerciële marge berekend op basis van het gemiddelde aan nieuwe productie van de laatste drie maanden.
Instrumenten met derivaatachtige elementen	Preferente aandelen die kunnen worden geconverteerd in gewone aandelen	Reële waarde.
Achtergestelde schulden	Achtergestelde schulden	Contante waardeberekening waarbij het disconteringspercentage is gebaseerd op de voor FVNL geldende marktnoteringen voor de uitgifte van achtergestelde leningen.
Niet-beursgenoteerde aandelen	Niet-beursgenoteerde aandelen en niet-beursgenoteerde deelnemingen	In het algemeen gebaseerd op de richtlijnen van de European Venture Capital Association gebruik makend van ondermeer de ratio's bedrijfswaarde/EBITDA, bedrijfswaarde/cashflow en bedrijfswaarde/netto resultaat.

FVNL heeft beleid geformuleerd om de onzekerheden met betrekking tot de berekening van reële waarde door middel van waarderingmethoden en interne modellen te kunnen kwantificeren en monitoren. Gerelateerde onzekerheden worden benoemd in het 'model risico'-concept.

Modelrisico ontstaat wanneer de productwaarderingmethode die gehanteerd wordt nog niet gestandaardiseerd is, of wanneer gebruik gemaakt wordt van inputgegevens die niet rechtstreeks in de markt zichtbaar zijn maar op aannames zijn gebaseerd.

De ontwikkeling van nieuwe, gecompliceerde producten in de markt resulteert in de ontwikkeling van wiskundige modellen om deze producten te waarderen. Deze modellen repliceren het complexe patroon van de functie van een optie op basis van aannames omtrent het stochastische gedrag van de onderliggende variabelen, numerieke algoritmes en andere theoretische benaderingen.

Verder zijn de onderliggende hypothesen van een model afhankelijk van de algemene marktomstandigheden (specifieke rentestanden, volatiliteit, etc.) heersend op het moment van ontwikkeling van het model. Er bestaat geen garantie dat wanneer marktcondities radicaal veranderen het model nog steeds de juiste resultaten weergeeft.

De procedure van FVNL op het gebied van de reële waardeaanpassing gaat verder dan bestaande procedures die de kwaliteit van de reguliere reële waarde bepalingsprocessen proberen te beoordelen. Een gekwantificeerde onzekerheid binnen een model vormt de basis voor de aanpassing van de reële waardeberekening door de waarderingmethoden en interne modellen.

# Toelichting op de resultatenrekening

## 30 Verzekeringspremies

Het volgende overzicht geeft een opbouw van de verzekeringspremies zoals verantwoord in de resultatenrekening:

	2007	2006	2005
<i>Verdiende premies verzekeringsbedrijf:</i>			
Levensverzekeringsproducten	3.108	3.437	2.635
Niet-leven producten	2.124	1.977	1.989
Overig en eliminaties	-35	-36	-33
<b>Totaal bruto premies</b>	<b>5.197</b>	<b>5.378</b>	<b>4.591</b>
Herverzekeringspremies	-260	-230	-236
<b>Totaal netto premies</b>	<b>4.937</b>	<b>5.148</b>	<b>4.355</b>

In de tabel hieronder staan de eenmalige en periodieke levensverzekeringspremies:

	2007	2006	2005
<b>Unit-linked producten</b>			
<i>Groepsactiviteit</i>			
Premies ineens geschreven	360	41	43
Periodieke premies geschreven	141	93	87
<b>Groepsactiviteit totaal</b>	<b>501</b>	<b>134</b>	<b>130</b>
<i>Individuele activiteit</i>			
Premies ineens geschreven	101	139	116
Periodieke premies geschreven	873	868	867
<b>Individuele activiteit totaal</b>	<b>974</b>	<b>1.007</b>	<b>983</b>
<b>Unit-linked producten totaal</b>	<b>1.475</b>	<b>1.141</b>	<b>1.113</b>
<b>Niet unit-linked producten</b>			
<i>Groepsactiviteit</i>			
Premies ineens geschreven	93	718	145
Periodieke premies geschreven	160	242	148
<b>Groepsactiviteit totaal</b>	<b>253</b>	<b>960</b>	<b>293</b>
<i>Individuele activiteit</i>			
Premies ineens geschreven	808	767	645
Periodieke premies geschreven	572	569	584
<b>Individuele activiteit totaal</b>	<b>1.380</b>	<b>1.336</b>	<b>1.229</b>
<b>Niet unit-linked producten totaal</b>	<b>1.633</b>	<b>2.296</b>	<b>1.522</b>
<b>Totaal geschreven premies</b>	<b>3.108</b>	<b>3.437</b>	<b>2.635</b>

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de opbouw van de bruto verdiende niet-leven verzekeringspremies. De verzekeringspremies voor auto, brand en overige zijn samengevoegd onder 'Overige Niet-leven'.

	Ongevallen en ziekte	Overig Niet leven	Totaal
<b>2007</b>			
Bruto premies	1.163	981	2.144
Wijziging in voorziening voor niet-verdiende premies	-21	1	-20
<b>Bruto verdiende premies</b>	<b>1.142</b>	<b>982</b>	<b>2.124</b>
<b>2006</b>			
Bruto premies	996	981	1.977
Wijziging in voorziening voor niet-verdiende premies	-6	6	0
<b>Bruto verdiende premies</b>	<b>990</b>	<b>987</b>	<b>1.977</b>
<b>2005</b>			
Bruto premies	993	976	1.969
Wijziging in voorziening voor niet-verdiende premies	10	10	20
<b>Bruto verdiende premies</b>	<b>1.003</b>	<b>986</b>	<b>1.989</b>

## 31 Rentebaten

De verdeling van de rentebaten per product is als volgt:

	2007	2006	2005
Rentebaten op kasequivalenten	22	22	8
Rentebaten uit vorderingen op kredietinstellingen	70	66	78
Rentebaten op beleggingen	670	573	550
Rentebaten uit vorderingen op klanten	281	370	390
Overige rentebaten	190	330	64
<b>Totaal rentebaten</b>	<b>1.233</b>	<b>1.361</b>	<b>1.090</b>

De overige rentebaten hebben voornamelijk betrekking op derivaten.

## 32 Dividend- en andere beleggingsbaten

De onderstaande tabel geeft een specificatie van het dividend en andere beleggingsbaten:

	2007	2006	2005
Dividend op aandelen	110	114	99
Huuropbrengsten uit vastgoedbeleggingen	175	174	165
Overige opbrengst op beleggingen	13	2	6
<b>Totaal dividend en andere beleggingsbaten</b>	<b>298</b>	<b>290</b>	<b>270</b>

## 33 Overige baten

De overige baten bestaan uit de volgende componenten:

	2007	2006	2005
Aandeel herverzekeraars in betaalde schaden	125	179	357
Aandeel herverzekeraars in wijzigingen in verplichtingen	23	-140	-262
Verkoopopbrengsten van vastgoedbeleggingen in ontwikkeling	127	60	14
Overig	60	45	93
<b>Totaal overige baten</b>	<b>335</b>	<b>144</b>	<b>202</b>

## 34 Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen op beleggingen

De overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen op beleggingen zijn als volgt samengesteld:

	2007	2006	2005
Gerealiseerde winsten (verliezen) op beleggingen	867	231	328
Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen	-99	-12	-11
<b>Totaal overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen op beleggingen</b>	<b>768</b>	<b>219</b>	<b>317</b>

### 34.1 Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen

De gerealiseerde en ongerealiseerde winsten (verliezen) op beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2007	2006	2005
Schuldbewijzen	-26	42	163
Aandelen	818	101	106
Onroerend goed	72	89	55
Groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures	3	-1	4
<b>Gerealiseerde en ongerealiseerde winsten (verliezen) op beleggingen</b>	<b>867</b>	<b>231</b>	<b>328</b>

### 34.2 Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen

Overige gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen zoals verantwoord in de resultatenrekening hebben betrekking op:

	2007	2006	2005
Activa/passiva aangehouden voor handelsactiviteiten en derivaten	2	-11	-9
Activa/passiva tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening	-95	-2	-2
Overige	-6	1	0
<b>Overige gerealiseerde en niet-gerealiseerde winsten/verliezen</b>	<b>-99</b>	<b>-12</b>	<b>-11</b>

Alle wijzigingen in de reële waarde zoals hier verantwoord, zijn wijzigingen in de zogenaamde 'clean fair value'. Dit is de waarde zonder rekening te houden met toegerekende rente zoals opgenomen onder rentebaten en rentelasten.

Activa en passiva die voor handelsdoeleinden worden aangehouden, zijn specifiek aangekocht met het oogmerk om een winst te realiseren door kortetermijnfluctuaties in de prijs of de handelsmarge. De initiële waardering is tegen de aanschafprijs, inclusief transactiekosten van de aanschaf van de activa of passiva. Na de initiële waardering vindt waardering plaats tegen reële waarde, zoals bepaald op basis van de markt. Onder de overige gerealiseerde en ongerealiseerde baten en lasten wordt het, gerealiseerde en ongerealiseerde, verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde verantwoord.

Onder derivaten die worden aangehouden voor handelsdoeleinden zijn alle derivaten opgenomen welke niet voor afdekkingsdoeleinden worden aangehouden ('hedge accounting'). De wijzigingen in de reële waarde van derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden worden verantwoord in deze rubriek.

Alle wijzigingen in de reële waarde van activa en passiva die worden gehouden tegen reële waarde met waardeveranderingen in de resultatenrekening worden in deze rubriek verantwoord. Inbegrepen zijn zowel ongerealiseerde winsten en verliezen door herwaardering als gerealiseerde winsten en verliezen bij het verkopen van activa of het voldoen van passiva.

De resultaten van afdekking bevatten de wijzigingen in de reële waarde die kunnen worden toegewezen aan het afgedekte risico. In de meeste gevallen gaat het om het renterisico van afgedekte activa en passiva en de wijziging in reële waarde van de afdekkingsinstrumenten.

Voor portfolio-afdekking van renterisico's ('macro hedging') geldt dat het beginverschil tussen de reële waarde en de boekwaarde van het afgedekte item bij het toewijzen van de afdekkingsrelatie wordt geamortiseerd over de resterende looptijd van het afgedekte item.



## 35 Schadelasten en uitkeringen

De opbouw van de schadelasten en uitkeringen zoals verantwoord in de resultatenrekening is als volgt:

	2007	2006	2005
Levensverzekeringsproducten	-2.831	-3.524	-2.493
Niet-leven producten	-1.459	-1.237	-1.310
Overig en eliminaties	2	49	33
<b>Totaal schadelasten en uitkeringen</b>	<b>-4.288</b>	<b>-4.712</b>	<b>-3.770</b>

De details van de netto schadelasten en uitkeringen voor levensverzekeringen zijn in de volgende tabel weergegeven:

	2007	2006	2005
Afkopen en expiratie, bruto	-2.439	-2.939	-2.014
Wijzigingen verplichtingen levensverzekering, bruto	-364	-559	-455
Afgegeven herverzekeringspremies	-28	-26	-24
<b>Totaal schadelasten en uitkeringen leven</b>	<b>-2.831</b>	<b>-3.524</b>	<b>-2.493</b>

De details van de netto schadelasten en uitkeringen voor niet-levensverzekeringen staan in de volgende tabel:

	2007	2006	2005
Schaden en wijzigingen in voorziening te betalen schaden	-1.093	-986	-982
Wijzigingen voor niet-verdiende premies	-154	-24	-94
Wijzigingen in verplichtingen inzake verzekeringscontracten	-212	-227	-234
<b>Totaal schadelasten en uitkeringen niet-leven</b>	<b>-1.459</b>	<b>-1.237</b>	<b>-1.310</b>

## 36 Operationele- en personeelslasten

De specificatie luidt als volgt:

	2007	2006	2005
Operationele lasten	-567	-426	-403
Personeelslasten	-295	-301	-346
<b>Totale operationele lasten en personeelslasten</b>	<b>-862</b>	<b>-727</b>	<b>-749</b>

### 36.1 Operationele lasten

De operationele lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2007	2006	2005
Huur en gerelateerde kosten operationele lease	-5	-5	-28
Huurkosten en overige directe kosten uit hoofde van vastgoedbelegging	-26	-27	-29
Advieskosten	-45	-39	-30
Wijzigingen overlopende acquisitiekosten	-12	5	-32
Marketing, advertentie en public relations	-32	-22	-24
Technologie- en systeemkosten	-33	-32	-27
Overige beleggingskosten	32	9	-7
Onderhoud- en reparatiekosten	-2	-1	-9
Uitzendkrachten	-125	-82	-64
Kostprijs van de verkopen van vastgoedbeleggingen in ontwikkeling	-106	-43	-8
Afschrijvingskosten	-69	-81	-85
Overig	-144	-108	-60
<b>Totaal operationele lasten</b>	<b>-567</b>	<b>-426</b>	<b>-403</b>

De stijging van het aantal uitzendkrachten wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van het aantal projecten in 2007 en het invullen van openstaande vacatures. Onder 'Overig' is onder meer begrepen: reis- en verblijfkosten, porto, telefonie en opleidingskosten personeel. De stijging van de categorie "Overig" wordt voornamelijk veroorzaakt door een andere toerekening van kosten van het facilitair bedrijf.

### 36.2 Personeelslasten

Specificatie van de personeelslasten:

	2007	2006	2005
Salarissen	-212	-208	-197
Sociale lasten	-22	-22	-24
Pensioenlasten	-34	-66	-75
Overig	-27	-5	-50
<b>Totaal personeelslasten</b>	<b>-295</b>	<b>-301</b>	<b>-346</b>

De daling van de pensioenlasten wordt veroorzaakt door de hogere discontrate ten opzichte van 2006.

Per 31 december is de personele formatie (in fte's) als volgt:

	2007	2006	2005
Medewerkers	4.626	4.210	4.652
Externe medewerkers	617	437	651

### 37 Rentelasten

De onderstaande tabel toont de rentelasten naar product:

	2007	2006	2005
Rentelasten verschuldigd aan kredietinstellingen	-71	-17	-11
Rentelasten verschuldigd aan klanten	0	-1	-3
Rentelasten op achtergestelde schulden	-37	-57	-89
Rentelasten op overige leningen	-47	-71	-65
Rentelasten op handelsschulden en derivaten	-180	-78	-53
Overige rentelasten	-34	-105	-118
<b>Totaal rentelasten</b>	<b>-369</b>	<b>-329</b>	<b>-339</b>

De overige rentelasten hebben voornamelijk betrekking op derivaten.

### 38 Wijzigingen in de bijzondere waardeverminderingen

De wijzigingen in bijzondere waardeverminderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2007	2006	2005
Vorderingen op klanten	10	-7	-8
Beleggingen	-139	-3	-8
Vastgoed beleggingen	-16	-3	0
Herverzekering, handels- en overige vorderingen	-1	-6	-6
Goodwill en overige immateriële vaste activa	-2	-3	-2
Overige activa	-11	-2	0
<b>Totaal wijzigingen in bijzondere waardevermindering</b>	<b>-159</b>	<b>-24</b>	<b>-24</b>

## 39 Winstbelasting

De details van de acute en latente belastingen zijn hier onder weergegeven:

	2007	2006	2005
Belasting over het lopende boekjaar	-76	-151	-286
Geboekte aanpassing belastinglast voorgaande jaren	90	154	-1
Voorheen niet-erkende belastingverliezen, belastingkredieten en andere tijdelijke verschillen die de huidige winstbelasting verminderen	0	8	0
<b>Totaal acute belastinglast</b>	<b>14</b>	<b>11</b>	<b>-287</b>
Latente belasting over het lopende boekjaar	-125	-172	97
Invloed belastingtariefwijzigingen op latente belastingen	0	-6	-15
Latente belastingen voortvloeiend uit de afschrijving of de terugname van een afschrijving van een uitgestelde belastingvordering	0	0	0
Voorheen niet erkende belastingverliezen, belastingkredieten en andere tijdelijke verschillen die uitgestelde belastingkosten verminderen	0	-12	-9
<b>Totaal latente belastingkosten (opbrengst)</b>	<b>-125</b>	<b>-190</b>	<b>73</b>
<b>Totaal belastinglast</b>	<b>-111</b>	<b>-179</b>	<b>-214</b>

Hieronder staat een reconciliatie van de verwachte winstbelasting met de werkelijke winstbelasting. De verwachte winstbelasting is bepaald door het resultaat voor belasting te relateren aan het belastingtarief in Nederland. Voor 2007 bedroeg dit tarief 25,5% (2006: 29,6% en 2005: 31,5%).

	2007	2006	2005
Winst voor belasting	1.017	808	750
Geldende belastingpercentages	25,5%	29,6%	31,5%
<b>Verwachte winstbelasting</b>	<b>-259</b>	<b>-239</b>	<b>-237</b>
<i>Verhoging/verlaging van belasting door:</i>			
Belastingvrije rente	11	17	12
Belastingvrije dividenden	19	23	12
Belastingvrije meerwaarden	102	14	13
Aandeel in het resultaat van deelnemingen en joint ventures na belastingen	0	0	34
Wijziging van bijzondere waardevermindering van goodwill	-4	0	0
Niet-verrekenbare bedrijfs- en administratieve kosten	-1	1	-7
Voorheen niet erkende belastingverliezen en tijdelijke verschillen	-75	-144	0
Afschrijving en terugname van afschrijving van uitgestelde belastingvorderingen	0	0	0
Impact van wijzigingen belastingvoeten of tijdelijke verschillen	0	-6	-33
Aanpassingen voor verschuldigde belastingen van voorgaande boekjaren	90	154	0
Overig	6	1	-8
<b>Werkelijke winstbelasting</b>	<b>-111</b>	<b>-179</b>	<b>-214</b>

De mutatie in de voorheen niet erkende belastingverliezen en de aanpassingen voor verschuldigde belasting betreffen voornamelijk de afwikkeling van discussieposten met de fiscus waarvoor een belastinglatentie en een acute schuld waren opgenomen.

# Overige toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

## 40 Verzekeringen

### 40.1 Technisch resultaat

FVNL analyseert het resultaat van haar verzekeringsactiviteiten mede op basis van Leven- en Niet-leven producten. Leven omvat verzekeringscontracten met een dekking op het leven en overlijden van verzekeringnemers. Leven omvat ook beleggingscontracten met en zonder een discretionaire winstdelingscomponent (DPF). Niet-leven omvat de dekking van ongevallen, gezondheid, auto, brand en andere verzekeringen die het risico van verlies van eigendommen of claimverplichtingen dekken. Voor deze analyse wordt het technisch resultaat gebruikt.

Het technisch resultaat per branche kan als volgt worden weergegeven:

	2007		2006		2005	
	Leven	Niet-leven	Leven	Niet-leven	Leven	Niet-leven
Leven	-86		276		293	
Ongevallen en ziekte		169		192		146
Auto		23		38		18
Brand		3		27		39
Overig		5		15		20
<b>Totaal technisch resultaat</b>	<b>-86</b>	<b>200</b>	<b>276</b>	<b>272</b>	<b>293</b>	<b>223</b>
Gealloceerde meerwaarden	316	44	39	9	62	28
<b>Operationele marge</b>	<b>230</b>	<b>244</b>	<b>315</b>	<b>281</b>	<b>355</b>	<b>251</b>
Overig niet-technisch resultaat	511	31	196	16	74	71
<b>Winst voor belasting</b>	<b>741</b>	<b>275</b>	<b>511</b>	<b>297</b>	<b>429</b>	<b>322</b>

Voor het bepalen van het technisch resultaat worden de kosten en opbrengsten gealloceerd aan de diverse leven en niet-leven producten. De beleggingsopbrengsten, onder aftrek van de beleggingskosten, worden toegerekend op basis van de beleggingsportfolio die de verzekeringsverplichtingen van het product dekt. Onder deze beleggingsopbrengsten zijn begrepen de meerwaarden die de waardering van verzekeringsverplichtingen beïnvloeden evenals gerelateerde overlopende acquisitiekosten en overige immateriële vaste activa.

De gerealiseerde en ongerealiseerde meerwaarden op de beleggingsportefeuille die de verzekeringsverplichting dekken en die niet worden gealloceerd aan het technisch resultaat worden opgenomen in de operationele marge. Het gaat hier onder andere om de gerealiseerde meerwaarden op het CPPI-model (zie hiervoor hoofdstuk 6.4.2 'Marktrisico' onderdeel 'ALM strategieën voor risicovermindering')

De kosten worden gealloceerd op basis van de relatie met het product. De niet-technische resultaten omvatten alle niet gealloceerde opbrengsten en kosten zoals niet gealloceerde meerwaarden en bepaalde algemene kosten. De stijging ten opzichte van 2006 kan vooral worden verklaard uit de gerealiseerde meerwaarde op aandelen ABN AMRO.

**Technisch resultaat Leven**

Het technisch resultaat leven kan als volgt worden weergegeven:

	2007	2006	2005
Verzekeringspremies	3.108	3.437	2.635
Beleggingsresultaat overgeboekt van niet-technische rekening	30	53	99
Overige technische rekening, na herverzekeringen	854	2.043	2.352
Overige opbrengsten	-16	26	53
	<b>3.976</b>	<b>5.559</b>	<b>5.139</b>
Uitkeringen en afkopen	-2.438	-2.939	-2.014
Wijzigingen in verplichtingen inzake verzekerings- en beleggingscontracten	-1.149	-1.845	-2.479
Bedrijfskosten			
Acquisitiekosten	-175	-212	-144
Mutatie in overlopende acquisitiekosten	-27	-16	-45
Administratieve kosten	-259	-256	-272
Herverzekering commissies en winstdeling	-14	-15	108
	<b>-4.062</b>	<b>-5.283</b>	<b>-4.846</b>
<b>Resultaat technische rekening levensverzekeringen voor belastingen</b>	<b>-86</b>	<b>276</b>	<b>293</b>

**Technisch resultaat Niet-leven**

Het technisch resultaat niet-leven kan als volgt worden weergegeven:

	2007	2006	2005
Netto geschreven premies	1.895	1.760	1.811
Beleggingsresultaat overgeboekt van niet-technische rekening	72	113	105
Overige opbrengsten	-8	-5	-19
	<b>1.959</b>	<b>1.868</b>	<b>1.897</b>
<i>Schade-uitkeringen, eigen rekening</i>			
Betaalde schaden, bruto	-1.111	-986	-982
Aandeel herverzekeraars	125	59	164
	<b>-986</b>	<b>-927</b>	<b>-818</b>
Wijziging voorziening voor claims, bruto	-154	-24	-94
Aandeel herverzekeraars	29	-26	-93
	<b>-125</b>	<b>-50</b>	<b>-187</b>
Wijzigingen in overige technische voorzieningen, na herverzekering	-17	-10	-56
Bedrijfskosten			
Acquisitiekosten	-401	-391	-400
Mutatie in overlopende acquisitiekosten	-1	-1	-4
Administratieve kosten	-301	-297	-284
VOBA	-7	0	0
Herverzekering commissies en winstdeling	79	80	75
	<b>-631</b>	<b>-609</b>	<b>-613</b>
<b>Resultaat technische rekening niet-levensverzekeringen voor belastingen</b>	<b>200</b>	<b>272</b>	<b>223</b>

#### 40.2 Niet-leven verzekeringen per branche

In onderstaande tabel wordt per branche een uitsplitsing gegeven van financiële informatie met betrekking tot niet-leven verzekeringsactiviteiten:

	Bruto geschreven premies	Bruto verdiende premies	Bruto schade last	Bruto bedrijfs- kosten	2007 Saldo her- verzekering
Ongevallen en ziekte	1.163	1.142	-719	-138	155
Auto	429	430	-247	-74	2
Brandschade en andere schade aan eigendom	320	320	-180	-50	6
Overig	232	232	-119	-40	28
<b>Totaal</b>	<b>2.144</b>	<b>2.124</b>	<b>-1.265</b>	<b>-302</b>	<b>191</b>
					<b>2006</b>
Ongevallen en ziekte	996	990	-488	-146	59
Auto	427	433	-255	-64	8
Brandschade en andere schade aan eigendom	315	319	-151	-45	7
Overig	238	235	-116	-54	10
<b>Totaal</b>	<b>1.976</b>	<b>1.977</b>	<b>-1.010</b>	<b>-309</b>	<b>84</b>
					<b>2005</b>
Ongevallen en ziekte	993	1.003	-572	-138	-33
Auto	434	442	-277	-69	8
Brandschade en andere schade aan eigendom	322	321	-136	-44	0
Overig	220	223	-92	-39	2
<b>Totaal</b>	<b>1.969</b>	<b>1.989</b>	<b>-1.077</b>	<b>-290</b>	<b>-23</b>

#### 40.3 Ratio's Niet-leven

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de ratio's per verzekeringssegment:

	2007	2006	2005
Schaderatio	59,2	55,8	57,3
Lastenratio	33,6	34,8	34,9
<b>Gecombineerde ratio</b>	<b>92,8</b>	<b>90,6</b>	<b>92,2</b>

Schaderatio: de kosten van schade. Dit zijn schaden voor eigen rekening bij Niet-leven verzekeringen, exclusief interne schadeafhandelingskosten, als percentage van de verdiende premies voor eigen rekening.

Lastenratio: de lasten. Dit zijn kosten vermeerderd met netto provisies ten laste van het boekjaar, minus interne beleggingskosten, als een percentage van de verdiende premies voor eigen rekening. De lastenratio wordt uitsluitend gebruikt voor Niet-leven verzekeringsbedrijven.

Gecombineerde ratio: de som van schade- en lastenratio.

# Toelichting op transacties buiten de balans

## 41 Voorwaardelijke verplichtingen

FVNL is gedaagde bij een aantal claims, geschillen en rechtszaken die een gevolg zijn van de normale bedrijfsuitoefening.

FVNL treft voorzieningen voor dergelijke zaken wanneer, naar het oordeel van het management en na overleg met haar juridische adviseurs, het waarschijnlijk is dat FVNL betalingen zal moeten doen en het te betalen bedrag met voldoende betrouwbaarheid kan worden geschat (zie hoofdstuk 25 'Voorzieningen').

Met betrekking tot verdere claims en juridische procedures tegen FVNL waarvan het management op de hoogte is (en waarvoor, overeenkomstig de hiervoor beschreven principes, geen voorziening is getroffen), is het management, na het inwinnen van professioneel advies, van oordeel dat deze claims geen kans van slagen hebben, danwel dat FVNL zich met succes tegen de claims kan verdedigen of dat de uitkomst van deze zaken naar verwachting niet zal resulteren in een significant verlies in de jaarrekening van FVNL.

FVNL is betrokken bij een aantal juridische procedures over de producten van Groeivermogen (effectenlease) die individueel dan wel door consumentenorganisaties tegen bepaalde werkmaatschappijen van FVNL zijn aangespannen. De claims zijn gebaseerd op één of meer van de volgende beschuldigingen:

- schending van de zorgplicht ('duty to care');
- ontbreken van een tweede handtekening zoals vereist voor huurkoopovereenkomsten;
- ontbreken van een verkoopvergunning voor de producten in kwestie, zoals vereist op grond van de Wet op het financieel toezicht.

De huidige schatting van de juridische risico's voortvloeiend uit deze zaak geven voor FVNL geen aanleiding tot het treffen van een materiële voorziening.

Zoals uiteengezet in de toelichting bij het jaarverslag van 2006, zijn er klachten ingediend door individuele polishouders en consumentenorganisaties. Het gaat hierbij om gebrek aan transparantie ten aanzien van kosten en risico's bij levensverzekeringen met een beleggingscomponent, de zogenaamde beleggingsverzekeringen. Hoewel FVNL van mening is dat zij aan de toepasselijke wet- en regelgeving heeft voldaan, heeft FVNL besloten om in lijn met marktbrede ontwikkelingen aan een oplossing bij te dragen. FVNL heeft daarom haar huidige ramingen van de maatregelen opgenomen in de voorzieningen verzekeringsverplichtingen.

## 42 Lease-overeenkomsten

Hieronder volgen gegevens over de toekomstige verplichtingen uit hoofde van niet-opzegbare operationele lease-overeenkomsten per 31 december.

	2007	2006	2005
Minder dan 3 maanden	2	1	1
Meer dan 3 maanden maar minder dan 1 jaar	6	2	2
Meer dan 1 jaar maar minder dan 5 jaar	9	1	2
Meer dan 5 jaar	0	0	0
<b>Totaal</b>	<b>17</b>	<b>4</b>	<b>5</b>
<i>Jaarlijkse huurkosten:</i>			
Leasebetalingen	3	3	3
<b>Totaal</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>3</b>

## 43 Vermogen onder beheer

Onder voor 'Klanten beheerd vermogen' worden de beleggingen voor klanten verantwoord die niet al op de balans van FVNL staan en waar FVNL een management of een adviescommissie voor ontvangt. Het vermogen onder beheer bestaat uit beleggingen in onroerende zaken.

De veranderingen in het voor klanten beheerd vermogen zijn als volgt:

	2007	2006	2005
Balans per 1 januari	960	228	218
Instroom en uitstroom	-18	683	9
Markt winsten/verliezen	84	49	1
<b>Balans per 31 december</b>	<b>1.026</b>	<b>960</b>	<b>228</b>

## 44 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben na de balansdatum geen materiële gebeurtenissen plaatsgevonden die noodzaken tot een bijstelling van de geconsolideerde jaarrekening van FVNL per 31 december 2007.

Op 27 juni 2008 heeft Hoofddirectie de jaarrekening beoordeeld en haar goedkeuring gegeven voor publicatie. De jaarrekening zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 27 juni 2008.

Utrecht, 27 juni 2008  
Hoofddirectie



# Vennootschappelijke Jaarrekening 2007

Fortis Verzekeringen Nederland N.V.

## Balans

(voor winstbestemming)

	31 december 2007	31 december 2006	31 december 2005
<b>Activa</b>			
<i>Beleggingen</i>			
Groepsmaatschappijen en deelnemingen	3.944	5.825	5.048
Aandelen	38	145	136
Andere leningen	32	36	40
Deposito's	135	210	0
Derivaten	14	10	6
	<b>4.163</b>	<b>6.226</b>	<b>5.230</b>
<i>Vlottende activa</i>			
Vorderingen op groepsmaatschappijen	831	1.633	3.764
Latente belastingen	0	85	254
Belastingen en premies sociale verzekeringen	114	0	0
Overige vorderingen	79	0	28
	<b>1.024</b>	<b>1.718</b>	<b>4.046</b>
Liquide middelen	5	6	18
Overlopende activa	6	21	9
<b>Totaal Activa</b>	<b>5.198</b>	<b>7.971</b>	<b>9.303</b>

	31 december 2007	31 december 2006	31 december 2005
<b>Passiva</b>			
<i>Eigen vermogen</i>			
Gestort en opgevraagd kapitaal	100	100	100
Agioreserve	962	962	962
Wettelijke reserve deelnemingen	464	1.075	698
Ongerealiseerde winsten en verliezen	23	98	82
Overige reserves	-176	398	121
Onverdeelde winst boekjaar	889	624	533
	<b>2.262</b>	<b>3.257</b>	<b>2.496</b>
<i>Voorzieningen</i>			
Pensioenen	530	479	483
Overige voorzieningen	22	23	35
	<b>552</b>	<b>502</b>	<b>518</b>
Achtergestelde schulden	687	753	1.316
<i>Langlopende schulden</i>			
Onderhandse leningen	518	591	632
<i>Kortlopende schulden</i>			
Schulden groepsmaatschappijen	626	1.957	3.991
Deposito's groepsmaatschappijen	293	773	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	0	4	179
Latente belastingen	20	0	0
Overige schulden	18	44	36
	<b>957</b>	<b>2.778</b>	<b>4.206</b>
Overlopende passiva	222	90	135
<b>Totaal passiva</b>	<b>5.198</b>	<b>7.971</b>	<b>9.303</b>

## Resultatenrekening

	2007	2006	2005
Aandeel resultaat groepsmaatschappijen	892	686	681
Overige resultaten na belastingen	-3	-62	-148
<b>Netto winst</b>	<b>889</b>	<b>624</b>	<b>533</b>

## Toelichting op de balans en resultatenrekening

### Algemeen

FVNL maakt deel uit van de beursgenoteerde onderneming Fortis N.V. De geconsolideerde jaarrekening van FVNL over 2007 is daarom opgesteld in overeenstemming met IFRS – met inbegrip van de International Accounting Standards ('IAS') en Interpretaties – zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

De geconsolideerde FVNL jaarrekening 2007 is opgesteld op basis van IFRS zoals goedgekeurd door de Europese Unie. Gebruikmakend van art. 2: 362 lid 8, heeft de Hoofddirectie van FVNL besloten om met ingang van 2005 voor de enkelvoudige jaarrekening de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling te gebruiken zoals deze zijn toegepast in de FVNL Geconsolideerde Jaarrekening.

De deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde, conform de waarderinggrondslagen in de Geconsolideerde Jaarrekening van FVNL. Het aandeel in de resultaten van de deelnemingen in groepsmaatschappijen wordt gerapporteerd conform de waarderinggrondslagen en methoden van resultaatbepaling in de Geconsolideerde Jaarrekening van FVNL.

FVNL heeft gebruik gemaakt van artikel 2:402 voor de opstelling van de resultatenrekening.

Alle bedragen opgenomen in de cijferopstellingen van deze jaarrekening luiden in miljoenen euro's tenzij anders vermeld.

## Toelichting op enkele balansposten

### Groepsmaatschappijen en deelnemingen

	2007	2006	2005
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	3.465	4.957	4.728
Leningen aan groepsmaatschappijen	147	316	320
Deposito's aan groepsmaatschappijen	332	552	0
<b>Totaal groepsmaatschappijen en deelnemingen</b>	<b>3.944</b>	<b>5.825</b>	<b>5.048</b>

Het verloop van de balanspost deelnemingen in groepsmaatschappijen over 2007 is als volgt:

	2007	2006	2005
<b>Balanswaarde per 1 januari</b>	<b>4.957</b>	<b>4.728</b>	<b>4.234</b>
Kapitaaluitbreidingen	30	0	0
Herstructurering deelnemingen	-245	0	0
Aandeel resultaat deelnemingen	889	685	681
Ontvangen dividend	-1.561	-830	-533
Herwaardering deelnemingen	-609	377	345
Mutatie DPF component	-22	0	0
Overige mutaties	-11	-3	1
<b>Balanswaarde per 31 december</b>	<b>3.428</b>	<b>4.957</b>	<b>4.728</b>

### Aandelen

De kostprijs van de aandelen per 31 december is als volgt:

	2007	2006	2005
Kostprijs	15	50	61

### Leningen aan groepsmaatschappijen

	2007	2006	2005
<b>Balanswaarde per 1 januari</b>	<b>316</b>	<b>320</b>	<b>400</b>
Aflossingen	-169	-4	-80
<b>Balanswaarde per 31 december</b>	<b>147</b>	<b>316</b>	<b>320</b>

### Overige vorderingen en overlopende activa

Dit betreft vorderingen uit hoofde van beleggingen en nog te ontvangen rente op de beleggingen en liquide middelen. Alle overige vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

### Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan volledig ter vrije beschikking van de vennootschap.

### Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

	2007	2006	2005
Balanswaarde per 1 januari	3.257	2.496	2.088
Resultaat lopend boekjaar	889	624	533
Herwaardering van beleggingen	-686	393	431
Betaald dividend	-1.200	-250	-547
Koersverschillen	0	0	5
Overige mutaties	2	-6	-14
<b>Balanswaarde per 31 december</b>	<b>2.262</b>	<b>3.257</b>	<b>2.496</b>

**Gestort en opgevraagd kapitaal**

Het verloop van het gestort en opgevraagd kapitaal is als volgt:

Geplaatst kapitaal per 1 januari 2006: 200.000 aandelen	<u>100</u>
Geplaatst kapitaal per 31 december 2006: 200.000 aandelen	<u>100</u>
Geplaatst kapitaal per 31 december 2007: 200.000 aandelen	100

Per 31 december 2006 is de nominale waarde van de gewone aandelen euro 500 per aandeel. De aandelen zijn geheel volgestort.

**Agioreserve**

Het verloop van de agioreserve is als volgt:

Stand per 1 januari 2006	<u>962,3</u>
Stand per 31 december 2006	<u>962,3</u>
Stand per 31 december 2007	962,3

**Reserves**

Het verloop van de reserves is als volgt:

	Nettowinst toewijsbaar aan aandeelhouder	Wettelijke reserve deelnemingen	Ongereali- seerde winsten en verliezen	Overige reserves	Totaal Overige reserves
<b>Balans per 1 januari 2005</b>	<b>449</b>	<b>296</b>	<b>46</b>	<b>235</b>	<b>1.026</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	-449	0	0	449	0
Nettowinst lopend boekjaar	533	0	0	0	533
Dividend	0	0	0	-547	-547
Koersverschillen	0	0	0	5	5
Herwaardering van beleggingen	0	395	36	0	431
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0
Overig	0	7	0	-21	-14
<b>Balans per 31 december 2005</b>	<b>533</b>	<b>698</b>	<b>82</b>	<b>121</b>	<b>1.434</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	-533	0	0	533	0
Nettowinst lopend boekjaar	624	0	0	0	624
Dividend	0	0	0	-250	-250
Herwaardering van beleggingen	0	377	16	0	393
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	-6	-6
<b>Balans per 31 december 2006</b>	<b>624</b>	<b>1.075</b>	<b>98</b>	<b>398</b>	<b>2.195</b>
Overdracht resultaat vorig boekjaar	-624	0	0	624	0
Nettowinst lopend boekjaar	889	0	0	0	889
Dividend	0	0	0	-1.200	-1.200
Herwaardering van beleggingen	0	-611	-10	0	-621
Gerealiseerde herwaardering	0	0	-65	0	-65
Overig	0	0	0	2	2
<b>Balans per 31 december 2007</b>	<b>889</b>	<b>464</b>	<b>23</b>	<b>-176</b>	<b>1.200</b>

**Pensioenen**

Voor de toelichting inzake pensioenverplichtingen wordt verwezen naar paragraaf 8 'Vergoedingen na uitdiensttreding en andere lange termijn personeelsbeloningen'.

**Overige voorzieningen**

Het verloop van de overige voorziening is:

	2007	2006	2005
<b>Balanswaarde per 1 januari</b>	<b>23</b>	<b>35</b>	<b>24</b>
Toevoegingen	2	2	25
Onttrekkingen	-3	-14	-14
<b>Balanswaarde per 31 december</b>	<b>22</b>	<b>23</b>	<b>35</b>

**Achtergestelde schulden**

De achtergestelde schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2007	2006	2005
Perpetuele lening	0	0	540
Overige leningen	687	753	776
	<b>687</b>	<b>753</b>	<b>1.316</b>

De achtergestelde leningen hebben betrekking op:

- Perpetuele leningen voor euro 0,0 miljoen (2006: euro 0, 2005: euro 540 miljoen).
- Overige achtergestelde leningen voor euro 687 miljoen (2006: euro 753 miljoen, 2005: euro 776 miljoen) met een gemiddeld rentepercentage van 5,5% (2006: 5,6%, 2005: 6,1%). De gemiddelde resterende looptijd van de overige achtergestelde leningen bedraagt 17 maanden.

**Kortlopende schulden****Belastingen en premies sociale verzekeringen**

Dit betreft te betalen vennootschapsbelasting over nog niet afgerekende aangiften voorgaande jaren.

**Optieregelingen**

Een beschrijving van de optieregelingen op de aandelen Fortis is opgenomen in de jaarrekening van FVNL in hoofdstuk 9 in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening van FVNL.

**Niet uit de balans blijvende verplichtingen****Garantieverklaringen**

FVNL heeft verklaard overeenkomstig artikel 403 lid 1 sub f Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek aansprakelijk te zijn voor de schulden die voortvloeien uit de rechtshandelingen van die rechtspersonen die zijn genoemd in de lijst met namen en zetels van deelnemingen, welke is toegevoegd als additionele informatie aan dit jaarverslag (onderdeel 'Additionele informatie, lijst deelnemingen') en als zodanig zijn aangeduid.

**Belastingen naar de winst**

FVNL en haar dochtermaatschappijen maakt deel uit van de fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting Fortis Utrecht N.V. (samen met Sycamore Insurance Holding N.V., Fortis Insurance N.V., Fortis Insurance International N.V. Fortis Reinsurance N.V. en Fortis Finance N.V.). Fortis Utrecht N.V. treedt op als hoofd van deze fiscale eenheid. Overeenkomstig de standaard voorwaarden zijn de individuele maatschappijen hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschuld van de fiscale eenheid als geheel.

## Toelichting op enkele posten in de resultatenrekening

### **Algemeen**

Het resultaat bestaat voornamelijk uit het aandeel in het resultaat van de deelnemingen.

De overige resultaten bestaan uit rentebaten en rentelasten uit hoofde van vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen en resultaten van beleggingen in aandelen.

Utrecht, 27 juni 2008

Hoofddirectie



# Overige gegevens

## Accountantsverklaring

### Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2007 van Fortis Verzekeringen Nederland N.V. te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2007, resultatenrekening, mutatieoverzicht eigen vermogen en kasstroomoverzicht over 2007 alsmede uit een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen. De vennootschappelijke jaarrekening bestaat uit de vennootschappelijke balans per 31 december 2007 en de vennootschappelijke resultatenrekening over 2007 met de toelichting.

### Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

### Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de entiteit. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### Oordeel betreffende de geconsolideerde jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Fortis Verzekeringen Nederland N.V. per 31 december 2007 en van het resultaat en de kasstromen over 2007 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

### Oordeel betreffende de vennootschappelijke jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de vennootschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Fortis Verzekeringen Nederland N.V. per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

**Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties**

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 27 juni 2008

KPMG Accountants N.V.

Vertegenwoordigd door H.P. van der Horst RA

## Statutaire bepalingen omtrent winstbestemming

Deze zijn opgenomen in artikel 21 van de statuten.

1. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen van de vennootschap groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal van de vennootschap, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
2. Uitkering van winst kan eerst geschieden na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is. De winst blijvende uit die vastgestelde jaarrekening staat ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders.
3. De algemene vergadering van aandeelhouders mag tussentijds slechts uitkeringen doen ten laste van de winst over het lopende boekjaar als aan het vereiste van lid 1 is voldaan blijktens een tussentijdse vermogensopstelling als bedoeld in artikel 105 lid 4 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en voorts de voorafgaande goedkeuring van de raad van commissarissen is verkregen.
4. Op door de vennootschap verkregen aandelen in haar kapitaal vindt geen uitkering ten behoeve van de vennootschap plaats.
5. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen, waarop ingevolge het in lid 4 bepaalde geen uitkering ten behoeve van de vennootschap plaatsvindt, niet mee.
6. De vordering tot uitkering vervalt door een tijdsverloop van vijf jaren te rekenen vanaf de dag van betaalbaarstelling.

## Winstbestemming

De Hoofddirectie stelt voor om geen slotdividend uit te keren naast het in september 2007 uitgekeerde interimdividend van euro 900 aan Fortis N.V. (voorgesteld dividend 2006: euro 300 miljoen en 2005: euro 250 miljoen).

## Additionele informatie

### Lijst deelnemingen

Naam vennootschap	Fin. % belang	Statutaire zetel
* Administratie- en Adviesbureau voor Belegging en Krediet (A.B.K.) B.V.	100,00	Amersfoort
Aktiva Financiële Dienstverleners B.V.	25,00	Dordrecht
Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen	99,22	Cromstrijen
* Amersfoortse Verzekeringen N.V.	100,00	Amersfoort
* Amstar B.V.	100,00	Amersfoort
* Amsterdamsche Grond- en Huizenexploitatie Maatschappij B.V.	100,00	Amsterdam
ArboDuo B.V.	50,00	Amsterdam
ArboDuo Kwadraat B.V.	50,00	Amsterdam
Arboned N.V.	22,06	Utrecht
Archimedes Investments Coöperatieve U.A.	85,00	Amsterdam
* Ardanta N.V.	100,00	Enschede
* ASAM N.V.	100,00	Utrecht
* ASR Deelnemingen N.V.	100,00	Rotterdam
* ASR Financiële Dienstverlening B.V.	100,00	Rotterdam
* ASR Service Maatschappij N.V.	100,00	Rotterdam
* Assurantie Maatschappij "De Nieuwe Prudentia" N.V.	100,00	Rotterdam
Assurantiebedrijf Froonacker B.V.	47,50	Franekerdeel
Assurantiwinkels Bastian & Visser B.V.	38,00	Eindhoven
Assure-Money B.V.	30,00	IJsselstein (Ut)
Attentiv B.V.	100,00	Utrecht
AXI-Plan Beheer B.V.	30,00	Capelle a/d IJssel
* B.V. Dordrechtsche Landbouwonderneming	100,00	Utrecht
B.V. Nederlandse Hulpverleningsorganisatie-SOS International	100,00	Amsterdam
Banville B.V.	100,00	Utrecht
Beheer- en Beleggingsmaatschappij Europlaza B.V.	100,00	Amsterdam
* Beheermaatschappij Verenigd Bezit N.V.	100,00	Rotterdam
* Beleggingsmaatschappij "De Hoofdpoort" N.V.	100,00	Rotterdam
* Bewaar maatschappij Fortis Vastgoed Kantorenfonds B.V.	100,00	Utrecht
* Bewaar maatschappij Fortis Vastgoed Winkelfonds B.V.	100,00	Utrecht
Breedijk & Biesenbeek Fin. Dienstverl. B.V.	45,00	Amsterdam
Breedijk & Biesenbeek Fin. Dienstverl. Hoorn B.V.	45,00	Hoorn
C.V. Prisma Bleiswijk	21,00	Bleiswijk
Campri Vastgoed B.V.	75,00	Utrecht
* Caprilande B.V.	100,00	Amsterdam
Combinatie Abel Tasmanstraat	50,00	Rotterdam
Combinatie Oostzijde Stationsplein Schiedam C.V.	49,50	Rotterdam
* De Amersfoortse Beleggingen B.V.	100,00	Amersfoort
* De Amersfoortse Onroerend Goed B.V.	100,00	Amersfoort
De Amersfoortse Reinsurance Limited	100,00	Dublin
De Woerd V.O.F.	40,75	Amersfoort
* Defensio 1 B.V.	100,00	Utrecht
* Defensio 2 B.V.	100,00	Utrecht
Deltafort Beleggingen I B.V.	50,00	Amsterdam
* Detachering & Support B.V.	100,00	Diemen
* Ditzo B.V.	100,00	Zeist
Eerdmans Yachtverzekeringen B.V.	100,00	Lemmer
Eerste Tocht Beheer B.V.	25,00	Nieuwerkerk aan den IJssel
Eerste Tocht C.V.	24,50	Nieuwerkerk aan den IJssel
Europeesche Verzekering Maatschappij N.V.	100,00	Amsterdam

Naam vennootschap	Fin. % belang	Statutaire zetel
* Falcon Leven N.V.	100,00	Amsterdam
* Falcon Verzekeringen N.V.	100,00	Hoofddorp
* Fortis Aanvullende Ziektekostenverzekeringen N.V.	100,00	Amersfoort
* Fortis ASR Beleggingsconsortium, Maatschappij voor Beleggen en Verzekeren N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis ASR Betalingscentrum B.V.	100,00	Utrecht
Fortis ASR CVE II B.V.	100,00	Utrecht
Fortis ASR Fonds	99,84	Luxemburg
* Fortis ASR Levensverzekering N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis ASR N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis ASR Schadeverzekering N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis Basis Ziektekostenverzekeringen N.V.	100,00	Amersfoort
Fortis Capital Funding LP	100,00	USA
* Fortis Pension Fund Services N.V.	100,00	Utrecht
Fortis Property Fund N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis Vastgoed B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Bodegraven-Oost B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Ede B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Gnephoek B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Haarlemmermeer-West B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Opstal Ede B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Schalkwijk B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Sint Michielsgestel B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Exploitatie Zuidplas B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Mahler B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Ontwikkeling (55) B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Ontwikkeling N.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Ontwikkeling Winkelcentrum Vleuterweide B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Ontwikkeling Winkelcentrum Vleuterweide Beheer B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Bodegraven-Oost B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Ede B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Gnephoek B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Haarlemmermeer-West B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Opstal Ede B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Schalkwijk B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Sint Michielsgestel B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Vastgoed Participatie Zuidplas B.V.	100,00	Utrecht
Fortis Verzekeringen Nederland Beleggingsbeheer N.V.	100,00	Utrecht
* Fortis Verzekeringen Vastgoed Maatschappij N.V.	94,86	Utrecht
* Fortis Ziektekostenverzekeringen N.V.	100,00	Amersfoort
FRM Ontwikkeling B.V.	33,33	Utrecht
Garant 4 2 N.V.	50,50	Amersfoort
Gebiedsontwikkelingsmaatschappij Zuidplaspolder Beheer B.V.	20,00	Utrecht
GHW Beleggingen B.V.	25,00	Nijmegen
Grondbank Bennekomseweg Ede Beheer B.V.	50,00	Utrecht
Grondbank Bennekomseweg Ede C.V.	49,00	Nieuwegein
HB Holding B.V.	20,00	Nieuwegein
Herendeal B.V.	49,00	Haarlem
HerstelVerzekerd B.V.	25,00	Den Haag
* "Het Regentenhuis" Verzekeringen N.V.	100,00	Rotterdam
Hoge Erasmus V.O.F.	50,00	Rotterdam
* Interlloyd Levensverzekering Maatschappij N.V.	100,00	Rotterdam
Jasonpark OmFor B.V.	50,00	Utrecht
Keerpunt B.V.	50,00	Hilversum
Klanderij I B.V.	100,00	Naarden
Klanderij II B.V.	100,00	Amsterdam

Naam vennootschap	Fin. % belang	Statutaire zetel
Multizorg B.V.	33,33	Utrecht
* N.V. Amersfoortse Algemene Verzekerings Maatschappij	100,00	Amersfoort
* N.V. Amersfoortse Levensverzekering Maatschappij	100,00	Amersfoort
* N.V. Maatschappij voor Sparen en Beleggen "Voorzorg Van 1838"	100,00	Amersfoort
* N.V. Polder Jannezand	100,00	Hank
* N.V. Verzekering Maatschappij "Johan de Witt"	100,00	Utrecht
Nautisch Centrum Scheveningen B.V.	50,00	Utrecht
NFP Finance B.V.	49,05	Nieuw Vennepe
Nijvelt C.V.	25,00	Utrecht
OMS Beheer B.V.	50,00	Rotterdam
* Onderlingehulp Verzekeringen N.V.	100,00	Enschede
* Onroerende Goederen Maatschappij Stad Rotterdam N.V.	100,00	Rotterdam
Ontwikkelings Maatschappij Stadshart C.V.	49,01	Lelystad
Ontwikkelingscombinatie AmFor Bodegraven - Oost Beheer B.V.	50,00	Bodegraven
Ontwikkelingscombinatie AmFor Bodegraven - Oost C.V.	49,00	Bodegraven
Ontwikkelingscombinatie AmFor Gnephoek Beheer B.V.	50,00	Alphen aan den Rijn
Ontwikkelingscombinatie AmFor Gnephoek C.V.	49,00	Alphen aan den Rijn
Ontwikkelingscombinatie AmFor Schalkwijk Beheer B.V.	50,00	Houten
Ontwikkelingscombinatie AmFor Schalkwijk C.V.	49,00	Nieuwegein
Ontwikkelingscombinatie Haarlemmermeer-West Beheer B.V.	40,00	Hoofddorp
Ontwikkelingscombinatie Haarlemmermeer-West C.V.	39,00	Hoofddorp
Ontwikkelingscombinatie Heeze-Zuid JaFor B.V.	50,00	Utrecht
Ontwikkelingsmaatschappij De Monarch B.V.	50,00	Den Haag
Ontwikkelingsmaatschappij De Monarch C.V.	49,50	Den Haag
Ontwikkelingsmaatschappij Kalvermarkt B.V.	90,00	Den Haag
OSPS Beheer B.V.	50,00	Rotterdam
Plan Brenthof Beheer B.V.	50,00	Geffen
Plan Brenthof C.V.	49,50	Geffen
Pluswoning B.V.	51,00	Utrecht
PoliService B.V.	100,00	Zeist
PreF Obligatie Groei Fonds N.V.	100,00	Utrecht
Prisma Bleiswijk Beheer B.V.	22,00	Bleiswijk
Retail Investments Rijswijk B.V.	100,00	Amsterdam
Retail Investments Rotterdam B.V.	100,00	Amsterdam
Retail Investments Uden B.V.	100,00	Amsterdam
Sequoia 12 B.V.	100,00	Utrecht
Sequoia 9 B.V.	25,00	Utrecht
* Servicemaatschappij "De Hoofdpoort" N.V.	100,00	Rotterdam
'S-Gravenhaagsche Passage Maatschappij B.V.	97,39	Den Haag
* SR-Beheer B.V.	100,00	Rotterdam
Stichting SR Bewaarder	100,00	Rotterdam
Stolp Vlissingen B.V.	100,00	Vlissingen
* Sycamore 5 B.V.	100,00	Utrecht
* Sycamore 6 B.V.	100,00	Utrecht
* Sycamore Insurance 5 B.V.	100,00	Utrecht
't Financieel Spectrum Holding B.V.	49,00	Hillegom
Totaalleven B.V.	100,00	Amersfoort
Triple IP B.V.	35,00	Amsterdam
* United Reforce I B.V.	100,00	Utrecht
Utrechtse Participatiemaatschappij B.V.	25,00	Utrecht
V.O.F. Mahler 4	33,33	Amsterdam
V&P Holding B.V.	31,00	Valkenswaard
* Van Dalen Vastgoed B.V.	100,00	Schiedam
Vandenende Adviesgroep B.V.	25,00	Huis ter Heide
Villa Academica Monumenten B.V.	100,00	Delft

Naam vennootschap	Fin. % belang	Statutaire zetel
Vleuterweide Centrumplan Beheer B.V.	50,00	Gouda
Vleuterweide Centrumplan C.V.	49,00	Gouda
Vlieg Advies Groep B.V.	30,29	Alkmaar
VOF Bouwfonds-Fortis Vastgoed Ontwikkeling Leidsche Rijn	50,00	De Meern
* VSB Leven N.V.	100,00	Rotterdam
Waterrijk Boskoop B.V.	51,00	Utrecht
Wester IJ-Dock Beheer B.V.	50,00	Rotterdam
Wester IJ-Dock C.V.	49,50	Rotterdam
William House LIV B.V.	50,00	Rotterdam
William House LX B.V.	100,00	Rotterdam
William House VII B.V.	50,00	Rotterdam
William House VIII B.V.	50,00	Rotterdam
William House XIV B.V.	50,00	Rotterdam
William House XIX B.V.	50,00	Rotterdam
William House XLI B.V.	100,00	Rotterdam
William House XLIII B.V.	100,00	Rotterdam
William House XLIX B.V.	100,00	Rotterdam
William House XLVI B.V.	50,00	Rotterdam
William House XVIII B.V.	50,00	Rotterdam
William Properties B.V.	100,00	Utrecht
Wonen op Enka Beheer B.V.	50,00	Ede
Wonen op Enka C.V.	49,00	Ede
Woodpecker Investments B.V.	100,00	Amsterdam

\*) betreft vennootschappen waar een 403-verklaring voor is afgegeven.

## Waarschuwing ten aanzien van mededelingen met betrekking tot de toekomst

Bepaalde mededelingen die zijn opgenomen in dit Jaarverslag, waaronder de mededelingen die worden gedaan in de hiervan deel uitmakende paragrafen getiteld 'Verslag Hoofddirectie' en 'Noot 6 Risk Management', betreffen mededelingen over toekomstverwachtingen en andere uitspraken die betrekking hebben op de toekomst welke zijn gebaseerd op de huidige visie, ramingen en aannames van het management met betrekking tot deze toekomstige gebeurtenissen. Deze mededelingen worden gedaan onder voorbehoud van risico's en onzekerheden die tot gevolg kunnen hebben dat de werkelijke resultaten, prestaties of gebeurtenissen wezenlijk afwijken van die welke expliciet of impliciet in deze mededelingen zijn weergegeven. Meer algemene factoren die de resultaten kunnen beïnvloeden zijn onder meer:

- 1) de algemene economische omstandigheden, waaronder specifieke economische omstandigheden in de kernmarkt Nederland,
- 2) veranderingen in de rentestand en de prestaties van de financiële markten,
- 3) de frequentie en omvang van verzekerde schadegevallen,
- 4) het niveau en de ontwikkeling van sterfte- en ziektecijfers en van de bestendigheid van de verzekeringsportefeuille,
- 5) valutakoersen, met inbegrip van de koers van de euro ten opzichte van de US dollar,
- 6) veranderingen in de concurrentieverhoudingen en het prijsklimaat, met inbegrip van een toename van de concurrentie in Nederland,
- 7) veranderingen in binnen- en buitenlandse wetten, voorschriften en belastingen,
- 8) regionale of algemene veranderingen in de waardering van activa,
- 9) grote natuur- of andere rampen,
- 10) het niet in staat zijn om bepaalde risico's op economisch verantwoorde wijze te herverzekeren,
- 11) de toereikendheid van verliesreserves,
- 12) veranderingen in wet- en regelgeving betreffende de verzekeringssector,
- 13) veranderingen in het beleid van toezichthouders en/of buitenlandse overheden en
- 14) algemene concurrentiefactoren op nationale schaal.



## Plaatsen waar de documenten kunnen worden geraadpleegd

De statuten van de FVNL kunnen worden geraadpleegd bij de Kamer van Koophandel te Utrecht en op het hoofdkantoor van de vennootschap.

De jaarrekening wordt gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Utrecht.

## Begrippenlijst en afkortingen

### **Achtergestelde schuld (lening)**

Een lening (of effect) dat lager staat in de rangorde van schulden die aanspraak kunnen maken op activa en inkomsten.

### **Basispunt (bp)**

Eén honderdste van een procent (0.01%).

### **Beleggingscontract**

Een levenverzekeringscontract dat het financieel risico overdraagt, maar geen significant verzekeringsrisico.

### **Besloten derivaat (in een contract)**

Een component van een hybride(samengesteld) instrument dat ook een niet-afgeleid basiscontract omvat. Het basiscontract kan een obligatie of aandeel, een lease-overeenkomst, een verzekeringscontract of een aan- of verkoopcontract zijn.

### **Bruto geboekte premies**

Totale premies (al dan niet verdiend) voor in een bepaalde periode aangegane of bekomen verzekeringscontracten, zonder aftrek van in herverzekering gegeven premies.

### **Cash flow hedge**

Een afdekking van het risico op schommelingen in de kasstromen van een actief of een verplichting of van een verwachte toekomstige transactie die voortkomen uit variabele koersen of prijzen.

### **Clean fair value**

De reële waarde, exclusief het ongerealiseerde deel van de gelopen rente.

### **Contante waardeberekening (Discounted cash flow method)**

Een waarderingmethode waarbij de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd worden tegen een rentevoet die de tijdswaarde van het geld uitdrukt alsook een risicopremie die een weerspiegeling vormt van de extra opbrengst die beleggers verlangen om het risico te compenseren op lagere kasstromen dan verwacht.

### **Deelneming**

Een entiteit waarin FVNL invloed van betekenis heeft en die geen dochteronderneming of belang in een joint venture is.

### **Derivaat**

Een financieel instrument (op of buiten de beurs verhandeld) waarvan de koers direct afhangt ('afgeleid is van') de waarde van een of meer onderliggende waarden, bijvoorbeeld aandelenindexen, schuldpapier, goederenprijzen, andere afgeleide instrumenten of een andere overeengekomen prijsindex of regeling.

### **Discretionaire winstdeling**

(DPF - Discretionary Participation Feature). Het recht van houders van bepaalde verzekeringscontracten en/of financiële instrumenten op een aanvullend rendement (naast een gegarandeerde uitkering). Het tijdstip en/of de hoogte hiervan is afhankelijk van de beslissing van de emittent.

### **Dochteronderneming**

Dochterondernemingen zijn die ondernemingen waarin Fortis, direct of indirect, het financiële en operationele beleid kan sturen teneinde voordelen uit deze activiteiten te verwerven ('zeggenschap').

### **Effectenleentransacties**

Een lening van een effect van de ene partij aan de andere, die op zijn beurt het effect dient terug te bezorgen op de eindvervaldag van de transactie. Een dergelijke lening is veelal gewaarborgd. Dit type transacties geeft de eigenaar van het effect de mogelijkheid om een bijkomend rendement te behalen.

**Embedded value**

De huidige waarde van alle toekomstige kasstromen van een bestaande portefeuille.

**Employee benefits**

Het geheel van niet-verplichte verzekeringen en andere voorzieningen die werknemers, naast hun salaris, ontvangen in ruil voor door hen verrichte diensten.

**Financiële lease**

Een lease-overeenkomst die vrijwel alle aan de eigendom van een actief verbonden risico's en beloningen overdraagt. De eigendom kan uiteindelijk wel of niet worden overgedragen.

**Geamortiseerde kostprijs**

Bedrag waarvoor het financieel actief of de financiële verplichting bij de eerste opname in de balans wordt opgenomen. Dit verminderd met aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde geaccumuleerde afschrijving van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag, en verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

**Goodwill**

Goodwill vertegenwoordigt het positieve verschil tussen enerzijds de reële waarde van de activa, passiva en uitgegeven eigen vermogensinstrumenten, en anderzijds het belang van Fortis in de reële waarde van de activa, passiva en voorwaardelijke verplichtingen.

**Hedge accounting**

Verantwoording van de compenserende effecten van veranderingen in de reële waarde van het afdekkingsinstrument en de reële waarde van het afgedekte instrument in de resultatenrekening van dezelfde periode.

**IFRS**

Afkorting voor International Financial Reporting Standards (voorheen International Accounting Standards (IAS)). De standaard internationale boekhoudregels voor het opstellen van jaarrekeningen per 1 januari 2005 voor alle beursgenoteerde ondernemingen binnen de Europese Unie, die de jaarcijfers beter vergelijkbaar maken en beter inzicht in de financiële positie en resultaten verschaffen.

**Immaterieel vast actief**

Een identificeerbaar, niet-monetair actief zonder fysieke vorm.

**Joint venture**

Een strategische samenwerking tussen twee of meer partijen, die vermogen en kennis inbrengen maar aan de andere kant onafhankelijk blijven opereren.

**Kernvermogen**

Het totale beschikbare vermogen op groepsniveau, op basis van de definitie van Tier 1-vermogen (Kernkapitaal uitgedrukt als percentage van het risicogewogen balanstotaal).

**Marktkapitalisatie**

Beurswaarde. Marktkapitalisatie is gelijk aan het aantal uitstaande aandelen vermenigvuldigd met de geldende koers van het aandeel.

**Notioneel bedrag**

Een uitdrukking van een aantal eenheden van een valuta, een financieel instrument, een bepaald volume of gewicht dat gespecificeerd wordt in een transactie met derivaten.

**Operationele lease**

Een overeenkomst die het gebruik van een goed toelaat tegen periodieke betalingen, maar geen overdracht inhoudt van een eigendomstitel. Het financiële risico blijft bij de schuldeiser of leasinggever.

**Operationele marge**

Het bedrijfsresultaat gedeeld door de netto verdiende premies. Het bedrijfsresultaat is de winst of het verlies uit alle activiteiten, inclusief het technisch en beleggingsresultaat.

**Optie**

Het recht, maar niet de verplichting, om een effect gedurende een bepaalde periode of op een bepaalde datum tegen een bepaalde prijs te kopen (calloptie) of verkopen (putoptie).

**Overlopende acquisitiekosten**

De kosten van het verwerven van nieuwe en hernieuwde verzekeringen, hoofdzakelijk commissies en uitgaven met betrekking tot onderwriting, tussenpersonen en de uitgifte van nieuwe polissen. Deze kosten variëren en houden hoofdzakelijk verband met het aangaan van nieuwe contracten.

**Private equity**

Effecten van bedrijven die niet aan een beurs zijn genoteerd. De verkoop van private equity is aan strenge regels gebonden. Omdat een markt ontbreekt moet een belegger zelf een koper vinden als hij zijn aandeel in een dergelijk bedrijf wil verkopen.

**Reële waarde (fair value)**

Het bedrag waarvoor een actief (verplichting) kan worden verkregen (aangegaan) of verkocht (vereffend) in een marktconforme ('at arm's length') transactie, tussen bewuste en bereidwillige partijen.

**Reële waarde afdekking (Fair value hedge)**

Een afdekking om de blootstelling te beperken aan schommelingen in de reële waarde van een actief, een verplichting, of een vaststaande verbintenis. De schommeling van de reële waarde is verbinden aan een specifiek risico en heeft een invloed op de gerapporteerde nettowinst.

**Shadow accounting**

Onder IFRS 4 is het verzekeraars toegestaan, maar ze zijn daartoe niet verplicht, om hun grondslagen voor financiële verslaggeving zodanig te wijzigen dat de invloed van een opgenomen maar ongerealiseerde winst of ongerealiseerd verlies op deze waarderingen dezelfde is als die van een gerealiseerde winst of een gerealiseerd verlies. De hiermee verband houdende aanpassing van de verzekeringsverplichting (of geactiveerde acquisitiekosten of immateriële activa) dient in het eigen vermogen te worden opgenomen als en alleen als de ongerealiseerde winsten of verliezen direct in het eigen vermogen worden verwerkt.

**Transactiedatum**

De datum waarop FVNL toetreedt tot de contractuele bepalingen van het instrument.

**Value of Business acquired (VOBA)**

De contante waarde van toekomstige winsten (ook gedefinieerd als 'value of business acquired' of 'VOBA') uit overgenomen verzekeringscontracten wordt verantwoord als immaterieel actief en afgeschreven over de opnameperiode van de premie of brutowinst van de overgenomen polissen.

**VaR**

Afkorting van Value at Risk: een techniek op basis van de statistische analyse van historische marktontwikkelingen en fluctuaties. De VaR bepaalt de kans dat het verlies op een portefeuille een bepaald bedrag zal overschrijden

**Vastgoedbelegging**

Vastgoed dat wordt aangehouden omwille van huuropbrengsten of een stijging van de kapitaalwaarde.

**Verzekeringscontract**

Contracten die aan de ene partij (Fortis) een aanzienlijk verzekeringsrisico overdragen van de andere partij (de verzekeringsnemer) door overeen te komen om de verzekeringsnemer te vergoeden voor een onvoorziene gebeurtenis die schade berokkent aan de verzekerde.

**Voorziening**

Een verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip. Voorzieningen worden opgenomen als verplichtingen wanneer het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen vereist zal zijn om deze verplichtingen af te wikkelen. Dit in de veronderstelling er dat een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

**Waardevermindering**

Het bedrag waarmee de boekwaarde van een actief zijn realiseerbare waarde overtreft. In dergelijke gevallen zal de boekwaarde via de resultatenrekening teruggebracht worden tot zijn reële waarde.

**Afkortingen**

<b>ALM</b>	Asset and liability management
<b>DPF</b>	Discretionary participation features
<b>Euribor</b>	Euro inter bank offered rate
<b>IBNR</b>	Incurred but not reported
<b>IFRIC</b>	International Financial Reporting Interpretations Committee
<b>IFRS</b>	International Financial Reporting Standards
<b>LAT</b>	Liability adequacy test
<b>OTC</b>	Over the counter





**Fortis Verzekeringen Nederland**

Postbus 2072  
3500 HB Utrecht  
Archimedeslaan 10  
3584 BA Utrecht

[www.fortisverzekeringen.nl](http://www.fortisverzekeringen.nl)